אור הסולם
מרכז מורשת בעל הסולם
www.orhasulam.org

מאמרים בענייני חודש אדר, פרשת זכור, תענית אסתר ופורים

מובאים גם מאמרים המקשרים בין ענייני חנוכה לפורים

מאת הרב יהודה ליב הלוי אשלג זצ"ל, בעל הסולם ותלמידיו

החומר שבחוברת זו הוכן באמצעות מערכת חדשה וייחודית שאור הסולם עובד על פיתוחה.
על אף שמדובר בחומר גלם, אנו נותנים ללומדים הבקיאים חומר זה לעיונם.
המאמרים המובאים, הם הכנה לספר מסדרת ספרים עתידיים בהוצאת "אור הסולם".
לוקט מתוך כתבי בעל הסולם זצ"ל וכתבי תלמידי בעל הסולם.

© כל הזכויות שמורות לעמותת "אור הסולם: מרכז מורשת בעל הסולם"

אור הסולם
מרכז מורשת בעל הסולם
www.orhasulam.org

תוכן עניינים

כתבי הרב יהודה ליב הלוי אשלג זצ"ל – בעל הסולם.....3
אגרות 4
כתבי הרב ברוך שלום הלוי אשלג זצ"ל, הרב"ש 9
מאמרים לפי שנים 10
מאמרי שמעתי.....40
מאמרים אחרים.....63
אגרות 73
כתבי הרב בנימין סינקובסקי זצ"ל 78
כתבי הרב משה יאיר וינשטוק זצ"ל.....96
כתבי הרב משה ברוך למברגר זצ"ל.....103
כתבי הרב יוסף וינשטוק זצ"ל.....111

הרב יהודה ליב הלוי אשלג זצ"ל

– בעל הסולם

אגרת עו'

תוכן

מיום ח' אדר תש"א - לאדמו"ר מסדיגורא

ב"ה, יום ח' לחדש אדר שנת תש"א לפ"ק פעיה"ק ירושלים ת"ו

לכבוד הרה"ק מדברנא דעמי' נהורא דנהיר עדי עד ולא פסיק לעלמין גזע קודש הקדשים וכו' אדומו"ר מוהר"ר מרדכי שלום יוסף שליט"א

הנני ממהר לקיים רצון כ"ק לכתוב דברי קדשו ששמעתי, ואת מה שהוספתי בקודש כפי שדרש ממני בעת קבלת פני קדשו.

השאלה היתה, מהו הרמז של המן מן התורה מנין מתוך הכתוב (בראשית ג, יא) "המן העץ אשר צויתיך לבלתי אכול ממנו וכו'". ואמר שהשאלה היתה היכן מצאנו בתורה שהשי"ת יזמין שליח להחזיר לאדם למוטב בעל כרחו כמו שהי' בהמן, כמו שכתוב "אני אעמיד עליכם מלך כהמן ובעל כרחכם אתם חוזרים למוטב". וזה שהראו חז"ל על הכתוב "המן העץ אשר צויתיך וכו'", כי אז נברא היצר הרע שהוא מלאך המות המכריח לאדם לעסוק בתורה, כמו שכתוב (קידושין ל, ב) "בראתי יצר הרע בראתי תורה תבלין", כי אם לא יעסוק בתורה הרי היצר הרע ממית אותו, ונמצא שגילוי החטא דעץ הדעת הממית המבואר בכתוב "המן העץ וכו'" הוא השליח המכריח לאדם לחזור למוטב בעל כרחו, בדומה ל'אני אעמיד עליכם מלך כהמן ובעל כרחכם אתם חוזרים למוטב'.

ואם לא הי' נלכד ברשת הנחש והמתין על שבת והיה מקדים אכילת עץ החיים לאכילת עץ הדעת, היה זוכה לתיקון שהיצר הרע יהיה תבלין לתורה, ולא היה צריך לשליח מכריח כהמן על דרך 'בראתי יצר הרע בראתי תורה תבלין', אלא להיפך, שיצר הרע הי' נעשה תבלין לתורה, ועכשיו שחטא הוצרך לשליח מכריח וכו'. ודברי פי חכם חן.

ועל זה הוספתי על פי מקור יותר גבוה שיש בקדושת השבת, כי מה שהיצר הרע נעשה תבלין לתורה הוא סוד סעודת ליל שבת. וזה סוד המרומז בזמירות האריז"ל "למיעל גו פתחין דבחקל תפוחין", בסוד הכתוב (תהלים קיח, כ) "זה השער לה'", וכמבואר בכל ההמשך של הזמירות אלו. וביום השבת בסעודתא דעתיקא קדישא אז אפשר לקבל ממקום הגבוה ביותר אשר התורה אינה צריכה שם לשום תבלין, דהיינו בסוד "אוריתא וקוב"ה חד הוא" (זהר אחרי מות אות רצט), והיינו על ידי עליה לעולם האצילות ששם נאמר "לא יגורך רע" (תהלים ה, ה) כנודע. ולפי זה נמצא שאם הי' אדם הראשון ממתין בזווגו על שבת היה זוכה למדרגה הנפלאה של 'אוריתא וקוב"ה חד הוא', כי בזמן אדם הראשון הי' העולמות גבוהים מאד כמו שכתוב במאמרי רשב"י פרשת קדושים.

ובאמת גם אחר החטא הי' יכול לעלות לאצילות בסוד העליה דשבת, ולא לירד משם. שזהו סוד הכתוב (בראשית ג, כב) "פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם", כי הי' שם בסוד 'אורייתא וקוב"ה חד הוא'. אלא שהקב"ה גרשו משם, כמו שכתוב (בראשית ג, כד) "ויגרש את האדם וכו'".

אכן יש להקשות, ומאי איכפת לי' להשי"ת אם הי' אוכל מעץ החיים וחי לעולם?

והתשובה היא, כי כל הקדושה הנפלאה ד'אוריתא וקוב"ה חד הוא' שהיתה מגולה בסוד השבת היתה רק בסוד הלואה בלבד, כי שבת היא סוד אתערותא דלעילא בלי שום אתערותא דלתתא, אמנם ודאי אין האוריתא נשלמת רק על ידי אתערותא דלתתא בקיום התורה והמצות.

ולפי זה יש לתמוה, איך זכה בשלימות בבחינת קוב"ה, אם האוריתא עוד לא היה לו בשלימות?

וזה שתירצו חז"ל בסוד שאמר הקב"ה "לוו עלי ואני פורע" (ביצה טו, ב). כלומר שאני יכול להלוות לכם שלימות התורה עד גמירא עד שיהי' מספיק לבחינת 'אורייתא וקוב"ה חד הוא', והוא משום ש"אני פורע", כלומר שאיני חושש כלל "ללוה רשע ולא ישלם", כי בידי הוא להעמיד עליכם מלך כהמן ובעל כרחכם אתם חוזרים למוטב ותקיימו התורה מאהבה, ו'כל העומד לגבות כגבוי דמי' (יבמות לח, ב), ועל כן אני מלוה לכם ביום השבת בסוד הכתוב (תהלים לז, כא) "וצדיק חונן ונותן".

ולפיכך לא רצה השי"ת שישלח ידו ולקח מעץ החיים וכו', כי אז לא היה אדם הראשון פורע ומגלה את אורייתא בבחינת אתערותא דלתתא והי' נשארת בבחינת הלואה, ואז היתה מופרכת מעיקרה. כי אורייתא שאינה נשלמת, איננה ראויה כלל לבחינת 'אורייתא וקוב"ה חד הוא', כמובן. אלא שהשי"ת כבר חושב ההלואה כמו שכבר היתה נפרעת, מתוך שבידו הוא להכריחו ו'כל העומד לגבות כגבוי דמי' כנ"ל. ועל כן הכריחו באמת; ויגרש את האדם וכו', כדי שישלם את ההלואה. ובאמת גם הגירושין הוא נמשך מאכילת עץ הדעת. וזהו סוד מה שאמרו ז"ל (תנחומא וישב ד) בכתוב (תהלים סו, ה) "נורא עלילה לבני אדם", שענין החטא דעץ הדעת בעלילה באת עליו וכו', ומובן עם הנ"ל דהיינו כדי להכריחו לשלם את מה שלוה.

ועם דברים אלו מתבאר גם כן דברי קודשו במה שאמר שהרמז דהמן מן התורה הוא, כי ענין עץ הדעת הוא בחינת 'אני אעמיד עליכם מלך כהמן וכו'. כי כמו שהמן רצה להשמיד ולהרג ולאבד את כל היהודים טף ונשים ביום אחד, כן עץ הדעת, ביום אכלכם ממנו מות תמותון (בראשית ב, יז); וכמו שעל ידי פחד המיתה מכח גזירת המן הכריח אותם לתשובה מאהבה, כן גילוי החטא דעץ הדעת המבואר בסוד הכתוב "המן העץ אשר צויתיך וכו'" יכריח את האדם לתשובה מאהבה בסוד 'בראתי יצר הרע בראתי תורה תבלין', כי אם לא יעסוק בתורה, תיכף ימות בעטיו של נחש וכו'.

והשי"ת יעזור לנו לשלם מה שהלוינו ונזכה לגאולה שלמה.

עש"ק תצוה.

יהודה הלוי בן משא רחל

אור הסולם
מרכז מורשת בעל הסולם | הרב יהודה ליב אשלג זצ"ל

אגרת מג'

תוכן

מיום ח' ניסן תרפ"ז – לתלמידים
ב"ה נשיא לבני מנשה גמליאל בן פדהצור תרפ"ז לאנדאן יע"א
לכבוד התלמידים ה' עליהם יחיו
מכתבכם מהר' משה יאיר ומהר' לוי יצחק ומהר' יעקב מרדכי ומהר' אברהם ומהר' משה ברוך ומהר' יודא צבי ומהר' דוד נ"י קבלתי, והנה אשיב לכם ביחד להיות הכל נובע מרצון אחד, וקדושת החג מתקרב ובא. וכמו שידעתם, שדרכי להתקבץ אל עצמי ולא לְוַתר זמן בימים אלו.
והגם שאין לי עוד הוצאות נמרצות לצרכי אוכל נפש על החג, כי ב"ה השגתי המצות והיין לנכון, אמנם טרוד אנכי לקבל את בן הנולד מכל העובר עלי במשך חדשי העובר מהחדש תשרי, והבן יקיר לי מאוד ילד שעשועים, על כן המו מעי לו ולכל צרכו (ע"פ ירמיה לא, כ).
בטח שמתם לב להכתוב במכתבים הקודמים, שתכינו עצמכם (לנהרות) לנהות אל ה' ואל טובו בהימים האלו, בטרם ביאתי אליכם. כי הזמן מוכשר לכך, אם תרצו. כי בצרכי ה' וחלק ה', אין הזמן ומקום מגבילים ביננו כלום. והקופה של גשמיות? תלו אותה לאחריכם! והננו אחד.

וכבר תמהו חז"ל (חולין קלט, ב) "אסתר מן התורה מנין", ואמרו: "ואנכי הסתר אסתיר" (דברים לא, יח).
והענין, ש'מתוך שלא לשמה באים לשמה' (פסחים נ, ב), ש'המאור שבה מחזירו למוטב' (ירושלמי חגיגה א, ז). ואם כן, שפיר הקשו איך אפשר להיות הסתר לאיזה אדם, ואפילו כשתאמר שרשע הוא, שעוסק בתורה ומצוות שלא לשמה, מכל-מקום המאור שבה מוכרח להחזירו למוטב.
ותירצו, שיש ב' הסתרות, בסוד 'הסתר אסתיר'. כי הסתר א' ממיעוט הירח, כמו שאמרו ז"ל (מסכת סופרים יז, ה; ירושלמי תענית כא, ב) **מארת** חסר כתוב, ונחסר הו' מהמאור שבה, ונמצא מאר במקום מאור. הסתר ב', מחטאו של אדם הראשון, בבחינת שזרק בה זוהמא, ונתמעט גם כן ה**א**, ונמצא **מר** במקום **מאור**.
ובמעשה בראשית הקדים רפואה קודם למכה, שנאמר ב' פעמים אור: "יהי אור, ויהי אור" (בראשית א, ג). דהיינו, שיהי' מספיק לב' הסתרות הנ"ל. והנה בכח הנחש המסית נפגם גם אור הב', ונשאר ממנו "ור". ומכבר חסר באור א' הו' כנ"ל, ונשאר סער על ראש הנחש וסיעתו, "**ארור** אתה מכל הבהמה וכו'" (בראשית ג, יד). שמראשון נשאר **אר** ומהב' נשאר ור, ועל כן נקצצו לו גם הרגלים ועל גחונו ילך (שם) ודו"ק, כי אין לי פנאי להאריך. שזה סוד (בראשית רבה יב, ה) "אור ששימש בז' ימי בראשית וכו' שגנזו לצדיקים לעתיד לבא", והבן.
אמנם כל התיקונים, המה במקבלי האור, שבהיותם אינם כדאים לקבל אור העליון, הנם ח"ו במורדי אור. ש**אור** הוא סוד השפעה, וכשמגיע לכלל קבלה נקרא **מאור**, שהוא סוד פנימיות המחזירו למוטב המתלבש בהכלי קבלה, ואור העליון מתלבש **באותיות כל התפלות**, והוא ושמו אחד.
שהוא סוד שהיו אבותינו משוקעים בטיט ובלבנים מגילולי מצרים בשער מ"ט דהטומאה (זוהר-חדש יתרו אות ג), ואז נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם. והטעם, משום שהיו צריכים לגלות כל אותיות התפלה, ועל כן המתין להם הקב"ה. אמנם כשכלו התפלות מיהר עליהם לגאלותם, וגיטו וידו באים כאחד ממש.

ומרדכי הצדיק, באמנו את הדתא זכה בה, מצד שהיתה בת ידידו אבי חיל, ואע"ג ש"מראה (אש) כבוד ה' כאש אוכלת בראש ההר" (שמות כד, יז), מרעה טוב ושמן היה לה אצלו, כמו שכתוב (דברים לג, ב) "מימינו אש דת למו", שהבין באור צדקתו והמשיך עליה חוט של חסד, ובהמשכה זו המשיך מדת הקל-וחומר לקדושה י"ד יום, דמדת קל-וחומר הוא סוד חסד, מסיבת ב' המיעוטין הנ"ל בסוד "ואביה ירֹק ירַק בפניה" (במדבר יב, יד), עד שזכה "ותהי אסתר נשאת חן בעיני כל רואיה" (אסתר ב, טו), אפילו לאומות העולם ממש.

ומתחילה תיקנה באחוריים, דהיינו ש'עומדת מחיקו של אחשורוש וטובלת ויושבת בחיקו של מרדכי הצדיק' (מגילה יג, ב) [וזה סוד "לרוב אחיו - ולא לכל אחיו" והבן היטב], שהוא סוד הטהרה בסוד "ומתרגמינן מרי דכיא" (וזה שתירצו שמרדכי הוא סוד התרגום של תורה), דהיינו ה"מר" מסטרא דחויא הנ"ל שהטיל בה זוהמא, ופרח ממאור שבה הא', ד'אין אני והוא יכולין לדור במדור אחד', ד'אין אדם דר עם נחש בכפיפא אחת' (יבמות קיב, ב), וזכה וטיהרה לה, כי המשיך לה אלופו ומיודעו.

אמנם עדיין מארות חסר כתיב, דהיינו, הו' מצד מיעוט הירח כנ"ל. אמנם זה זכה אחר כך "בלבוש מלכות וכו', ועטרת זהב גדולה", כמו שכתוב (בראשית א, טז) "ב' מאורות הגדולים". ואז מרדכי מן התורה כמו שכתוב (שמות ל, כג) מר דרור, דהיינו, חירות ממלאך המות, והיינו בלשון הקודש ממש. דכל הטהרה - באחורים, שהוא סוד תרגום, וחירות גמורה - בלשון הקדש. דמ"ט פנים טהור ומ"ט פנים וכו' מסטרא דמיעוט הירח הוא. ועל כן תיקון א' יוצאים הכלים בטהרה, ותיקון ב' הוא "שם חדש אשר פי הוי' יקבנו" (ישעיה סב, ב), הויה שמה, ובכל מקום מוקטר ומוגש לשמו.

והארכתי עד פה, להטעימכם **מרור של מצוה** אם תרצו, שסוד (שמות א, יד) "וימררו את חייהם" - בחוסר ב' אלפין דתהו. דהגם שזוהמא דחויא לא הי' אלא באור א' כנ"ל, אמנם תלה הקלקלה בעליונה, שחוסר הו דמיעוט הירח הדיח ש**א'** חסר גם שם ח"ו, והלביש אותם כמו אור וכלי, שמן המאור ואור, נטל א' דמאר (דהו' כבר חסר), **וא'** דאור, והרכיבן זה בזה, ועשה **"מר" "ור"**, והיינו מלאך המות, שב' רישין נעשין לת' וכו'.

וכשזוכין במר דרור, כנ"ל, אז "ואתא קוב"ה ושחט למלאך המות", ונעשה שוב הס"ם מלאך קדוש. ואין כאן מ"ט ומ"ט - כף זכות וכף חובה, שהם כף ב' אותיות, אלא הוא ושמו אחד, כי 'לא ישיא אויב בו, ובן עולה לא יעננו' (תהלים פט, כג), והביט על רשעים ואינם וכו'.

ועל כן מתחילה צריכים לאסור את אלוה של מצרים באסור לחדש, להיותם נתלים בתורה, "לא יוכל לבקר את וכו' אותו יכיר לתת לו פי שנים", שזה סוד הכנה למכות בכורות בן השנואה. ובמה שאסרו את אלוה מצרים לכרעי המטה (טור אורח חיים סימן תל), המשיכו עליהם אור יקרות במקום הכרות, ויקיר כמו יכיר. ואין ביקור, ויש ביכור, כי אין מום. כמו שכתוב (ירמיה לא, יט) "הבן יקיר לי אפרים ילד שעשועים וכו'", כי 'שיכל את ידיו וישם יד ימינו על ראש אפרים' (בראשית מח, יד), והוא סוד "שה לבית אבות" (שמות יב, ג), מידי אביר יעקב כנ"ל.

ובד' ימים של ביכור, שחטו אותו בארבעה אסור, והפה שאסר - שהוא סוד פי שנים יכיר יקיר - הוא הפה שהתיר, ובאור לי"ה - ו'לילה כאור תהיה' (ע"פ תהילים קלט, יב), ואז 'שה לבית' (שמות יב, ג). ו'בעצם היום הזה יצאו כל צבאות ה" (שמות יב, מא) וכו', 'אני ולא שליח' (רש"י שמות יב, יב) וכו'.

וזה סוד "וטבלתם בדם אשר בסוף", בשפולי כרמא. "והגעתם אל המשקוף ואל ב' המזוזות", דהיינו התיקון הממלא את ב' המיעוטים הנ"ל הוא סוד ב' מזוזות, מלשון מזו" זה", בסוד אמונת אומן ואמונת נאמן, והבת שאומן, היא ממש אימו בנאמן, כמו שפירשתי לכם כבר, ואז "והגעתם אל המשקוף וכו'", כי דמים תרתי משמע, ואין לי פנאי להאריך, והמשכילים יבינו.

ומה מאד כלתה נפשי לשמוע מכם בשורת הגאולה וברכת הגאולה אשר גאלנו וכו', כי "בניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל" (ראש השנה יא, א), כלומר שהיה והוה מתיחדים בפי שנים כאחד, כי רואה את אחוריו כמו את פניו. ואל יהי' לכם לפלא, הלא קופה של שרצים תלוי' לכל אחד ואחד מאחריו, ואיך תבוא בקו המשוה עם לפניו.

אמנם זה בסוד הוה לבד, שהנצחיות הוא סוד הוה, המשוה יהיה להוה והיה, והיינו בזוכין לאור אמת המתלבש רק ברצון אחד מיוחד. וכל היותר משהו מרצון אחד, על כיוצא בו אמרו (חולין נח, ב) "כל יתר כנטול דמי", שזהו ביחוד של הדביקות האמיתי מהכרת לבו המלא מאור הויה יתברך על כל גדותיו.

ואפילו כשמכוון לבו לשמים, צריך להזהר מאד באחדות הרצון שיתיחד ביחוד אמיתיות הכרת פנימיות בשיעור הדביקות על גבהו של היכולת ה' ית' כי ידו לא תקצר ח"ו, כמו שכתוב (במדבר יד, כא) "ואולם חי אני וימלא כבוד ה' את כל הארץ".

וזה סוד גאולתן של ישראל, בסוד "אני הויה" - אני ולא שליח, ולא מלאך, ולא שרף, כמו שאמרו ז"ל. כי מי שיש לו רצוניות הרבה, הרבה שליחים למקום, והרבה מדרגות יש, כמו שאמרו המקובלים (עי' תע"ס ח"ג פ"ט אות יג) שאפי' בנפש דעשיה יש קכ"ה מדרגות. אבל מי שאין לו אלא לב אחד ורצון אחד, אין לו כל החשבונות והמדרגות הנעשים על ידי שרפים וחיות ואופני הקודש, אלא "ואהיה אצלו אמון ילד שעשועים" (ע"פ משלי ח, ל), כי כשעבד ה' יש לו נחת מעבדות שלו, סימן מובהק הוא שהש"י יש לו נחת מעבדו הנאמן, ולהיפך הוא ח"ו להיפך. ועל כן צריכים לכוון לב רק להשתעשע עמו ית' בשהוא השעשועים לו לעצמו לבדו, ולא להעציב ח"ו בכל אופן שלא תבוא. וכן בן חכם מביט תמיד בפנים של אביו, אם יש לו שמחה הימנו, להיות לו מגמה האחת, לשמח האב, ותו לא מידי.

וזה סוד "כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל" (במדבר כג, כג), שפירשו ז"ל (רש"י בשם מדרש תנחומא יד) שמלאכים ושרפים מתלמדים מבני ישראל ידיעת השי"ת.

וזה סוד "כי טוב מאד" (בראשית א, לא) - זה הס"ם, להיותו פורח באחת, וכשנוטלין ממנו זה הכח לקדושה, אז מקויים בנו "ובכל מאדך" (דברים ו, ה).

וזה סוד שמתחית המתים זוכין לגילוי אליהו, שפורח בארבע, ואז מתתקן בנו הכח הזה לעבוד ולאהוב באחת, דהיינו טוב "מאד" כנ"ל המקוה לנו במהרה בימינו אמן כן יהי רצון. שצורך זה מהו? לחקור איך הולד נעשה? שהוא פשוט, הוא חושק והיא חושקת והילד נעשה.

ועל כן הארכתי בקיצור לשון, לסבת הזמן, אמנם ברצות הוי' יספיק לכם, שתכינו את עצמכם ותזכו לכל הנ"ל בטרם ביאתי אליכם, ואז באתרא דליעול "**ירקא**" ליעול בשרא וכוורא, כי אחר כל הזכיה הנ"ל, תתחילו להיות מוכנים לקבל אורו ית' על ידי, כחפץ ה' מכל מראש. והגם שהוא פלא בעינכם להשקפתכם, אמנם על כל פנים תאמינו לי שאין כונתי ח"ו להתפאר, כי טובת ה' היא טובתכם, ואם קטנים אתם בעיניכם תביטו על בעל מלאכתכם שפעל אתכם, כי אומן נפלא אינו פועל דברים שפלים ונמוכים. ורעיון רוח הזה, הוא הפגם מסטרא דחיויא, שהטיל בה זוהמה לחשוב את עצמו לנמוך ושפל ולא ירגיש כי הויה עומד לימינו גם ורק בעת תחתית שפלותו, ואני מה שאני רואה אני אגיד, אולי ימצא השי"ת חן בעינכם, במהרה בימינו בקרוב.

והנה במה שבקשתי להציג את הראשי תיבות בסמוך להפתיחה כוללת. כתב לי יהודא צבי נ"י שלא הי' מקום, בו בעת שאני רואה מקום מרווח תחת הפתיחה שנשאר ריקן, ולא מילא אותו כבקשתי.

גם לפלא לי מדוע עדיין לא השגתי את הפתיחה בשלימות. אלא דברים כפולים והאמצע חסר, שזה קרוב לב' שבועות שכתבתם לי שתשלחו לי את הפתיחה בשלימות, ואקוה שתשלחו לי במהרה.

הקונטרס החמישי עדיין לא נגמר, מאפס הפנאי לסדרו לדפוס, ואולי אגמור אותו בשבוע זו, ותיכף אשלח.

ובדבר ... אין לי פנאי ליקח לזה, ועשו אתם מה שנראה בעיניכם, ואולי אתישב בזה כעבור הפסח הבא עלינו לטובה. וכן ביתר המפורסמים. אמנם לשלוח עוד קונטרסים, אחשוב לשלוח עם הגמר של קונטרס החמישי. וכן ההקדמה. והראשי-תבות תשלחו לי הנה, ואראה אותם מקודם.

יהודא ליב

ומצאתי הגהה אחת בדף א' של הפתיחה ע"ב, שבמקום "זולת" שכתבתי נכתב "אלא" או "רק", וכנראה שהוא מהר' דוד נ"י, להיותו מכבר נתוכח עמי במילה זו, ואז שתקתי לו על חציו אמנם כעת שמתי אל לבי ומצאתי מפורש במלכים א' י"ב (פסוק כ) לא היה אחרי בית דוד "זולתי" שבט יהודה לבדו. וכן במלכים ב' פרק כ"ד פסוק י"ד לא נשאר "זולת" דלת עם הארץ, ופירש המצודות ציון "רק", עיין שם והשיבני דבר. ובענין סילוק החובות המרובות שאחדים מבקשים במכתבים, ואני מצדי שואל למה לא תשלמו לי את חובי להריץ לי מכתב בכל שבוע כבקשתי אליכם. אמנם כן, כל החובות ממצוה אחת נתפשטו.

הנ"ל

הרב ברוך שלום הלוי אשלג זצ"ל – הרב"ש

ענין שמחה

תוכן

תשמ"ו מאמר יט

המשנה אומרת (תענית כו) משנכנס אב ממעטין בשמחה. ומשנכנס אדר מרבים בשמחה. ואם יש לו דין ודברים אם עכו"ם ישפט עמו באדר.

ויש להבין את ענין להרבות בשמחה ולמעט בשמחה מהו, הלא שמחה הוא תוצאה מאיזה סיבה, שזה גורם לו שמחה, ולא שייך למעט או להרבות, אלא בהסיבות, א"כ צריכים לדעת, לאיזה סיבה אנו צריכים לפנות שזה יביא לנו שמחה.

ובטח שחז"ל שאמרו לנו להרבות בשמחה, הכוונה היתה לשמחה של קדושה, ולפי"ז יש לנו להתבונן על איזה סיבה הם אמרו לנו לפנות, שזה יגרום לנו שמחה דקדושה.

ועוד יש להבין את מה שאמרו אם יש לו דין ודברים עם עכו"ם ישפוט עמו בחודש אדר, הלא אנו נמצאים בארץ ישראל ויש כמה עיירות שאין בנמצא אפילו גוי אחד, ואפילו נגיד שנמצא באיזה עיר גוי מה לו להיות לו דין ודברים עמו, ולפי המשמעות נראה שענין זה לשפוט עם העכו"ם בחדש אדר, זהו דבר הנוהג תמידי ולא דבר מקרה, היינו לומר, שאם יהיה מקרה נדיר שיהיה לישראל דין ודברים עם גוי, ילך וישפוט עמו בחדש אדר, א"כ צריכים להבין לאיזה עכו"ם הם מתכונים לומר שיש לו דין ודברים עמו.

הנה אנו רואים בסדר התפלות שלנו, יש סדר של ב' אופנים א' סדר של שירות ותשבחות לה'. וסדר השני הוא תפלות ובקשות.

וזה אנו רואים שהם שני דברים ההפוכים זה מזה. כי מטבע הוא שמי שמבקש ממי שהוא איזה חפץ, שחבירו יתן לו, אז שיעור הבקשה תלוי כפי שיעור שהוא נצרך להדבר, ואם הדבר שהוא מבקש מחבירו הוא דבר הנוגע ללבו וזה דבר הכרחי, ובשיעור הנחיצות שבהדבר הוא מתאמץ לעשות כל מה שיש בידו לעשות, בכדי שישיג את מבוקשו.

ולפי"ז יוצא כשהאדם מתפלל להקב"ה שימלא את בקשתו, הוא צריך לראות שהתפלה שלו תהיה מעומק הלב, היינו שירגיש את חסרונו, וכפי שיעור הרגשתו בשיעור הזה, יכול להיות תפלתו יותר אמיתית, היינו שהתפלה שלו לא תהיה מהשפה ולחוץ, אלא שיהיה מעומק הלב, ובכדי שירגיש את חסרונו, הוא צריך לראות את האמת, היינו שהוא רואה שהוא בעל חסרון גדול והוא כלי ריק מכל וכל, במה שנוגע לעניני קדושה, ובזמן שהוא מרגיש, שהוא היותר גרוע מכל העולם, אז הוא יכול לומר שתפלתו הוא תפלה אמיתית, היות שהוא מרגיש שהחסרון שלו הוא היותר גדול בעולם. שאין שני לו שיהיה כדוגמתו.

וכנגד זה הוא בחינה השניה בסדר התפלה שלנו. היינו זמירות שירות ותשבחות, שאנו רואים דרך עולם הוא שהתודה שנותנים להנותן את הטובה לחבירו. גודל התודה נמדדת לפי שיעור הטובה שקיבל מחבירו, למשל, מי שעזר להשני איזה דבר קטן שהיה חסר לו, אז התודה הוא ג"כ, תודה קטנה, כי אנו רואים שמי שנותן להשני איזה מקום עבודה בזמן שיש הרבה מחוסרי עבודה, והוא בעצמו ג"כ הסתובב כמה חדשים בלי עבודה, ונעשה בעל חוב גדול לחנות מכולת, ובעל המכולת, כבר הודיע לו, שהוא מוכרח להפסיק לו מלספק לו צרכי אוכל, והוא כבר עייף מלחפש הלוואות לצורכי מזונות ההכרחיים, ופתאום הוא פגש באיש שרצה שילוה לו איזה הלואה, והאיש הזה מציע

לו מקום עבודה עם תנאים נוחיים ואמר לו מה לך לחפש הלואות אני אתן לך מקום עבודה, והיות ששמעתי שאתה איש נאמן, והגם שיש לי הרבה עובדים, אבל איש נאמן אין לי, אי לזאת אני אתן לך משכורת טובה, שתוכל לשלם כל החובות שלך בזמן קצר, א"כ למה לך לבקש הלואה ממני.

ואם נצייר לעצמנו איזה תודה, האדם הזה נותן עכשיו לאדם זה ולא צריך להגיד לו תודה בפה, אלא כל האברים נותנים לו התודה רבה וזהו כמ"ש כל עצמותי תאמרנה וכו'.

ואם נצייר לאדם שהיה תפוס בבית האסורים שנשפט למאסר עולם, ובא אדם אחד והוציאו לחירות עולם, איזה תודה נותנים לו כל האברים שלו לאדם הזה שהציל אותו.

נמצא לפי זה אם האדם רוצה לתת שבח גדול לה', שיהיה בבחינת כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך, מציל עני מחזק ממנו, וכו', בטח שהאדם צריך לצייר איך שהוא עכשיו איש המאושר בעולם אם הוא רצה לתת שבח גדול לה', אחרת אם הוא מרגיש עוד משהו חסרון, שהוא רוצה שה' יעזור לו, אז אין התודה שנותן לה', לא יכול להיות??? בבחינת כל עצמותי תאמרנה.

אי לזאת אנו רואים בסדר התפלה שלנו שני הופכיים מקצה אל הקצה, וא"כ מתעוררת השאלה ומה האדם יכול לעשות בזמן שהוא רואה איך שהם כל כך רחוקים זה מזה.

ובדרך כלל אנו רואים את סדר ההפכיות בהרבה ענינים, דוגמא א' בסדר האורות המאירים בהכלים, ידוע שיש ערך ההפכי בין כלים לאורות, שבהכלים, הכלים הגדולים והזכים, מתגלים תחילה, היינו מקודם כתר, ולבסוף מתגלה ספירת המלכות. ובאורות היא להיפך, שהקטנים מתגלים תחילה, מקודם מלכות ולבסוף כתר, כידוע כשמדברים מכלים אומרים שהסדר הוא כח"ב זו"ן, וכשמדברים מהאורות אומרים נרנח"י, דוגמא ב' אאמו"ר זצ"ל אמר, אנו רואים בסדר עבודת ה' הופכיות, מצד אחד אנו רואים שחז"ל (אבות פרק ד) אמרו מאד מאד הוי שפל רוח. ומצד השני אמרו כמ"ש "ויגבה לבו בדרכי ה'". זאת אומרת אם באמת יהיה שפל לפני כל אחד ואחד, אז לא יוכל להתגבר, על אלה המלעיגים עליו כשהוא הולך בדרכי ה', כיון שהוא מכניע את עצמו לפני כל.

אלא הוא צריך לומר אז ויגבה לבו בדרכי ה', היינו לא להתפעל מאף אחד ממה שהם אומרים לו, עבודה זו, שאתה קבלת על עצמך, זה מתאים לפני אנשים בעלי כשרונות, אמיצי לב, שהם רגילים להתגבר על מכשולים, ושנולדו עם חינוך טוב, היינו שרגילים מעת היותם קטנים, שעיקר הוא עבודת ה', משא"כ אתה די לך הם תהיה בעל בית חשוב היינו תסתכל שהילדים שלך הם יהיו בני תורה ובעלי עבודה, אז אתה תהיה בעל בית חשוב, ותקבל עבור בנותיך חתנים בני תורה.

לא שאתה בגיל עמידה אתה רוצה עכשיו להתחיל ללכת בדרך העבודה המוביל לתורה לשמה, ולא לתועלת עצמו כלך לך מזה הדרך, ואל תחמוד לדברים שהם למעלה מדרגתיך, ואז אין לו עצה אלא לא להתפעל מהם, ולקיים מה שאמרו ז"ל ואל יתבייש מפני המלעיגים נמצא שאז הוא מוכרח ללכת מדרך הגאוה, ומצד השני הוא צריך לקיים מאד מאד הוי שפל רוח.

אמנם לפי הכלל, אין שני הפכים בנושא אחד. איך אפשר לקיים שניהם, באדם אחד. ויש עוד הרבה דוגמאות של ב', הפכים בעניני עבודת ה'.

אבל יכול להיות שני הפכים בנושא אחד, בשני זמנים, היינו זה אחר זה.

ושורש הדברים הוא כמ"ש בהקדמה לספר הזהר (אות יד יא) ששואל שם איך אפשר שיתהוה מקדושתו ית', ענין מרכבת הטומאה והקליפות, אחר שהיא רחוקה מקדושתו ית' מקצה אל הקצה, וכו', ואומר שם הרצון לקבל שהוא עצם מהותן של הנשמות מבחינת בריאתן זהו טומאה וקליפות, וזהו מטעם השנוי צורה שבהם מפרידתן ממנו ית', ובכדי לתקן דבר הפירוד, המונח על הכלי של הנשמות, ברא ית', את כל העולמות כולם, והבדילם לב' מערכות, שהן ד' עולמות אבי"ע דקדושה, ולעומתם ד' עולמות אבי"ע דקדושה, והטביע את הרצון להשפיע במערכת אבי"ע דקדושה והסיר ממנו את הרצון לקבל לעצמו, ונתן אותו במערכת אבי"ע דטומאה.

ואומר שם איך יתקנו אלו שני דברים שהם בשנוי צורה זו מזו, לכן נברא מציאת עוה"ז הגשמי דהיינו למקום שתהיה בו מציאת גוף ונשמה וכן **זמן** קלקול ותיקון, כי הגוף שהוא הרצון לקבל לעצמו, נמשך משורשו שבמחשבת הבריאה, ועובר דרך המערכה של העולמות דטומאה, ונשאר משעובד תחת המערכה ההוא עד י"ג שנה. והוא **זמן** הקלקול, ואח"כ מתחיל **זמן** התיקון, שהוא אחר **י"ג** שנים, וע"י העסק בתו"מ שעוסק על מנת להשפיע נחת רוח ליוצרו, הוא מתחיל לטהר הרצון לקבל לעצמו, המוטבע בו, ומהפכו לאט לאט על מנת להשפיע.

נמצא שהנברא תיכף מצד בריאתו, הוא נכלל מב' הופכיים, **א'** מכלי קבלה, ו**ב'** מכלים דהשפעה, ואין לך הופכיות יותר גדולה מזו, ואלו ב' דברים הפוכים באים בנושא אחד אלא בזה אחר זה, ונראה כאילו יש קו אמצעי הכולל את שניהם.

א' הוא הרצון לקבל, ב' הוא הרצון להשפיע, וקו אמצעי הכולל את שניהם הוא בזמן שהרצון לקבל נכלל ברצון להשפיע המוכנה מקבל בעל מנת להשפיע, נמצא שבקו האמצעי הזה נכלל ב' הכוחות היינו קבלה והשפעה ביחד.

ולפי"ז יוצא מה ששאלנו, איך יכול להיות בעבודת האדם מציאת של שלימות בתכלית השלמות, וחסרון בתכלית השפלות, בנושא אחד, והתשובה הוא שזה יכול להיות בב' זמנים, היינו שהאדם צריך לחלק סדר עבודתו, לב' אופנים, אופן אחד יהיה בדרך ימין הנקרא שלימות כי האדם כשמתחיל לפנות, צריך לפנות מקודם לימין, הנקרא שלימות, ואח"כ לפנות לשמאל, כי דוקא על שני רגלים יכול האדם ללכת, אבל על רגל אחד לא שייך בכלל הליכה.

וענין ימין נקרא שלימות. היות כשהאדם בא לקבל על עצמו עבודת ה', הסדר הוא שצריך לקבל על עצמו עול מלכות שמים כשור לעול, וכחמור למשא, שענין שור וחמור הוא הכוונה על בחינת מוחא, הנקרא שור, מלשון ידע שור קונהו, שהכוונה על בחינת אמונה למעלה מהדעת, וחמור אבוס בעליו הכוונה על בחינת ליבא, היינו אהבה עצמית, ולכן כשאומרים לעבוד בעל מנת להשפיע נחת רוח ליוצרו זהו אצלו למשא, שרוצה תמיד לזרוק את המשא מעל כתפיו, אלא תמיד הוא מסתכל מה יש לו לאכול מעבודה זו היינו איזה הנאה הרצון לקבל שלו יוכל לקבל הנאה.

ובזמן שמקבל על עצמו עבודה זו, הוא אומר בטח שאני צריך לראות בעצמי היינו לבדוק את עצמי תמיד, אם אני לא מרמה עצמי בזה שאני הולך בדרך הנכון שהוא כמו שצריך להיות, היינו לקיים תורה ומצות מטעם צוי ה', ולא משום סיבות אחרות, אבל אני מקיים מאמר חז"ל שאמרו לעולם יעסוק אדם בתו"מ אפילו שלא לשמה כי מתוך שלא לשמה הוא יבוא לשמה, א"כ מה לי לחשוב על עצמי אם מקיים תו"מ עם כל הכוונות, באופן שהכל יהיו לשם שמים.

אלא לזכות גדולה יש לי בזה, שה' נתן לי מחשבה ורצון, לקיים משהו בתו"מ, כי כפי הכלל, שדבר חשוב לא מסתכלים כל כך על הכמות, אלא אפילו שיהיה כמות קטנה, ואם האיכות היא חשובה אפילו דבר קטן שבאיכות חשוב מאד, ומשום זה היות שתו"מ הוא מה שהקב"ה צוה לנו ע"י משה לקיים אותם, א"כ לקיים מצות ה', לא חשוב לי כמה שאני יכול אלא אפילו שיהיו אפילו עם הכוונות הכי גרועות ושפלות סוף כל סוף בבחינת המעשה אני מקיים, עד כמה שהגוף מרשה לי, הגם שאני לא מוכשר להתגבר על רצונות הגוף, מ"מ אני שמח בזה לכל הפחות שיש לי כח לקיים מצות ה' באיזה אופן שהוא, כי אני מאמין, שהכל בא בהשגחה, היינו שה' נתן לי מחשבה ורצון וכח לקיים תו"מ, ואני מודה לו בזה כי אני רואה שלא לכולם היה זכות כזאת, לקיים מצות ה', והוא צריך לומר שאין בידו כח להעריך את גודל וחשיבות של קיום מצות ה', אפילו בלי שום כוונה.

ויש לדמות זה מה שאנו רואים שאם הילד לא רוצה לאכול שאין לו שום הנאה מאכילה, אז ההורים נותנים לו לאכול בין שהוא רוצה ובין שהוא לא רוצה, והגם שאין להילד שום הנאה, אבל סוף כל סוף אפילו על דרך הכפיה, א"כ מועיל להילד שיהיה לו היכולת להתקיים ולגדול, הגם שבטח שיותר טוב אם הילד רוצה לאכול מעצמו היינו שיש לו הנאה מהאוכל, אבל אפילו בלי הנאה אלא שכולו על דרך הכפיה, ג"כ מועיל להילד.

כמו"כ צריכים לומר בעבודת ה' הגם זה שמקיים תו"מ על דרך הכפיה, היינו שהוא כופה על עצמו לקיים והגוף שלו מתנגד לכל דבר שבקדושה מ"מ העשיותיו מה שהוא עושה עושה את שלו, היינו עי"ז, הוא יכול לבוא לידי מצב שכן יהיה לו הרצון לקיים, ואז כל מעשים שעשה אינם חוזרים ריקם, אלא הכל מה שעשה נכנס בקדושה.

וזה יכולים לפרש, במה שחז"ל דרשו על הפסוק יקריב אותו לרצונו לפני ה', (ערכין כא) ת"ר יקריב אותו מלמד שכופין אותו, וכתיב לרצונו הא כיצד, כופין אותו עד שיאמר רוצה אני.

שמשמע שהיה קשה לחז"ל, מה שכתוב לרצונו לפני ה', זאת אומרת שכל עשיותיו מה שהוא עושה בקשר להתקרב את עצמו לה', אין המעשה נקרא מעשה אם אין הוא רוצה לעשות לשם שמים, שנקרא **לרצון ה'**, אלא שהאדם הזה עוד אינו מסוגל לעשות מעשים שיהיה לתועלת השי"ת, משמע שאין שום ערך להמעשים שלו, וכאילו לא עשה כלום דמי, כאן שאינם עוד לרצון ה'.

אמנם מדכתיב יקריב אותו, משמע כמ"ש **מלמד שכופין אותו, זאת אומרת אפילו בדרך הכפיה** היינו שלא רוצה לעשות לשם שמים, **ג"כ נקרא קרבן**, הלא קשה הלא לא רוצה להקריב הקרבן, לפני ה', א"כ הרי הוא בסתירה תחילת הפסוק לסופו.

ועל זה תירצו, **כופין אותו עד שיאמר רוצה אני**, פירוש, שזה הולך לפי הכלל שארז"ל לעולם יעסוק (אדם) בתורה

ומצות אעפ"י שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה (פסחים נ, ב) שהכוונה הוא שעל ידי זה שיכוף עצמו כל פעם ופעם אף על פי שהגוף לא מסכים לעבוד לשם שמים, והטעם הוא משום שבמקום שהוא לא רואה תועלת עצמו, אינו מסוגל לעשות שום דבר, ומ"מ אינו משגיח על טענותיו של הגוף והוא אומר להגוף שלו תדע שגם על דרך כפיה אתה עושה מצות ה', ולא יעזור לך שום התנגדות על המעשה, אומרים שמצוות מעשיות יש להם הסגולה להביא את האדם לשמה, וזה הפירוש כופין אותו, היינו הוא כופה את עצמו, ואינו שומע שום שכל וסברה מה שהגוף רוצה להסבירו אלא שאומר לו שבסופו של דבר הוא יגיע לבחינת לשמה, וזהו פירוש, **עד שיאמר רוצה אני**, היינו כנ"ל שמתוך שלא לשמה באים לשמה, שזה נקרא רוצה אני.

אי לזאת כל פעם שהוא זוכר בעשית איזה מעשה של קדושה תיכף נתעורר בו שמחה גדולה בזה שזכה להיות לו איזה נגיעה בדברים, שהבורא צוה אותם לעשות, והגם שהוא יודע שכל מה שהוא עושה הוא רק שלא לשמה, ומ"מ אין קץ לשמחתו, היות שחז"ל הבטיחו לנו מתוך שלא לשמה באים לשמה.

ועושה קל וחומר לעצמו, כיון שחז"ל אמרו העושה תשובה מאהבה זדונות שעשה נעשה לו כזכויות, והעושה תשובה מיראה זדונות נעשהו לו כשגגות. נמצא לפי"ז מתי שהוא יזכה לעשות לשמה, אז בטח **כל המצוות שעשה שלא לשמה, יכנסו לקדושה, ויהיו חשובים כאילו עשה אותם לשמה**, נמצא אפילו בעת שהוא עדיין עוסק בשלא לשמה, הרי זה חשוב אצלו כאילו הוא עושה לשמה היינו שהוא עושה חשבון לעצמו, שכל המעשים שהוא עושה בודאי הם יותר חשובים מזדונות, ובטח הם יתוקנו לטוב.

ובטח כל מעשה ומעשה שהוא עושה אפילו שהיא דבר קטן, למצוה גדולה יחשב לו, כדרז"ל (אבות פרק שני) "והוי זהיר במצוה קלה כבחמורה, שאין אתה יודע מתן שכרן של מצות".

ומשום זה מתי שעושה חשבון לעצמו, על המעשים שלו שהוא עושה, את מצות של **מי** הוא מקיים. וכמ"כ בזמן שמדבר איזה דברי תורה, הוא אומר לעצמו את תורה של מי אני לומד, ובזמן שהוא עושה איזה ברכת הנהנין כמו שהכל, או המוציא, הוא חושב **למי** אני מדבר עכשיו. נמצא שהוא אז בתכלית השלימות, והשלימות הזאת מולידה **שמחה**, משום שהוא אז דבוק בבורא כפי שהוא משער בעצמו שהוא מדבר להבורא שהוא טוב ומטיב, וממילא הוא מקבל שמחה מהשורש, שהשורש של כל הנבראים הוא הבורא, שהוא מכונה בשם **טוב ומטיב**, שדרשו חז"ל טוב לדידיה ומטיב לאחרינא, שפירושו, שאז הוא יכול להאמין שה' עושה עמו טוב וכמו"כ מטיב על הכלל, זאת אומרת שאז יש לו היכולת להאמין למעלה מהדעת שכך הוא באמת, אעפ"י שיעשה חשבון לפי שכל החיצון שלו, הוא עוד לא רואה את הטוב בכל השלימות, אבל עכשיו ע"י החשבון שעושה עם העשיית שלו בתורה ומצות, שהוא דבוק לשעתו באיזה אופן שהוא בבורא לשעתו, יש לו אז כח להאמין למעלה מהדעת שכך הוא באמת, וממילא האמת יורה דרכו, שנצמח מזה שהוא חושב שהוא מדבר עכשיו עם הבורא ית', ומזה בא התעוררות גדולה של שמחה.

כמ"ש "הוד והדר לפניו, עוז **וחדוה** במקומו" ויש להבין כלפי מי נאמר שיש חדוה במקומו, בטח שכל השמות שאנו מדברים הכל הוא בערך הנבראים, פירוש איך שהנבראים מרגישים אבל מהבורא עצמו, אמרו ז"ל לית מחשבה תפיסה ביה כלל וכלל, אלא כל המדובר הוא כלפי הנבראים. א"כ יהיה הפירוש, אלו שהם מרגישים שעומדים **לפניו**, הם מרגישים בחינת **הוד והדר**, וכמו"כ מי שחושב שהוא עומד **במקומו**, כי ענין מקום נקרא השתוות הצורה, ויש עוד פירוש שענין הוא מראה, כמו ששמעתי מאאמו"ר זצ"ל, **שבמקום שאדם מחשב שם הוא**.

נמצא לפי"ז שאם האדם חושב שעומד ומדבר עם המלך, הרי הוא נמצא במקומו שהמלך נמצא שם, אז הוא מרגיש כמ"ש **עוז וחדוה במקומו**.

ובזה יש להבין מה ששאלנו ע"ז, שחז"ל אמרו משנכנס אדר מרבין בשמחה ושאלנו מה הוא הענין להרבות בשמחה היינו שהשמחה הוא תוצאה מאיזה סבה, א"כ מהו הסיבה שיכולים לעורר את הסיבה בכדי שיביאו לנו שמחה.

ולפי הנ"ל, הכוונה להרבות ללכת בקו ימין הנקרא שלימות, והאדם נמצא במצב של שלימות, וזה נקרא השתוות היינו שהשלם, שהוא האדם דבוק עכשיו בהשלם, כמ"ש שברוך מתדבק בברוך, ואין הארור מתדבק בברוך, לכן אם האדם נמצא במצב של בקורת הנקרא קו שמאל, הוא נמצא במצב של ארור וממילא הוא נפרד מהשלם ומשום זה הוא יכול להרגיש אז רק חושך, ולא אור שרק אור מביא **שמחה**.

אולם יש להבין מהו דוקא בחדש אדר, צריכים להרבות בשמחה, ומדוע לא ילכו בדרך הימין כל השנה, וע"ז יש להשיב, היות שחדש אדר היה בו הנס של פורים, שהיה מאיר אור דגמר התיקון, כמ"ש בשער הכוונות (תע"ס חלק ט"ו דף א'תתיג אות רכ) וז"ל, לכן לעת"ל כל המועדים יתבטלו חוץ ממגילת אסתר, והטעם הוא, כי לעולם לה היה נס

גדול כזה, לא בשבתות ולא ביו"ט.
ומשום זה ההכנה לאור גדול כזה צריך להיות שמחה שזהו ההכנה לקבל אורח נכבד, שהוא אור של עתיד לבוא כנ"ל, לכן עי"ז שעושים הכנה של להרבות בשמחה, ממשיכים את האור הנקרא ימי משתה ושמחה.
וזהו לפי הכלל, מ"ש בזה"ק בעובדא דלתתא איתער עובדא דלעילא. שפירוש לפי מעשי התחתונים שעושים באותו שיעור מתעורר המעשה למעלה.
זאת אומרת, בזמן שהתחתונים עוסקים בעניני שמחה באותו אופן ממשיכים את אור של שמחה למטה, וזהו כמ"ש (מגילת אסתר ט, כא) ויכתוב מרדכי וכו', לקיים עליהם וכו', כימים אשר נחו בהם היהודים מאויביהם, **והחדש** אשר נהפך להם מיגון לשמחה, ומאבל ליום טוב, לעשות אותם ימי משתה ושמחה. שעי"ז ימשיכו את האור של גמר התיקון שהיה מאיר אז.
ויש להבחין בענין שעוסקים בענין המשכת השמחה כי הסיבה לזה אמרנו, כי הוא נותן אז תודה לה', על מה שקירב אותו, נמצא בזמן שהוא נותן תודה, הוא עוסק אז בענין השפעה, כי הוא מודה ומשבח להבורא על מה שנתן לו מחשבה ורצון, להיות לו איזה מגע עם רוחניות, ועכשיו הוא לא רוצה מה' שיתן לו משהו, א"כ הוא לא מבקש משהו מה', וכל מגמתו עכשיו הוא רק שהוא **רוצה לתת תודה לה'**, נמצא שיש לו עכשיו דבקות בה', כי הוא עוסק **בהשפעה**, א"כ עי"ז נמשך אליו מתוך הדביקות בחינת שמחה, ושלימות מכח שהוא דבוק עכשיו **בהשלם**, וזהו הענין שעי"ז מרבין בשמחה.
משא"כ כשהוא עוסק בבקשה שתפלה שהוא מעומק הלב הוא מלא חסרונות, כי כפי שיעור הרגשת החסרון כן הוא תפלתו יותר מעומק הלב. נמצא שבזמן ההוא, אי אפשר לו להיות בשמחה, נמצא לפי"ז שסיבת השמחה, הוא בזמן שעוסק בשבח והודיה ולא בזמן שעוסק בבדיקת החסרונות.
ולפי הנ"ל יש לפרש מה שאמרו ז"ל, ואם יש לו דין ודברים עם עכו"ם ישפוט עמו באדר. שמשמע שיש זמן של דין ודברים עם נכרי, כאילו זה נוהג שישראל יש דין ודברים עם נכרים, וכי זה שייך לאנשים שעסוקים בתורה ועבודה, ואין הם עוסקים בשום מלאכה ומסחר.
ולפי דרך עבודה יש לפרש את זה, שהכוונה הוא על העכו"ם שיש בכל ישראל, היינו בגוף אחד ואלו אנשים שרוצים ללכת בדרכי ה', אז הגוף שלהם מתנגד להם, וזה כמשרז"ל, על פסוק לא יהיה **בך** אל זר, ואמרו איזה אל זר בגופו של אדם הוי אומר זהו היצה"ר, והוא נקרא עכו"ם, מטעם שהוא מתנגד להיות בחינת ישראל, וזה נקרא שיש לו דין ודברים, ואז בחדש אדר שאז זכו להנס שהיה אז שמחה וששון ליהודים וכו', כי נפל פחד היהודים עליהם וכו', ונהפוך הוא, אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם.
לכן מסוגל החדש הזה, שהאדם ישפוט עם הנכרי שבקרבו ובודאי יצליח בחדש הזה שהוא בחינת ונהפוך הוא כמ"ש אשר ישלטו היהודים המה בשנאיהם.
וצריכים לזכור כי דין ודברים שיש להאדם עם עכו"ם שלו הוא, כי כל אחד טוען כולו שלי, שישראל טוען שהגוף נברא רק בכדי שיהא ישראל ועובד ה', ולא בשביל אהבה עצמית, משא"כ, הנכרי שבקרבו טוען ג"כ כולו שלי, היינו שכל הגוף נברא עם רצון לקבל, בטח שזה הוא מטעם שהגוף צריך לדאוג אך ורק לצורך הרצון לקבל שלו, ומאי לחשוב על ענין של רצון להשפיע, ומראה לו כמה הוכחות שהצדק עמו כי חזו עמא דבר, היינו שאומר לו לך ותראה איך הכלל נוהג, אם יש מי שהוא שידאג לטובת הזולת, בזמן שעוד לא נתמלא לו כל צרכיו, מה שנחוץ לו לטובת עצמו, אלא שיש מתי מספר אנשים שהם קומץ קטן, שלאחר שנתמלאו להם את צרכיהם, אז הם מתחילים לדאוג לטובת הזולת, וגם אז הם מסתכלים בשבע עיניים שח"ו זה שדואג לצורך הזולת, שלא יפגום באהבה עצמית.
ואתה טוען כולו שלי היינו שלא לחשוב כלל על אהבת עצמית אלא שכל המרץ שיש לך אתה רוצה להשתמש עם זה לצורך הזולת, ואתה מתרץ לי, שזה שאתה רוצה לעבוד לטובת החברים הנקרא אהבת הזולת, אתה אומר לי שזה לא סוף פסוק, אלא שאתה חושב שעי"ז שאתה עוסק באהבת הזולת, אתה תוכל להגיע לאהבת ה', היינו שאתה רוצה, בכלל להבטל לה', ומה יהיה עם הגוף אז, אם אתה רוצה אח"כ ליתן כל הגוף שלך להבורא, להבטל אליו בכלל תגיד אתה בעצמך איך אני יכול להסכים לדבר שזה מוזר מאד להבין בשכל האנושי.
אי לזאת אני מוכרח לטעון כולו שלי ולא לתת לך ללכת אף שעל קדימה, ובמצב הזה הוא מלחמה כבדה, היות שכל אחד אומר שהצדק עמו. כי הישראל שבקרבו טוען היות שהבורא ית' ברא אותנו על הכוונה רצונו להטיב לנבראיו, אז בטח הוא יודע מה שטוב להנבראים, זאת אומרת שהוא הבין, שרק ע"י זה שיעסקו הכל בעל מנת להשפיע, נחת רוח

להבורא, זה יתן להם כח לקבל המדרגות הכי גדולות המכונה התגלות אלקות, שזה מתלבש בשכל הפנימי, ובהרגש הפנימי שבלב, זאת אומרת שרק באופן כזה, יהיה להם האפשרות לקבל כל הטוב והעונג מה שה' רצה לתת עבור הנבראים.

משא"כ אם היו מקבלים עם כלי קבלה, חוץ מזה שזה גורם פירוד, יש ענין של מסתפק במועט, פירוש שצריכים להאמין מ"ש בזה"ק שיש נהירו דקיק שמאיר בהקליפות להחיותם, זאת אומרת, שכל התענוגים הנמצאים בעולם הגשמי, הוא רק בחינת אור דק בערך הטוב והעונג הנמצא בקדושה, היינו אפילו מדרגה קטנה של קדושה, למשל נפש דעשיה, יש בה יותר תענוג מכל תענוגי הגשמיים, ובטח כשהאדם היה מקבל את השפע מטעם רצון לקבל, לתועלת עצמו, היה מסתפק בזה, ולא היה יכול ללכת להשיג עוד מדרגות יותר גבוהות, כי מטעם תועלת עצמו, ההארה הזו של נפש דעשיה מספק לו, שאין לו אז שום צורך להוסיף מה שהוא על התענוגים, ממה שהוא נהנה.

אבל כשמלמדים את האדם לעבוד בעל מנת להשפיע נחת רוח ליוצרו, אז האדם לא יכול לומר די לי במה שזכיתי, הלא כל מה שהוא מקבל, הוא לתועלת הבורא, א"כ לא יכול לומר כבר מספיק לי היות שנתתי נ"ר להבורא בזה שקבלתי קצת מאור העליון שמזה יש הנאה להבורא, ואני לא רוצה לקבל יותר היות שאסור לומר כך, שמספיק לי היות שכבר נתתי לו הנאה בזה שקבלתי ממנו הארה קטנה זו, אלא האדם צריך להשתדל, להשפיע כל פעם נ"ר להבורא כל פעם יותר ויותר, והיות שכל הנאה למעלה הוא בזה שמטרת הבריאה שהוא להטיב לנבראיו, מגיע לתחתונים בפועל, זה הוא הנאה שיש למעלה.

ומשום זה בחדש אדר שאז מתעורר הזמן של הנס כמ"ש ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשנאיהם וכו', אז הזמן מוכשר לזה, שיעורר את הנכרי שבקרבו, ע"ד שארז"ל, (ברכות ה) לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע, שנאמר רגזו ואל תחטאו, ופרש"י, ירגיז יצר טוב, שיעשה מלחמה עם יצר הרע.

וכאן הכוונה שבחדש אדר הוא מסוגל יותר לנצח את היצה"ר. כי אז שהיה נס מן השמים, כמו שארז"ל, (שבת פח) קימו וקבלו, קיימו מה שקבלו כבר, ופרש"י מה שרבא אמר, שהדור קבלהו בימי אחשורוש מאהבת הנס שנעשה להם.

משא"כ בחדש אב שאז זמן שהיה חורבן ביהמ"ק וצריכים להתאבל ע"ז, נמצא אז יהי' הפירוש, מה שארז"ל ממעטים בשמחה היינו זה הדרך שעוסקים בחדש אדר בבחינת הימין, שהוא כדי לעורר, את הנס שנתגלה בחדש אדר, כשארז"ל שמאהבת הנס קיימו וקבלו וכו'.

משא"כ בחדש אב שצריכים להתאבל על חורבן ביהמ"ק צריכים לעבוד על קו שמאל היינו לתת בקורת על המעשים שצריכים להיות בדרך הקדושה שהוא עמ"נ להשפיע, ואיך שהאדם מרוחק מזה מענין השפעה, ובזמן שאדם חושב ע"ז, הוא נמצא במצב של התרחקות מהקדושה, והוא משוקע רק באהבה עצמית, שכל הבסיס שלו שעוסק בתו"מ, הכל על החשבון למלאות את הרצון לקבל, בכל מלוי שרק אפשר למלאות אותו.

אי לזאת הזמן שעוסק בחשבון של השפלות שלו יש אז מקום לעורר הכאב של חורבן הקדושה שיש בכל אחד ואחד, ואז יקויים כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בנחמת ירושלים.

פורים, שהמצוה עד דלא ידע

תוכן

תשמ"ז מאמר יא

חז"ל (במגילה ז:) אמרו מחוייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי.

אולם אי אפשר להגיע לבחינת עד דלא ידע, מטרם שהוא נמצא בבחינת ידע. ואחר זה אפשר לומר, שצריכים להגיע למדרגה יותר גדולה, הנקרא דלא ידע. ובודאי שזהו מדרגה יותר גדולה מבחינת ידע. כי זה ניתן לנו לקיים רק בפורים ולא כל השנה, כשארז"ל מחוייב אינש וכו', ולא כל השנה, ולפי זה צריכים להבין, מהו הענין **ידע ולא ידע**.

וכמו כן יש להבין את החיוב שיש מדאורייתא לקרוא פרשת זכור. וכתב המ"א (או"ח סימן תרפ"ה) וז"ל ונ"ל ליישב מנהג העולם, דאטו מי כתיב בתורה, שיקראו דוקא בשבת זה, אלא שהחכמים תקנו בשבת זה, הואיל ושכיחי רבים בבית הכנסת, וסמוך לפורים, כדי לסמוך מעשה עמלק למעשה המן וכו', עכ"ל. זאת אומרת, שענין זכור את אשר עשה לך עמלק נוהג תמיד, אלא שתקנו לקוראו בשבת לפני פורים, כדי לסמוך מעשה עמלק למעשה המן.

וגם טעם זה של הסמיכות של זכור לפורים, מה בא זה ללמדנו בבחינת עבודה.

וכדי להבין את כל הנ"ל, צריכים להקדים ולהבין מקודם את ענין מטרת הבריאה. ומזה נדע מה זה ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, ומה זה לא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי.

ידוע, דמטרת הבריאה הוא להטיב לנבראיו. ובכדי שההטבה שהבורא נותן, שיהיה בה שלימות, היינו שלא ירגישו בעת קבלת הטוב בחינת אי נעימות, והטעם הוא, היות שיש כלל, שכל ענף רוצה להדמות לשורשו. והיות שהשורש הנבראים הוא רצונו לתת להנבראים, וזה גורם בזמן שהנבראים מקבלים ממנו יתברך, הם מרגישים בחינת בושה, מטעם שזה הוא להיפך מהשורש. ומשום זה נעשה תיקון, המכונה בחינת צמצום והסתר על הכלי קבלה המקורי, שהיא, כמו שנבראה מלכתחילה, שהיא מקבל בעמ"נ לקבל, ונעשה עליה תיקון. כלומר, שבכלי זו, כבר יש עליה שליטה, מתיקון הצמצום, שאין השפע העליון בא לכלי, הנקראת רצון לקבל. והכלים האלו מסוג זה נשארו במצב, הנקרא **חלל פנוי** בלי אור. והיא נשארה בחושך.

ורק בזמן שיכולים על כלי זו, הנקראת מקבל, כוונה בעמ"נ להשפיע. זאת אומרת, אף על פי שיש לו רצון והשתוקקות גדולה לקבל את הטוב, מכל מקום, אם הוא לא בטוח בעצמו, מה שיקבל מה', אם לא תהיה מחמת מצוה, שהיא מטעם שהבורא רוצה לתת, כנ"ל רצונו להטיב לנבראיו, הוא מוכן לוותר על ההנאה, שמקבל מה'. אלא זה שהוא כן רוצה לקבל הנאה ותענוג, הוא רק מחמת מטרת הבריאה.

ובהאמור נוכל עכשיו לדעת ההבחן בין ארור המן לברוך מרדכי. כי מדרך מרדכי הצדיק הוא רק לעבוד בעמ"נ להשפיע לה', שזה נקרא צדיק בחינת משפיע. וע"י דרך זה יכולים אח"כ להגיע למדרגת השלימות, שהוא בא לידי מדרגה, שכבר הוא יכול לומר להבורא אני רוצה, שתיתן לי הנאה ותענוג, משום שאני רוצה לקיים, את מה שאתה רוצה לתת להנבראים טוב ועונג, ואני מוכן עכשיו לקבל את הטוב והעונג, מטעם שאני יודע בעצמי, שאין אני רוצה זה מטעם אהבה עצמית, אלא מטעם להשפיע. ועכשיו, עם הכוונה בעמ"נ להשפיע, קבלת מתנת המלך היא בשלימות. היינו, שאין שם בחינת בושה. היות שהקבלה הוא מטעם רצונו לסייע להבורא, שתתגלה מטרת הבריאה, שכולם ידעו, שהמטרת הבריאה הוא להטיב לנבראיו.

והיות שרז"ל אמרו (קדושין מ', ע"ב) עשה מצוה אחת, אשריו, שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות, ומשום זה, היות שהוא במצב, שאין הוא דואג לאהבה עצמית, אלא לטובת הזולת, נמצא, שבזה שהוא רוצה לקבל את הטוב ועונג מאת הבורא, הוא רוצה לקיים אהבת הזולת, בין אדם למקום, ובין אדם לחבירו. וזהו כמו שכתוב בזהר (הקדמת ספר הזהר דף ע"ט, ובהסולם אות ס"ז) וז"ל ולאמר לציון עמי אתה. אל תקרא עמי אתה עם ע' פתוחה (פתח), אלא עמי אתה עם ע' חרוקה (חיריק), שפירושו, להיות שותף עמי וכו'. אשרי הם העמלים בתורה עכ"ל. והגם ששם מיירי בין אדם למקום, אבל ענין דרש של שותף יכולים לפרש בין אדם לחבירו גם כן. היות שמזה יצא אח"כ, שגם העולם כולו יקבלו את הכף זכות. נמצא, שעשה טובה בין אדם לחבירו, בזה שגרם להעולם כולו, שיגיעו לקבל הטוב והעונג, במה שישנו במטרת הבריאה. נמצא, שהוא נעשה שותף להקב"ה, בזה שעל ידו יהיה הסיוע, שכולם יבואו אח"כ לקבל מטרת הבריאה. נמצא, שהוא נעשה שותף עם הקב"ה, כמ"ש אני התחלתי את הבריאה, בזה שרוצה לתת טוב ועונג, וישראל הם משתדלים, שהמטרה תצא לפועל, בזה שעושים כלים, שיהיו מוכשרים לקבל את השפע העליונה בלי שום פגם, הנקרא נהמא דכסופא. אלא אפילו בעת שמקבלים את הטוב ועונג, לא יפסידו את הדביקות, הנקרא השתוות הצורה. כי זה היתה סיבת הצמצום.

וזה נקרא, שהוא **יודע** את הדרך של מרדכי. שהיא דרך, **שמביא ברכה לעולם כולו**, כנ"ל, זכה מכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, וזה נקרא **ברוך מרדכי**.

משא"כ דרך של המן הוא, שלא להסתכל על תיקון הצמצום, שנעשה על הכלי קבלה. אלא הוא אומר היות שהבורא ברא את העולם להטיב לנבראיו. ואנו רואים, שיש בהטבע שלנו רצון לקבל הנאה ותענוג. ולשם מה ברא הבורא את הרצון הזה. בשביל שלא להשתמש עמו. אלא ברא בנו רצון וחשק לקבל תענוג, ואמר, שלא להשתמש עמו, אלא לסבול צער ויסורים על ידו. נמצא לפי זה, שהוא דרך הפכי, אומרים, שברא את העולם להטיב לנבראיו, ובזה שמרדכי הצדיק אומר, שלא להשתמש עם הרצון הזה, נמצא, שברא את העולם **להרע** לנבראיו. ובטח היה יותר טוב, שלא לברוא בכלל את הרצון לקבל הנאה ותענוג, מלברוא רצון וחשק לקבל הנאה, ואח"כ אמר, שלא להשתמש עמו, אלא לסגף את עצמו ולהישאר ריקן מהתענוג.

אי לזאת, איך יכולים להסכים לדרך של מרדכי, ולומר, שאסור להשתמש עם הכלים, שרוצים להנות. הלא זהו הכלי אמיתי, שברא הקב"ה. הלא על זה גם מרדכי מודה, היינו שהקב"ה ברא בעולם את הרצון לקבל הנאה ותענוג. אם כן המן טוען, שהדרך של מרדכי אינה דרך אמת. ובעיקר, שיש לו הרבה תומכים בדרך שלו, וכל העולם אומרים, שהדרך האמיתי בעולם, הוא כמו שהמן אומר. וזהו כמ"ש (מגילת אסתר, ג') וכל עבדי המלך, אשר בשער המלך, כורעים ומשתחווים להמן, כי כן צוה לו המלך. משמע, שהמן נתן להם להבין, כי כן צוה המלך. יהיה הפירוש, כי המן טען, היות שהמלך, היינו הקב"ה, ברא את הרצון לקבל, בטח הוא רוצה, שאנחנו נקבל ולהנות. וכל עבדי המלך היו כורעים, היינו שנכנעו לדעתו של המן, כנ"ל, מטעם שהוא בא בטענה, הלא הרצון לקבל הזה, מה שמרדכי אומר, שלא להשתמש עמו, אינו נכון, כי הבורא לא בראו לבטלה, אלא שישתמשו עמו. אבל מרדכי אמר, לא. כמו שכתוב ומרדכי לא יכרע ולא ישתחווה. וזה שכתוב "ויאמרו עבדי המלך, אשר בשער המלך, למרדכי, מדוע אתה עובר מצות המלך". ואמר על זה אאמו"ר זצ"ל, שפירושו, שעבדי המלך היו אומרים למרדכי, הלא המן אומר לנו, מה שהוא הולך בדרך שלו, ולא בדרך של מרדכי, כי זהו דרך האמיתי. שזהו פירושו, ששאלו את מרדכי, מדוע אתה עובר את מצות המלך. הכוונה על הקב"ה, שהמן היה אומר, כי כן צוה לו המלך, היינו מלך מלכי המלכים. והפירוש הדבר יהיה כנ"ל, מטעם שהרצון לקבל ולחשוק לאהבה עצמית, זה המלך מלכי המלכים ברא כח זה בנבראים, לכן כל העולם תומכים בדעתו ובשכלו של המן.

ודעתו של המן נכתב בתורה. כמשרז"ל (חולין קל"ט ע"ב) וז"ל המן מן התורה מנין. "**המן העץ אשר צויתיך לבלתי אכל ממנו אכלת**". שענין אכילת עץ הדעת מבואר בהקדמה לפנים מאירות. שענינו הוא מבואר שם, שאדם הראשון היה נפרד לגמרי מהס"א. וז"ל (באות י"ח), וכבר נתבאר שאדה"ר לא היה לו כלל בבנינו צורת גדלות הקבלה, הנמשך מחלל הפנוי, אלא כולו נמשך ממערכת הקדושה, שענינם להשפיע. וכמו"ש בזהר קדושים דאדה"ר לא הוה ליה מהאי עלמא כלום ע"ש. ועל כן נאסר לו עץ העצה"ד, כמו ששרשו וכל מערכת הקדושה, שהמה נפרדים מהס"א, משום שינוי הצורה שלהם וכו' עכ"ל. נמצא, שענין המן, הוא להכניס את השימוש עם הרצון לקבל הגדול בעמ"נ לקבל, כי זה היה כל עצת הנחש.

עוד שם, וז"ל, וז"ש חז"ל שאמר לה, (הנחש) אשר אלקים אכל מעץ הזה, וברא את העולם. כלומר, שהסתכל על ענין

זה בבחינת סוף מעשה במחשבה תחילה, ועל כן ברא העולם וכו', עכ"ל. וזהו כנ"ל, שהנחש טען, שענין אכילת עץ הדעת, הוא צוה אלקים. ולמה צוה ה' לאדה"ר שלא לאכול. על זה נתן לו הנחש, לאדם וחוה, תירוץ יפה. ובעיקר, הוא בא לקיים צוה ה', בזה שהוא מייעץ אותם לאכול מעץ הדעת. וזהו הענין כאן במגלת אסתר, שכתוב וכל עבדי המלך אשר בשער המלך, כורעים ומשתחוים **להמן**. הוא מטעם כי כן צוה לו המלך.

ובזה נבין מה זה ארור המן, שפירושו יהיה, שהדרך של המן היא **דרך ארורה**, היינו דרך של קללה. וזהו כמו שכתוב (בראשית ג') "ויאמר ה' אלקים אל **הנחש**, כי עשית זאת. ארור אתה מכל הבהמה וכו', אל **האישה** אמר, הרבה ארבה עצבונך וכו'. ולאדם אמר, ותאכל **מן העץ** וכו', ארורה האדמה בעבורך וכו'".

ובהאמור מבינים, שהאדם צריך להגיע למדרגת **ידע**. כלומר, מהו ההבדל הגדול מבין ארור המן לברוך מרדכי, שהוא ההבדל בין חיים למות. כי הדרך של מרדכי מביא חיים, וזוכים להידבק בחיי החיים. משא"כ דרך של המן, הוא כבר יודע, שזהו מביא קללה בעולם, שכל המיתה בעולם גרם **המן העץ**, אשר צויתיך לבלתי אכול וכו'. ועל זה אומר הכתוב ארורה וכו', וענין זה נוהג עד גמר התיקון, שיש להזהר, שלא יפול בדרך של המן.

ובגמר התיקון יהיה כבר כל הרצון לקבל מתוקן בעמ"נ להשפיע, שאז בלע המות לנצח. וכמו שאומר הזה"ק עתיד ס"ם להיות מלאך קדוש בגמר התיקון.

ובהאמור נבין את ענין סמיכות מחית עמלק, שקוראים זכור את אשר עשה לך עמלק. כי דוקא בזמן **שיודעים** את מה שעמלק גרם לנו, שהיא בחינת מיתה, שגרם לעולם, היינו בשליטתו, שלא ללכת בדרכי השפעה, להיות דבוקים בחיי החיים, אז משתדלים למחות אותו מעל פני האדמה. אחרת, שהאדם עוד לא הגיע למדרגת **ידע**, מה שעשה לנו המן ועמלק, אין האדם משתוקק למחות אותו.

נמצא, שדוקא בזמן שהאדם הגיע למדרגת **ידע** בין ארור המן לברוך מרדכי, יש מקום לקיים מחיית עמלק.

ומשום זה, לפני פורים, שאז הזמן שצריכים להגיע למדרגת **עד דלא ידע**, צריכים להגיע לדרגת ידע. ורק אז יכולים למחות את עמלק. זאת אומרת, בזמן שאדם רוצה לקיים תמחה את זכר עמלק, זהו **סימן שכבר זכה לבחינת ידע**. אחרת אין האדם מסוגל לבוא לידי מחיית עמלק. אלא הוא עדיין משוקע בקליפת עמלק, ולא רוצה לקיים תמחה את זכר עמלק.

ועתה נבאר את ענין, מהו שארז"ל חייב אינש לבסומא בפוריא, עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. ששאלנו, מהו הגדלות בזה, שרק בפורים יכולים לעשות דבר כזה, היינו עד דלא ידע. הנה האר"י הקדוש אומר (תע"ס, חלק ט"ו, אות ר"כ) וז"ל לכן לעתיד לבוא כל המועדים יתבטלו חוץ ממגלת אסתר. והטעם הוא, כי לעולם לא היה נס גדול כזה, לא בשבתות, ולא ביו"ט, להתקיים הארה זו, אף אחר הסתלקות המוחין מן הנקבה, אלא בימי הפורים בלבד, ובבחינה זו יש יתרון גדול אל פורים על כל שאר הימים, אפילו בשבתות ויו"ט, עכ"ל.

ובאו"פ שם מפרש, כי לפני גמר התיקון אי אפשר לתקן כל אלו הניצוצין והכלים שנשברו, אלא רק הרפ"ח ניצוצין מן הש"ך ניצוצין יכולים לברר, שיכנס להקדושה. וגם זה יתברר לאט לאט. ונשאר ל"ב ניצוצין מכללות הניצוצין, שאסור לברר אותם. וזה נקרא בשם לב האבן. ורק שע"י הברור של הרפ"ח ניצוצין, שיתבררו לגמרי, אז יתוקן מאליו גם לב האבן, בסוד והסירותי את **לב האבן** מבשרכם, **ואתן לכם לב בשר**. ואז יבולע המות לנצח, שכל הרע יתוקן לטוב, ואז חשיכה כאורה יאיר.

והיות שאלו האורות של פורים הוא מבחינת גמר התיקון, שרק ע"י הנס היו מאירים אז, ומשום זה, כל המועדות בטלים חוץ מפורים, שהם שייכים לבחינת גמר התיקון. ואז, שכל הרע יתוקן, ממילא אין הבדל בין ארור המן לברוך מרדכי, וגם המן יתוקן לטוב.

מהו מחצית השקל בעבודה

תוכן

תשמ"ז מאמר יב

הכתוב אומר (שמות ל, יב-טו), כי תשא את ראש בני ישראל, לפקדיהם. ונתנו איש כופר נפשו לה', בפקוד אותם, ולא יהיה בהם נגף בפקוד אותם. זה יתנו וכו', מחצית השקל, בשקל הקדש וכו'. העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט ממחצית השקל וכו', לכפר על נפשותיכם.

ובכדי להבין זה על דרך העבודה, צריכים להקדים משארז"ל (נדה ל"א ע"ב), וז"ל, תנו רבנן, שלושה שותפין יש באדם, הקב"ה, ואביו, ואמו. אביו מזריע לובן וכו', אמו מזרעת אודם וכו', והקב"ה נותן בו רוח ונשמה וכו', עכ"ל.

ידוע, שכל עבודה שלנו הוא רק להגיע לידי דביקות ה', הנקרא, השתוות הצורה, היות שאנו נולדנו עם רצון לקבל טוב ועונג בשביל אהבה עצמית, שזהו ההיפך מהבורא, שרצונו הוא להשפיע לנבראיו. וידוע ששינוי צורה עושה פירוד. ובזמן שהנבראים נפרדים מחיי החיים, נקראים, מתים. ומשום זה נעשה תיקון כידוע, המכונה, צמצום והסתר. עד כדי כך, שיש לנו לעבוד על בחינת אמונה, להאמין בה', ובשכר ועונש. אולם כל ההסתרות הוא רק בכדי שיהיה להאדם היכולת לעסוק בתורה ומצות בעמ"נ להשפיע, ולא לתועלת עצמו.

משא"כ אם היה מגולה הטוב ועונג, והשגחה היתה גלויה, שהבורא מתנהג עם הנבראים בבחינת טוב ומטיב, אז לא היה שום מציאות ויכולת שהנבראים יוכלו לעבוד ולקיים תו"מ בעמ"נ להשפיע, אלא שהיו מוכרחים לעבוד בעמ"נ לקבל, כי לא היתה להם שום עצה, שיוכלו להתגבר על התענוגים שהיו מרגישים בתורה ומצות. משא"כ כשנעשה הסתרה, שאינו מגולה את הטוב והעונג של תו"מ, ובכדי להתקיים העולם, שיהיה להם קצת חיות, ושירגישו תענוג בחייהם, ניתן לנו אור ותענוג המלובש בתענוגים גשמיים, שהזה"ק אומר, וצריכים להאמין שזהו רק אור דק מאוד, המכונה, נהירו דקיק, שניתן להקליפות שיוכלו להתקיים ולפרנס את האדם מטרם שזכה לקבל כלים אחרים, הנקראים, כלים דהשפעה, שרק בכלים האלו יש אפשרות שהשפע עליונה יופיע בהם.

אי לזאת, התחלת עבודת האדם, הוא להאמין למעלה מהדעת על כל מה שהוא רואה ומרגיש, אינו אלא שנעשה ההסתרה זו בכוונה תחילה לטובת האדם. אבל האמת הוא אינו כמו שהוא רואה ומרגיש, אלא צריך לומר על עצמו, עינים להם ולא יראו, אזניים ולא ישמעו וכו'.

זאת אומרת, שרק ע"י העבודה זו בהתגברות על מוחא וליבא, הוא יכול לבוא לזכות לכלים דהשפעה, שדוקא עם הכלים האלו, יכול לראות ולהרגיש את השגחת הקב"ה בבחינת טוב ומטיב.

אולם מה על האדם מוטל לעשות, בשעה שהוא רואה, שלא בקלות באים להתגבר על אהבה עצמית, ושיהיה לו היכולת להגיע לידי מדרגת השפעה במוחא וליבא.

במצב כזה, שהאדם מתחיל להרגיש שיש לו רע, ורוצה לצאת משליטת הרע, והוא מרגיש שאינו יכול לצאת משליטתה, ושזהו דבר לא כל כך קל. אלא בטח להשיג הכלים דהשפעה, מוכרחים לתת יגיעה רבה. והוא מוכן לתת יגיעה, אבל הוא לא יודע באיזה אופן הוא יכול לסדר את הדרך שלו, שידע בבירור שזהו הדרך הנכונה, שיביאהו להכנס להיכל המלך. זאת אומרת, שיזכה לדביקות ה', כמו שכתוב (דברים ל') "לאהבה את ה' אלקיך, לשמוע בקולו, ולדבקה בו, כי הוא חייך", וכו'.

הסדר הוא, קודם כל הוא צריך לחלק את דרך העבודה שלו בשני אופנים הפוכים זה לזה. דהיינו יש דרך שהאדם צריך ללכת בדרך של שלימות, והגם שהוא רואה שהוא מלא חסרונות, מכל מקום יש בחינה הנקרא, אושר, שהוא מאושר שאינו בעל חסרון. וזהו כשרז"ל, **איזהו עשיר השמח בחלקו**, (אבות פרק רביעי, א'). וזה תלוי בשיעור שמחשיב את חשיבות המלך. זאת אומרת, אם הוא מתבונן בזה שהוא רוצה להידבק בהבורא את חשיבות הענין, היינו שכדאי לוותר על עצמו, ולהיות בטל אליו. וזהו כמו שכתוב בספר מתן תורה (דף קכ"ט), שנותן שם משל וזה לשונו שם, שהנשמה היא הארה הנמשכת מעצמותו יתברך. והארה זו נפרדה מאת השי"ת, ע"י שהשי"ת הלבישה ברצון לקבל, כי אותה מחשבת הבריאה להנות לנבראיו, בראה בכל נשמה רצון לקבל הנאה. ושינוי צורה זו של רצון לקבל, הפריד אותה הארה מעצמותו יתברך, ועשה אותה לחלק נפרד ממנו וכו'.

וכשהאדם מאמין בזה, היינו שהנשמה שלו באה מעצמותו יתברך, אלא עם הבריאה, דהיינו עם הרצון לקבל שנטבע בה, נפרדה מהשי"ת ונעשתה רשות בפני עצמה, והוא נותן על זה משל, וזה לשונו, ונמצאת הנשמה דומה עתה לגמרי, למשל, האבר הנחתך מהגוף ונפרד ממנו, שאף על פי שמקודם הפירוד היו שניהם, האבר עם כללות הגוף, אחד, והיו מחליפים מחשבות והרגשות זה עם זה. אבל לאחר שנחתך האבר מהגוף, נעשו בזה שתי רשויות. וכבר אין אחד יודע מחשבות של השני. ומכל שכן אחר שהנשמה נתלבשה בגוף של עוה"ז, נפסקו כל הקשרים שהיו לה מטרם שנפרדה מעצמותו יתברך וכו', עכ"ל.

אי לזאת, שהאדם מתבונן כמה הוא החשיבות שהוא עוסק בהתו"מ, שנתן לנו הבורא לקיים פקודותיו, שע"י הקיום מה שהוא צוה לנו, יש לנו הזכיה לקיים קשר עם הבורא. ואף על פי שהוא עדיין לא מרגיש הזכיה הזאת, הוא מסיבת חוסר חשיבות. כי אנו רואים בגשמיות, שיש לאדם הנאה מהחיים שלו, כמה זמן ביום הוא נהנה מגשמיות, הלא הוא מוגבל בקבלת הנאה. אלא שיש לו זמנים מסוימים שהוא נהנה. היינו בזמן שהוא אוכל, ושותה, וישן, ורואה דברים יפים, או שומע שירה וזמרה יפה, וכדומה. אבל הוא לא יכול לאכול, ולשתות, ולהסתכל, ולשמוע כל היום וכו', אלא שהוא מסתפק במה שיש לו, וכבר מרגיש שיש לו שלימות בחיים הגשמים, ולא אומר, אם אין אני יכול להנות מכל אלה הדברים כל היום, אני מוותר עליהם. והטעם הוא מסיבת חשיבותה של הגשמיות.

ובהאמור יוצא, שאם האדם יתן תשומת לב לחשיבות של המלך, יהיה להאדם סיפוק מלא בזה שניתן לו לקיים תורה ומצות, עד כמה שאפשר לו. אפילו נגיד, שיש לו זכיה לדבר עם המלך הגדול, שלא נותנים לכל אחד להכנס לדבר עם המלך. אלא צריכים השתדלות גדולה אצל אלו המקורבים אל המלך, שיתנו לו היכולת **לדבר כמה מילים** עם המלך. כמה רוממות רוח היה להאדם הזה, בו בעת שהוא רואה, שיש הרבה אנשים שאצלם לא די שלא נותנים להם להכנס להמלך, אלא לא מספרים להם שהמלך נמצא כאן בעיר, ושיש אנשים, שיש להם היכולת לדבר עם המלך.

וכשהוא רואה שיש אנשים בעולם שלא יודעים מזה שיש בהעולם מלך, ורק קומץ אנשים קטן מאוד ישנו בעולם, שנתנו להם מחשבה ורצון להאמין שיש מלך בעולם. ואפילו אלו שכבר נתנו להם הידיעה מהמלך, אבל אין הם יודעים שיש יכולת לדבר עם המלך. ולהאדם הזה, נתנו לו ידיעה משמים שהוא יכול להכנס ולדבר עם המלך, היינו שהוא יכול להאמין. ונבין זה על דרך משל. שהאדם הולך לשתות מים, ואומרים לו, לך, תכנס אל המלך ותדבר אליו, ותאמר לו, אני נותן לך תודה בזה שנתת לי לשתות, ואומר ברכה, ברוך אתה ה'. כלומר שנותן תודה ואומר לו, אני נותן לך תודה על, שהכל נהיה בדברו. נמצא, אם הוא מאמין בזה שהוא מדבר אל המלך, כמו שכתוב, **מלוא כל הארץ כבודו**, איזה התפעלות מרגיש האדם, בעת שמאמין שהוא מדבר להמלך רק רגע אחד. וההתרגשות מזה שהוא עומד עכשיו ומדבר להמלך אפילו רגע, צריך לתת סיפוק מלא, שיהיה לו חיות ושמחה כל היום. והגם שהוא לא רואה את המלך, אבל זהו שניתן לנו אמונה להאמין, שמלוא כל הארץ כבודו, וגם ניתן להאמין, כי אתה שומע תפלה כל פה. ואמר על זה אאמו"ר זצ"ל, **כל פה**, היינו אפילו פה של אדם השפל ביותר, את כולם ה' שומע. נמצא, לפי אמונתו, בשעה שהוא מדבר לה', היינו בין שנותן לו תודה ובין שהוא מבקש ממנו משהו, את הכל שומע ה'. האדם הזה, אם הולך בדרך הזה, הוא יכול להיות בשמחה כל היום, משום שהוא מרגיש קורת רוח מזה שהוא מדבר להמלך.

ובפרט בעת התפלה, עד כמה שהאדם מתפלל, אפילו שהוא לא יודע פירוש המילים, אין דבר, כי זהו שהוא מתפלל ואומר את מה שכתוב בהסידור, האדם צריך לדעת, שזה הסדר, הוא מה ששרי המלך סידרוהו, שבעת שנכנסים להמלך, להגיד אלו המילים. א"כ לא חשוב אם הוא יודע מה שאומר או לא יודע. כי לא האדם עשה את התפלה הזו או התודה הזו. כי זהו סדר עבור כולם, כי כל מי שיכנס לדבר אל המלך, הם סידרוהו ולא הוא. ובאמת מה שהאדם מבקש, זה לא כתוב בהתפלות או בההודאות, מה שהוא אומר. אלא התפלות מה שהאדם בעצמו אומר, זהו כתוב

ורשום על לבו של האדם. כלומר, האדם מבקש לא מה שכתוב בהסדור, אלא מה שרשום בלב של עצמו. נמצא לפי זה, הגם שכולם מתפללים באותו סידור, אבל כל אחד ואחד דורש ומתפלל שימלא את חסרון לבו. וזהו כמ"ש בברכת החודש, "**חיים שימלא ה' משאלות לבנו** לטובה". זאת אומרת, אחרי כל התפלות שאנו אומרים בברכת החודש, מה שחז"ל תקנו, מסיימים אנו בתפלה שלנו, כלומר מה שהלב מתפלל, ואנו אומרים, שימלא ה' משאלות **לבנו** לטובה.

וצריכים להבין, מה שאנו אומרים, שה' ימלא משאלות לבנו **לטובה**. מהו שאנו **מוסיפים, לבנו לטובה**. ובהנ"ל מובן, היות שלבו של אדם, מה שהוא מבקש ומתפלל בא מלבו. ומי יודע אם הלב משתוקק לדברים טובים, יכול חס ושלום שהלב מבקש דברים רעים. ומשום זה ניתן לנו להוסיף משאלות לבנו **לטובה**, משא"כ מה שחז"ל תקנו את התפלות, לבם שלהם היה שלם עם הקב"ה, בטח כל התפלות שלהם הם תפלות טובות. משא"כ אנו, לכן צריכים להוסיף, ל**טובה**.

ובהאמור יוצא לנו, שהאדם צריך להיות שש ושמח בזה שזכה לדבר עם המלך כמה מילים. וזה נקרא, קו ימין. כלומר דרך ימין שנקרא שלימות. זאת אומרת, שלא מרגיש בעצמו שום חסרון. ובזה יש לפרש מה שאמרו ז"ל, שלושה שותפין יש באדם, אביו מזריע לובן. אביו נקרא זכר, היינו שלם. משא"כ אמא נקראת נקבה, בעלת חסרון. לכן אמרו, אביו מזריע לובן, מלשון **לבן**, היינו שאין שם כתם אלא כולו לבן בלי שום חסרון.

וזהו כשרז"ל (יומא י"ז:), "כל פינות שאתה פונה, לא יהו אלא דרך ימין", שפירושו כנ"ל, שסדר התחלת עבודה צריכים להתחיל בימין, היינו בבחינת השלימות, שאין האדם רואה על עצמו שום חסרון. וממילא יש אז המקום לתת שבחים להמלך בזה שנתן לו שלימות. ואז שייך לומר, הברוך מתדבק בברוך. משא"כ כשאדם מרגיש עצמו לבעל חסרון, אז אמרו חז"ל, אין ארור מתדבק בברוך. ומשום זה במצב כזה הוא נמצא בפירוד. אי לזאת, מוכרח האדם ללכת בקו ימין, הנקרא, שלימות, שמזה אדם מקבל חיים, היותו דבוק בחיי החיים בשיעור מסויים. ובן אדם, **כל זמן שהוא חי**, הוא יכול לראות את המעשים שלו אם הם טובים או רעים, ולתקן אותם. משא"כ אם האדם מת, היינו שאין לו חיות, כלומר שאין לו ממה לקבל חיים, אז אי אפשר לו לתקן מעשיו, כי הוא נחשב אז למת. וכל החיות שלו, יכול להיות, אם היה אפשר לו לברוח מהחיים שבו הוא נמצא עדיין בעוה"ז, ולמות מיתה גופנית, או על כל פנים, אם היה לו אפשר לקבל כדור שינה, שיהיה לו אפשרות לישון לכל הפחות שלושה חדשים. ואם הוא היה רואה כדור שינה כזה, ומזה היה יכול לקבל חיות. אבל מה הוא עושה, בינתים הוא לא רוצה שום דבר, רק לישון. ואם מוכרח לעשות משהו, אבל כשהוא נזכר שעוד מעט יהיה לו זמן לישון, ומזה הוא מקבל בינתים את החיות שלו.

ומשום זה מוכרח האדם לעשות לו יסוד ראשון בעבודה, ללכת בקו ימין, שהוא קו השלימות בלי שום חסרון, הן במוחא והן בליבא. ואאמו"ר זצ"ל אמר על מה שכתוב במגילת אסתר, "ומרדכי ידע את כל אשר נעשה, ויקרע מרדכי את בגדיו, וילבש שק ואפר, ויצא וכו', ויזעק זעקה גדולה ומרה, ויבוא עד לפני שער המלך, כי אין לבוא אל שער המלך בלבוש שק". (ומפרש שם האבן עזרא, כי הוא דרך בזיון המלכות). ואמר פירוש על זה, כי בזמן שהאדם עוסק בתורה ומצות, או כשהוא מתפלל, זה נקרא, שעומד בשער המלך. ואז אם האדם מסתכל על עצמו, ורוצה לראות אם הוא בסדר, כלומר שאינו חס ושלום עובר על מצות המלך, הנה על ידי הפעולה הזו מתבזה המלך, בזה שהוא רואה, שיש אנשים שאין הם רוצים לקבל על עצמם מרות המלך, והוא אחד מהם, שאינו רוצה להכיר בגדלות המלך, אלא להיפך, יש להם כח לומר שאינם מכירים במלוכת המלך.

אלא כבוד המלך הוא, שכולם מכירים בחשיבות המלך, וכולם רוצים לעבוד אותו בכל לבבם ובכל נפשם. זהו יפה לראות איך שכולם עומדים ומשבחים ומדברים רק בשבח המלך, איך שהוא דואג שיהיה כל טוב לבני המדינה. וזהו פירוש, כי אין לבוא בשער המלך בלבוש **שק**, שהוא **בגד מלוכלך**. אלא כשבאים בשער המלך, צריכים להיות מלובשים בבגדים המתאימים לשבת בשער המלך. אחרת, היינו כשהוא יושב בלבוש **שק**, זהו סימן שהוא לא שבע רצון מהמלך, אלא יושב ומתאבל על מה שחסר לו בחיים, ואין לו מנוחת הנפש. נמצא, שהוא יושב ומתאבל, והוא בזיון המלך, על מה שהמלך לא מרחם עליו, ולא ממלא את מבוקשו.

אלא בזמן שהאדם עוסק בתו"מ, הוא צריך להאמין למעלה מהדעת, שמה שיש לו הוא חשוב מאוד, ואין הוא ראוי ליותר, אלא צריך להיות מסתפק במיעוט, ולהיות שמח בחלקו, על אף השיעור הקטן שנתנה לו, שיהיה לו אחיזה ברוחניות, היינו הן קטן באיכות והן קטן בכמות. ומהכל האדם צריך להיות בשמחה, היינו על שיעור משהו שיש לו אחיזה ברוחניות, והוא מאמין שזה נתנה לו מהשמים, שגם זה, לא כוחי ועוצם ידי, ממילא הוא יכול להיות דבוק בה' בשיעור הנקרא, ברוך מתדבק בברוך. וזה ענין שארז"ל (שבת ל:), שאין השכינה שורה וכו', אלא מתוך שמחה של

מצוה וכו', שנאמר, ועתה קחו לי מנגן, והיה כנגן המנגן, ותהי עליו יד ה'. אמר רב יהודה, וכן לדבר הלכה. שהכוונה הוא, שענין דביקות צריך להיות השתוות הצורה. נמצא, בזמן שהאדם מרגיש עצמו לארור, אין מקום לדביקות. ויש לפרש, מהו שאמר רב יהודה, וכן לדבר **הלכה**. כידוע שהלכה נקראת, **הכלה**, שענינו הוא ענין קבלת מלכות שמים. כלומר שקבלת מלכות שמים, שהוא למעלה מהדעת, זה נקרא, שמחה של מצוה. ויש מדרגה יותר גדולה הנקראת, השראת השכינה. והכל בא ע"י שמחה. אחרת יוצא לנו, כנ"ל, שדוקא, ברוך מתדבק בברוך. משא"כ אם הוא מרגיש עצמו לארור, אין הוא יכול להתדבק בברוך, וממילא במצב הזה הוא נשאר חסר חיים.

ובהאמור יוצא, כשאנו אומרים, ברוך אתה ה' שומע תפלה. פירוש הדבר הוא, שאנו נותנים תודה לה' על זה שהוא שומע תפלה. אולם בעת שהאיש נמצא עכשיו בחסרון, כי אחרת אין לו מקום לתפלה, אם כן הוא עכשיו בבחינת ארור, ואיך הוא יכול להיות שיהיה לו דביקות עם ה' בזמן התפלה. ועוד, אם הוא בחסרון, על מה הוא נותן לו תודה. והתשובה לזה הוא, כי בזה שאנו מאמינים שהוא שומע תפלה, כבר יש לנו שמחה מטעם שבטח הוא יושיענו.

נמצא, כי על התפלה, שבזמן שיש לו בטחון, וגם בטחון צריכים לעבוד למעלה מהדעת שה' יעזור לו, כבר יש לו שמחה, ותיכף הוא יכול לזכות לדביקות, מטעם שהבטחון בעצמו הוא נותן לו שלימות, ונקרא כבר, ברוך, וברוך הוא מתדבק בברוך, כנ"ל.

אולם דוקא בזמן שהאדם מבקש מה' שיקרב אותו אליו, בא היצה"ר ונותן לו להבין, שאין הקב"ה שומע תפלתו, ולא נותן לו לבטוח בה' שיעזור לו. ומביא לו כמה הוכחות, ואומר, תסתכל אחורה ותראה כמה פעמים כבר עשית תפלות, וחשבת שה' עוזר לך, ואח"כ שוב נשארת בערום וחוסר כל. ודבר זה חוזר אצלך כל פעם, וכל פעם אתה אומר, עכשיו כבר בטח ה' שמע את קולי, ואני אהיה כבר בתמידיות דבוק ברוחניות. ותגיד בעצמך, ומה היה אחר כך, שוב ירדת למקום השפלות, ושוב נכנסת באהבה עצמית בשיעור יותר גדול משהיית לפני שהתפללת. ולפי זה במה אתה לוקח עכשיו בטיחות יותר גדולה, שעכשיו ה' ישמע קולך, ואתה כבר נותן תודה רבה לה', ואתה אומר, **ברוך אתה ה' שומע תפלה**.

ומה יש לאדם להשיב להגוף, בזמן שהוא מביא לו ראיות מהעבר, שלא נתקבלה תפלתו, ועל סמך מה האדם רוצה לומר לו שזה לא נכון, אלא שאני מאמין למעלה מהדעת, שעכשיו אני בטוח שה' כן יענה לי על תפלתי.

התשובה הוא, היות שכל היסוד נבנה על בחינת אמונה למעלה מהדעת, ועל האדם לקיים מצוה זו. אי לזאת, מה שאתה מביא לי ראיות מהעבר, שלא נתקבלה תפלתי, ומשום זה אין מקום לבטוח בה', שעכשיו כן יקבל תפלתי, מזה שאתה מביא לי ראיות מהעבר בכדי להחליש לי את כח האמונה והבטחון, אני אומר לך, שדוקא עתה אני יכול לומר, שאני **מאמין ובוטח למעלה מהדעת**. כי אתה מביא לי ראיות רק מתוך הדעת. ואני נותן לך תודה רבה על השאלות שאתה שואל אותי, ועל ההוכחות, שאתה מביא לי מקום לבנות עליו את הלמעלה מהדעת. א"כ אני עכשיו בשמחה רבה, בזה שיש לי הזדמנות לקיים את המצוה של האמונה והבטחון של למעלה מהדעת.

ובהאמור יוצא, שמאותו מקום שהגוף מביא כח להחליש אותו, מהשמחה שיש לו מהתפלה שהוא בבטחון, שה' יענה לו עכשיו על תפלתו, והאדם צריך להביא לו כח על האמונה למעלה מהדעת, כלומר **שעל המקום של דעת יש עכשיו הזדמנות** להעמיד עליו את הלמעלה מהדעת. ואם אין הדעת מביא לו את ההיפך, איך הוא יכול לומר שהוא הולך למעלה ממנו.

ועל כן על האדם לומר תמיד, שנותנים לו מן השמים כל פעם ירידות, בכדי שיהיה לו מקום ללכת למעלה מהדעת, וממילא אין הגוף יכול להחליש אותו מהאמונה ובטחון שיש לו בעת התפלה. בעת שהגוף מתנגד לו מליתן תודה לה', ולומר, ברוך אתה ה' שומע תפלה. והגוף טוען, מאין אתה יודע שה' יענה לך על התפלה, שאתה נותן לו תודה. ואין לומר, שהוא נותן תודה לה' על מה שהוא עונה לאחרים. על זה הוא נותן לו תודה, ואומר לו, **ברוך אתה**, שבדרך כלל האדם מדבר על מה שהאדם השיג בעצמו, ולא שהוא נותן תודה על אחרים. ובכלל, מה האדם יודע מה שיש בלבו של חבירו. אלא האדם על עצמו נותן תודה לה', ואומר להגוף גם כן, תודה רבה עבור מה שאתה בא אלי בטענות צודקות, היות שעתה יש לי מקום לעבוד בלמעלה מהדעת, כנ"ל.

וזהו נקרא, קו ימין, שלימות. וזהו העיקר הדרך שהאדם צריך ללכת בה. שמכאן האדם שואב חיים, כנ"ל, שאז הוא נמצא במדרגת, ברוך. ונקרא זה, הברוך מתדבק בברוך.

אולם על רגל אחד אין האדם יכול ללכת, שזה נקרא, רגל ימין, שהוא שלימות. והוא צריך גם לרגל שני, שהוא רגל שמאל, שענין שמאל נקרא, דבר הצריך תיקון, שיש שמה איזה חסרון וצריכים לתקנו. וכשרז"ל (סוטה מ"ז.), תנו

רבנן, לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת, עכ"ל.

ויש לפרש זה לפי דרכנו, **ימין**, בזמן שהוא עובד בדרך ימין **מקרבת**, כלומר שמקרבת אותו לקדושה, שהוא מסתכל ורואה איך שהוא מקורב לרוחניות, ובכל שיעור ושיעור שהוא רואה שהוא קרוב לקדושה אפילו אחיזה קטנה, כבר הוא שמח, ונותן תודה לה' עבור זה. ולא מסתכל על שלילה. **ושמאל דוחה**, ובזמן שהוא הולך על רגל שמאל, אז הוא מסתכל רק על הדחיות, היינו עד כמה שהוא נדחה ומרוחק מקדושה, הן בכמות והן באיכות. זאת אומרת, ששני דרכים אלו הם הפכים ממש זה לזה, ממש מקצה אל הקצה. ומשום זה נקרא ימין, חסד, כידוע שקו ימין חסד, ונקרא, גם כן יום, כמו שכתוב, יומם יצווה ה' חסדו.

והענין הוא, כי ההולך בדרך ימין, הוא מסתכל רק על החסד שה' עושה עם הכלל, ואיך הוא עצמו מקבל חסד ה'. ועל כל הקבלות של החסד, הוא נותן תודה לה', וממילא הוא חי ביום שכולו טוב. כיון שמרגיש בעצמו את החסדים שה' עושה עמו, ומשום זה הוא שש ושמח, ויש לו על מה לתת תודה לה'.

אולם בזמן שרוצה ללכת ברגל שמאל גם כן, ובשמאל למדנו, שמאל דוחה, כלומר שבזמן שהולך לבקר את מעשיו, אם צריכים משהו לתקן, אז הזמן לראות רק דחיות, כלומר איך שהוא נדחה מרוחניות, וכל מחשבה דיבור מעשה שלו, הם שקועים באהבה עצמית, ולא רואה לפניו שום מציאות, שיהיה בידו לצאת משליטת הגוף, השולט עליו בכל תוקפו. ולא עוד, אלא אפילו כשרק מתחיל לחשוב, שלא כדאי להישאר במצב של קבלה, תיכף הגוף בא אליו בטענות יותר חזקות מכפי שהגוף היה רגיל לדבר, בזמן שלא היה רוצה לשמוע בקולו, אלא רצונו היה לעבוד להשפיע. כי עתה הגוף נעשה יותר חריף, ושואל שאלות יותר חזקות. והוא שואל לעצמו, מדוע טרם שהתחלתי לעבוד ביתר שאת ומרץ בעבודת הקודש, הגוף לא היה כל כך פיקח. ועכשיו שהתחלתי לעבוד עבודת הקודש, הייתי מבין שצד הטוב של האדם היה צריך להיות יותר חכם ופיקח, ויותר בעל מרץ, משום שעסקתי בעבודת הקודש. ולפי הכלל, מצוה גוררת מצוה, הבינותי שהגוף נחלש, כלומר, טענותיו שהיה לו עד כאן, נסתמו, ואין לו כח עכשיו להתווכח, כי הקדושה קבלה התחזקות מהמעשים טובים, שעסקתי כל הזמן בעבודת הקודש. ועתה אני רואה את ההיפך, שהגוף נעשה יותר פיקח, וטוען טענות יותר חזקות ויותר שכליות. ובעיקר שמביאו לידי יאוש, שאומר, שיותר טוב בשבילו שיעזוב את העבודה הזו הנקרא, לעבוד בעמ"נ להשפיע, וילך כמו הכלל כולו, ולא לחפש להיות יוצא מהכלל, זאת אומרת, לחזור להמצב המקובל. היינו שמספיק לנו שנקיים תורה ומצות בלי כוונות. וכל הכח צריכים לתת לקיים את תורה ומצות ביותר דקדוקים, היות שזה יותר קל מכוונה דלהשפיע. ובעיקר אני רואה, שכל הכלל, מאלה שרוצים להיות יוצא מהכלל, הם עוסקים ביותר דקדוקים בתו"מ מאנשים אחרים. ובזה הם מקבלים תוארים, אחד בשם, צדיק, ואחד בשם, חסיד, ואחד בשם, איש מורם מעם. ומאי לי להכנס בדרך של לשם שמים ולא לתועלת עצמו. ובמצב הזה האדם לרחמים גדולים הוא צריך, בכדי שלא לברוח מהמערכה. ואין לאדם שום עצה לצאת ממצב זה, אלא על ידי אמונה למעלה מהדעת, ולומר, זה שהגוף נעשה עכשיו פיקח גדול, הוא מטעם שנותנים לו מן השמים הרגשה לדעת מה זה דעת, בכדי שיהיה לו מקום ללכת עכשיו למעלה מהדעת.

כי מה שאומרים, **דעת**, הכוונה על הדעת שבא משכל החיצון, **שחיצוניות נקרא, הרצון לקבל המקורי**, שאין בו מבחינת השפעה. ודעת הפנימי נקרא, דעת המתלבש בכלים הפנימיים, שהיא בחינת **בינה, שבחינתה היא ממקורה בחינת השפעה**, ואין לה מבחינת קבלה כלום, שמשום זה, שכל החיצון אינו מבין שיש מציאות של רצון להשפיע. לכן בו בעת שהאדם מתעורר לעשות משהו בעמ"נ להשפיע, תיכף הוא מתעורר וקם כנגדו, כגבור מלומד מלחמה, ומתחיל להכניע את האדם בפקחות גדולה.

ואל יקשה, הלא הכתוב אומר, שיצה"ר נקרא, מלך זקן **וכסיל**. ואיך אנו אומרים שהוא פיקח. ועל זה יש להקשות שאלה אחרת, איך אפשר לומר על מלאך שהוא רוחני, שיהיה כסיל, כמו שכתוב בזה"ק, על הכתוב, "כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך". ומפרש, מלאכיו, היינו ב' מלאכים, יצ"ט ויצה"ר. ואם היצה"ר נקרא, מלאך, ואיך אפשר שיהיה **כסיל**. אלא צריכים לפרש, כי מלאך נקרא, על שם הפעולה, כמו שכתוב (שופטים י"ג, י"ח) "ויאמר לו מלאך ה', למה זה תשאל לשמי, והוא פלאי". שפירושו, ששם של המלאך נשתנה לפי השליחות, שנשלח לעשות איזה פעולה, נמצא, לפי הפעולה נקבע לו שם.

ולפי זה יש לומר, היצה"ר נקרא, **כסיל**, על שם שהוא משתדל שהאדם יעשה מעשה כסילות. ואת זה שהאדם יהיה כסיל, הוא עושה זאת בפקחות גדולה.

ולכן כשהאדם מתחיל ללכת בהתגברות, ולא רוצה לשמוע בקולו, הוא מוכרח להראות לאדם יותר פקחות, שהצדק

הוא עמו. וכשהאדם מתגבר על טענותיו של יצה"ר, מוכרח אז היצה"ר לבוא אליו עם טענות יותר מחוכמות, ואין האדם יכול לנצח אותו אלא עם האמונה למעלה מהדעת. ולומר, אין להדעת שום ערך, אלא הוא הולך למעלה מהדעת.

אבל אם האדם מתגבר על הדעת החיצוני, שטוען טענות צודקות, הוא מרויח, שהאמונה שלו מתגדלת בכל פעם מדרגה יותר גדולה, מכפי שהיה לו טרם ביאת היצה"ר עם השכל שלו, שלא כדאי לצאת מאהבה עצמית, מסיבת שכל פעם שהדעת של היצה"ר מתגדל, אין לו ברירה אחרת, אם הוא רוצה להישאר בקדושה, אלא להמשיך על עצמו בחינת אמונה יותר גדולה. כלומר שהוא נעשה כל פעם נצרך להבורא, שיעזור לו להינצל מהרע שלו. זאת אומרת, שאל יתפלל אדם **שהמחשבות זרות ימותו, אלא שיחזרו בתשובה**.

וזהו דוקא ע"י זה שמקבל עזרה מלמעלה בבחינת אמונה למעלה מהדעת, נמצא, שלא מבקש מה' שהמחשבות ימותו, בכדי שהוא לא יצטרך להתגבר על המחשבות, אלא שהוא יסתפק עם האמונה שיש לו בה', שכפי אמונתו שיש לו בטרם ביאת היצה"ר עם הטענות הצודקות, ושאי אפשר לתרץ אותם בלי עזרת ה', שמקבל כח ללכת למעלה מהדעת.

משא"כ אלו שלא הולכים בדרך האמת, שכל עבודה שלהם יהא בנוי על יסוד של מוחא וליבא, הם מבקשים מה' שיקח ממנו את המחשבות האלו, שלא יפריעו לו מעבודתם. נמצא, שהוא נשאר בדרגתו ואין לו מקום ללכת קדימה, מטעם שאין לו צורך ללכת קדימה, אלא הוא רוצה להישאר במצב הנוכחי בקביעות. ורק לזה הוא מצפה, ואין לו צורך לגדולות. והגם שהוא רוצה מדרגות יותר גבוהות משאר אנשים, זאת אומרת, אם הוא תלמיד חכם, ויודע בעצמו שיש אנשים שלא מגיעים לקרסוליו, ובודאי שגם בעבודה הוא רוצה להיות מורם מעם, ומשום זה הוא רוצה לעלות למדרגה יותר גבוהה, מכפי שהוא מרגיש שהוא נמצא במצב הנוכחי. אבל כל זה הוא רק מטעם מותרות ולא הכרחיות. ומי שמתפלל על מותרות, לא יכול להיות תפלה זו מעומק הלב, כי הוא יודע בעצמו, שמצבו לא כל כך רע. וזהו מסיבת שהוא רואה אנשים יותר גרועים ממנו, אלא רק למותרות הוא צריך. ולפי הכלל, אין אור בלי כלי, שפירושו של כלי הוא, צורך וחסרון, ולמלאות את החסרון הוא צריך. משא"כ מותרות עוד לא נקרא חסרון ברוחניות. ומסיבה זו האדם נשאר על מצבו, ואין לו שום אפשרות שיוכל לזוז ממנו.

אולם האדם שרוצה ללכת בדרך האמת, ורוצה * לעבוד בבחינת מוחא וליבא, בזמן שמגיע אליו הגוף, ומתחיל לתקוף אותו, מדוע הוא רוצה לצאת מדרך העולם, שכולם עוסקים במשפיע בעמ"נ לקבל. ואחר כל פעם שהוא מתגבר עליו, הוא בא אליו בטענות יותר חזקות, ובמצב הזה אין הוא מבקש מה', שיסיר ממנו את טענותיו. אלא שהוא מבקש מה', שעל כל אלה הטענות שהרשע טוען, שיחזור עליהם בתשובה, כלומר שהקב"ה יתן לו כח ללכת למעלה מהדעת. נמצא, זה שהוא מבקש מה' שיתן לו כח יותר גדול, אין זה מטעם מותרות, אלא פשוט שהוא רוצה להיות יהודי מאמין בה'. והוא מביא לו מחשבות, שטוען לשון הרע על דרך ה', ועל כל דבר ששייך לקדושה. היינו כל דבר שהוא רוצה לעשות בעמ"נ להשפיע, תיכף בא אליו עם טענות של רשעים, המלעיגים על עובדי ה', כמו שכתוב, לא לנו ה', לא לנו, כי לשמך תן כבוד, למה יאמרו הגוים וכו'.

אי לזאת, הסיבה שהוא רוצה כל פעם כוחות יותר גדולים מלמעלה, הוא הכרחיות, היות שהוא מבקש עזרה להינצל ממיתה, ולהכנס לחיים, כי, רשעים בחייהם נקראים מתים. והואיל שהוא רוצה עם טענותיו להכניסו במחנה של רשעים, נמצא, שהוא לא מבקש עזרה מה', שיתן לו מותרות, אלא פשוט להחיות נפשו, כלומר שלא יהיה רשע.

ובהאמור יוצא, שהאדם מרויח תמיד מהשאלות של הרשע, ע"י זה שיש לו מקום חסרון, לבקש מה' שימלא משאלות לבו לטובה, היינו שיהיה טוב ולא יהיה **רע**. ותפלה כזאת, הנקראת, תפלה מעומקא דליבא, מתקבל תיכף למעלה, היות שזה נקרא, תפלה דעני, כמו שכתוב בזה"ק על הכתוב, תפלה לעני כי יעטוף וכו', שאומר, שתפילת העני מאחד כל התפלות, היות שתפלתו מתקבל לפני כל התפלות. והטעם הוא צריך לומר כנ"ל, שאין זה מותרות אצלו, אלא פשוט הוא רוצה לחיות, ולא יהיה בחינת מת, כי רשעים בחייהם נקראים מתים. וזה הוא מה שכתוב, קרוב ה' לכל אשר יקראוהו **באמת**. יש לפרש, שה' קרוב להושיע להם, לאלו שמבקשים שרוצים ללכת בדרך האמת, הנקראת, לשם שמים. כלומר שהם רואים שאין ביכולתם להתגבר על אהבה עצמית, ולעבוד בעמ"נ להשפיע, ומבקשים מה', שיתן להם עזרה, שיוכלו להתגבר על הגוף. זאת אומרת, מה שהם מבקשים מה', הוא רק דבר אחד, שיהיה להם היכולת לעשות משהו לשם שמים, שיוכלו לומר בפה מלא, ברוך אלוקינו שבראנו **לכבודו**, ולא לתועלת הגוף.

ובהאמור נבין מה שאמרו חז"ל, ג' שותפים יש באדם, הקב"ה, אביו ואמו. אביו נותן הלבן. לובן נקרא, קו ימין, שהוא

בחינת לבן, כלומר שאין שם שום כתם ופגם אלא רק שלימות. אבל כנ"ל, השלימות הוא מצד החשיבות. פירוש, הגם שהוא רואה שיש לו חסרונות, ומאיפה הוא יודע זה, שיש לו חסרונות, זה באה מאמו, שנקרא, קו שמאל, כנ"ל, שהיא בחינת, שמאל דוחה, שהיא בחינת נוקבא בחינת חסרון. כשהוא מסתכל אל מצבו הרוחני, הוא רואה שאין כל הכוונות רצויות, כלומר שיהיו כולם להשפיע. אלא שהוא רואה, איך שהוא שקוע באהבה עצמית. ויותר מזה, הוא רואה שאין מציאות בידי אדם לצאת משליטה הזו, אלא רק ה' יכול להוציא מהגלות, כמו שהיה בגאולת מצרים, שכתוב, אני ה'. ודרשו חז"ל, אני ולא שליח, היינו כנ"ל, שרק הקב"ה יכול להוציא מתחת שעבוד של אהבה עצמית הנקרא, ארץ מצרים, כי ארץ מלשון, רצון. כלומר שהרצון לקבל, כל חשקו הוא למיצר להקדושה, שזה נקרא, ארץ מצרים.

ומשום זה, זאת אומרת, לאחר שהתחיל בקו ימין, שהוא שלימות. ועל זה שה' נתן לו שלימות מצד החשיבות כנ"ל, בודאי הוא צריך להודות להלל להמלך, כמו שכתוב, לפיכך אנחנו חייבים להודות לך וכו', וליתן שבח והודאה לשמך, אשרינו, מה טוב חלקינו וכו', אשרינו כשאנו משכימים ומעריבים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות וכו', (לפני קריאת שמע דקרבנות). ואח"כ עוברים לקו שמאל, שנקרא, בחינת חסרון. כלומר שנקראת אמא בחינת נקבה, שהיא מראה על חסרונות. כלומר שיעור האמיתי איך שהוא מלא דחיות מהרצון דלהשפיע, דהיינו שהוא רואה איך שכל פעם שהוא רוצה לתת כוונה דלהשפיע על המעשה, הגוף דוחה אותו, ואין בידו להתגבר עליו. ובמצב כזה יש מקום לתת תפלה שה' יעזור לו, שיהיה לו יכולת להתגבר. ואח"כ שוב חוזר לקו ימין. ואומר, שיש לו שלימות וזכיה גדולה, לכל הפחות מצד המעשה, הגם שהשרות הזאת שהוא עושה להמלך, הוא מתוך כוונת אהבה עצמית, הנקרא, שלא לשמה, מכל מקום הוא חשוב לו מאוד השרות הזו, היות על כל פנים הוא משמש את המלך מצד המעשה. ולפי שהמלך חשוב אצלו כנ"ל, הוא יכול לשמוח עם משהו אחיזה שיש לו בקדושה. נמצא, שע"י קו שמאל הוא מקבל עכשיו מקום להתגבר בבחינת הימין, ולומר שהוא שמח בזה שיכול להחשיב את האחיזה הקטנה שבקדושה שיש לו. כלומר שמטרם שבא לקו שמאל, היה חושב, שבאמת יש לו משהו שלימות, רק אין זה שלימות גמור, ממילא יש לי על מה להלל להמלך. אבל עכשיו, שהקו שמאל נתן לו להבין איך שהוא מרוחק משלימות, נמצא, שעכשיו הוא צריך להיות עצוב ולא להיות בשמחה, מכל מקום הוא מתגבר ואומר, היות שהמלך הוא חשוב מאוד, אי לזאת, אפילו שיש לי קצת אחיזה ברוחניות, גם כן חשוב אצלי.

ובהאמור יוצא, שהקו שמאל גורם לו תמיד להתבונן בגדלות וחשיבות ה', אחרת אין לו במה לשבח את המלך, כי אין לו שום דבר חשוב ברוחניות, שיהיה לו על מה לתת תודה. ולכן הקו ימין גורם לו שהקו שמאל נעשה אצלו כל פעם גדול יותר. והקו שמאל גורם לו, שהקו ימין מוכרח להתגדל, וע"י זה הקוים מתגדלים, וכשהמה באים לשיעור מסוים, עד שיהא ברור את ב' קוין האלו, שהם בהפוכים זה מזה, אז הקב"ה נותן את הנשמה, ואז הוא יוצא מהגלות, שזה נקרא, הבא לטהר מסייעין אותו, כנ"ל בדברי הזה"ק, שנותנים לו נשמה, וזהו העזרה שהוא מקבל מהקב"ה.

ועתה נבאר מה ששאלנו בענין מחצית השקל, מה זה מרמז לנו בעבודה, יש לפרש, "כי תשא את ראש", כשהאדם רוצה שיהיה בחינת ראש בקדושה ולא זנב, כמו שאנו אומרים בליל ראש השנה, "יהי רצון שנהיה לראש ולא לזנב". שזנב נקרא, שהוא בפני עצמו אין לו שום דעה, אלא הוא נמשך אחר הרבים, ואין לו שום בקורת על מה שהוא עושה, כלומר שהוא רוצה להיות עצמאי, שהוא בעצמו יבין מהו מטרת מעשיו, שבודאי לאחר העבודה מקבלים שכר. לאיזה שכר הוא מצפה שיקבל תמורת עבודתו. האם נכון מה ששמע מהמחנכים שלו, שבעת שהסבירו לו שכדאי לוותר על המנוחה, הן מנוחת הגוף והן מנוחת השכל, ולעסוק בתורה ומצות, שעל ידי זה הוא יקבל שכר, ומה זה שכר, הם נותנו לו הרבה דוגמאות של שכר שבודאי כדאי לתת יגיעה בכדי לזכות להשכר הזה. או שיש שכר יותר גבוה ונעלה, מה שהם הראו לו דוגמאות של שכר, הוא רק לפי שהוא עדין מתחיל בעבודה, ומשום זה, אם יגידו לו שיש שכר יותר גבוה ממה שאומרו לו, הוא לא יבין את טובו של שכר, זהו מפני קטנות דעתו, ולכן מוטל עליו עכשיו לעבור את הבקורת, ולראות אם באמת זה הוא השכר ששמע מהם, או שיש ללכת ולשאול, מהו באמת השכר הזה שהוא צריך לקבל תמורת עבודתו.

ועוד יותר מזה הוא רוצה עכשיו לדעת, מהו באמת היגיעה מה שהוא צריך לתת, כלומר ומהו ענין היגיעה, היינו אם מספיק המעשה לבד, בזה שהוא מקיים תורה ומצות בבחינת המעשה לבד, או שצריכים גם כן כוונה, כלומר שאני צריך לדעת לשם מה אני עושה את המעשה, ולא מטעם שאני עושה אלו מעשים, מסיבת שאני רואה שיש אחרים שעושים, והם אנשים מבחירי עם, גם אני רוצה לעשות כמוהם. אלא שאני רוצה לדעת אם יש אפשרות לדעת הכוונות של תורה ומצות, או שאין אף אחד בעולם שיהיה לו איזה מושג מהו תורה ומצות, יותר הבנה ויותר הרגשה מילדים

קטנים בעת שהם נכנסים לעול תורה ומצות, כלומר הגם שהילדים נעשים אח"כ גדולים, מפורסמים בגדלות התורה, אבל זה רק בבחינת נגלית התורה, זאת אומרת, שהם יודעים יותר, איך, ובאיזה אופן, צריכה להיות מעשים הנגלים, אבל בבחינת תורה ומצות בעצם גדלותה, אין הם מוסיפים כלום. שפירוש הדבר הוא, שכל הגדלות הוא רק בבחינת חיצוניות התורה ומצות, אבל שיהיה משהו פנימיות, אין אף אחד בעולם שיהיה לו איזה מושג.
או שכן יש אנשים שנתוספו להם בענין תורה מצות מבחינת הפנימיות שיש בה. והוא רוצה גם כן לדעת את פנימיותה, כלומר מה שיש בכל מצוה ומצוה איזה כוונה מיוחדת, והיות שהוא שמע או ראה מה שכתוב בזהר הקדוש (מובא בהסולם חלק א' דף רמ"ב), וזה לשונו, המצות שבתורה נקרא בלשון הזהר בשם, תרי"ג פקודין, ונקרא אמנם גם בשם, תרי"ג עיטין, וההפרש ביניהם הוא, כי בכל דבר יש פנים ואחור, שבחינת ההכנה אל הדבר נקרא, אחור ובחינת השגת הדבר נקרא, פנים. ועל דרך זה יש בתורה ומצות בחינת נעשה ובחינת נשמע, כמ"ש חז"ל (שבת פ"ח), עושי דברו לשמוע בקול דברו, ברישא עושי והדר לשמוע, וכשמקיימין תורה ומצות, בבחינת עושי דברו, מטרם שזוכים לשמוע, נקראים המצות בשם, תרי"ג עיטין והן בחינת אחור, וכשזוכים לבחינת לשמוע בקול דברו, נעשים תרי"ג המצות בבחינת פקודין, והוא מלשון פקדון, כי יש תרי"ג מצות אשר בכל מצוה מופקד אורה של מדרגה מיוחדת, שהיא כנגד אבר מיוחד בתרי"ג אברים וגידים של הנשמה ושל הגוף וכו'.
ובזה יש לפרש, כי תשא את ראש בני ישראל. כלומר כשאתה תתעורר להיות בחינת ראש, ולא זנב, כנ"ל, **בני ישראל** שירצה **להבין מהו ישר-אל לפקדיהם**, פירושו, את **המצות בבחינת פקודין**. כנ"ל, ונתנו איש כופר נפשו **בפקוד אותם**. שענין **פקד**, הוא בחינת חשבון ומנין לדעת כמה הוא מבין בענין **כוונת** תורה ומצות, ואת השיעור שהוא התקרב לה' על ידי קיום תורה ומצות. ואז הוא יכול לבוא חס ושלום לידי יאוש, ולברוח מהמלחמה, שזה נקרא, בחינת נגף, ולתקן זה ברכו את ישראל בתחילה, ואח"כ חוזרים ומבורכים את ישראל בסוף פעם שנית, ולא היה בהם נגף. כמו שכתוב (תשא דף א' ובהסולם אות ב'), וזה לשונו, בוא וראה הרי העמידו שאין ברכה עליונה שורה על דבר שנמנה וכו', ונמצא, שמתחילה מברכים את ישראל בעת קבלת הכופר וכו', ואח"כ חוזרים ומברכים את ישראל וכו'.
ובאות ג', שואל, למה עולה נגף בסיבת מנין, ומשיב, אלא משום שהברכה אינו שורה בדבר שבמנין, וכיון שנסתלק הברכה, שורה עליו הסטרא אחרא וכו'.
ויש להבין, מדוע אין הברכה שורה על דבר שבמנין, ולפי מה שהסברנו לעיל, כי ברוך מתדבק בברוך, ומשום זה כשהאדם מתחיל להכנס בקו שמאל, לעשות בקורת על עצמו, אם הוא כבר מבין הכל עם הדעת שלו, היינו אם הוא כבר מרגיש שהוא הולך קדימה בעבודה. ואם באמת יש לו אמונה ובטחון שה' יעזור לו שכן יזכה לבחינת רוחניות, ולא ישאר בשפלותו, ובעת הבקורת באים לו מחשבות וחשבונות הפוכים ממה שהוא היה רוצה לראות, היינו בעת שמתחיל לחשוב את הכדאיות העבודה שהוא השקיע, בכדי שיזכה למשהו רוחניות, ואם הוא הולך על דרך האמת, אז הוא מסוגל לראות יותר האמת משאר אנשים, ורואה אז את מצבו האמיתי, איך שהוא באמת רחוק מקדושה, ומתחיל לחשוב על בחינת תהו על הראשונות, כלומר שהשקיע עבודה בחנם, כי הוא רואה עכשיו לפי שכלו, שחבל שבזבז זמנו בחנם, זאת אומרת, היות שמטרם שהתחיל ללכת בדרך האמת, היה לו מחשבות יותר טובות על רוחניות, ולא היה לו כל כך מגושם, שפירושו, שלא הרגיש כל כך טעם טוב בדברים גשמיים, משא"כ עתה כשהתחיל בעבודה דלהשפיע, הוא קבל יותר תאוה לתאוות גשמיות, מסיבת שהוא מרגיש בהם יותר טעם של תענוג. נמצא, לפי החשבון זה, הוא תוהה על הראשונות, היינו כי יש לו עכשיו חרטה גדולה על עבודה זו של עתה, הנקרא להשפיע, כלומר מכלל עבודה הקודמת יצא, היינו שהיה לו סיפוק מהמעשה, והיה מרגיש שהוא שלם בתכלית הפשיטות, כי ידע שעיקר הוא המעשה, ועל הכוונה לא צריכים לחשוב, ויש לו סיוע מאמר חז"ל שאמרו, כי לא מדרש עיקר אלא המעשה, ובבחינת המעשה הוא היה בשלימות, וממילא היה עושה הכל בשמחה, כי היה מרגיש בעצמו שהוא איש שלם, ואם הקב"ה ירצה להעניש אותו, הוא מבין שיכול להיות שמגיע לו עונש, מטעם שלא השקיע הרבה כוחות במצות הוכח תוכיח אמתך, כשארז"ל, וכל שיש בידו למחות ואינו מוחה, נענש עליו, (שבת נ"ד:), ורק בזה הוא מרגיש שנתעצל במצוה זו. וכך היה חושב תמיד, משא"כ עכשיו שהתחיל לעבוד על דרך בעמ"נ להשפיע, הוא רואה עכשיו את הרע שיש בו עכשיו יותר מתמיד, ולפי זה, מה לו עוד להמשיך בדרך זה, ומשום זה הוא נמצא עתה בבחינת ארור, ואין ארור מתדבק בברוך, נמצא, שהוא עכשיו בבחינת מת, מטעם שהוא נפרד מחיי החיים, וזה בחינת מיתה כנ"ל, הנקרא, נגף.
ובזה יש לפרש את הסיבה, שדבר שבמנין, אינו שורה שם ברכה, "**וכיון שנסתלק הברכה**, שורה עליו הסטרא אחרא,

והוא יכול להזיק". כי דבר שבמנין נקרא, מה שהאדם מתחיל לספור את הרווחים מה שהרויח ברוחניות, אז הוא רואה להיפך, ומרגיש עצמו שיש לו רק הפסדות, כנ"ל שהסטרא אחרא מביא לו תמיד הוכחות, שיותר כדאי לו שיברח מהמערכה, חבל על כל יום שהוא השקיע בו כוחות בחנם, כי לא בשבילו הדרך הזה. נמצא לפי זה, שאין האדם מסוגל לעשות משהו על דרך הנכונה. נמצא, שבקו שמאל הנקרא, מנין, יש סכנה של מיתה, כנ"ל.

ואם ללכת בקו אחד, כלומר ללכת בדרך שהיה הולך מטרם שבחר לעצמו לעבוד בעמ"נ להשפיע, שהיה יודע שלא צריכים רק מעשים בלי כוונות, כי לא דורשים מלמעלה מכל אדם שיעבוד עם כוונות, אלא אם הוא יכול לקיים מעשה המצות, זהו ממש שלימות עבורו, ואין עליו לחשוב על כוונות. אבל מזה לא יבוא אף פעם להאמת, כי האמת הוא, שכל מעשה צריך להיות לשם שמים.

וכמו"כ במצב של מנין, שהולך לעשות חשבון, אם הוא הרויח מהיגיעה שנתן בעבודת ה' עד עכשיו, ורוצה לראות את האמת, יש כאן סכנה גדולה, כי בעת שהוא רואה שאין לו התקדמות בעבודה, אז יכול לבוא לידי נסיגה מהעבודה, ויבוא לידי מצב הנקרא, תוהה על הראשונות.

ומשום זה אומר הזהר הקדוש, ששם היה התיקון, "כי לא עשו חשבון עד שנתקבץ כל הכופר ההוא, והוא עלה לחשבון, ונמצא שמתחילה מברכים את ישראל בעת קבלת הכופר, ואח"כ חוזרים ומברכים את ישראל, ונמצא, שישראל נתברכו בתחילה ובסוף, ולא היה בהם נגף", עכ"ל.

ובהאמור בדברי הזהר הקדוש, נבין את העצה שיש לנו לתת בעת שרוצים ללכת בדרך לזכות לדביקות ה', ולפי הכלל, שאין אור בלי כלי, מטעם שאין מילוי בלי חסרון, וחסרון נקרא, צורך, והצורך צריך להיות מעומק הלב, שירגיש את הדבר שחסר לו בבחינת הכרחיות ולא מטעם מותרות, ובזמן שהאדם מרגיש חסרון, הוא בבחינת ארור, ואין ארור מתדבק בברוך, ולהיות בבחינת ברוך, האדם מרגיש שיש לו שלימות, ואין לו שום חסרון, אחרת לא נקרא, שלם. ואם בשלימות ואין לו חסרון, נמצא, שאין לו צורך, הנקרא, כלי, שה' ימלא את הצורך שלו.

ועל זה באה התשובה, שהיו מברכים את ישראל לפני המנין ולאחר המנין, ומשום זה כבר לא היה מקום שיהיה נגף בישראל. וענינו הוא, שענין ברכה, פירושו, שסדר כניסת האדם לעבודה הוא מתחיל בימין, היינו שהוא צריך להחשיב את ענין השרות שנותן לה', בזה שהוא מקיים מצות ה', ולפי מה דמשער בלבו את גדלות ה', בשיעור הזה הוא שש ושמח בזה שזכה לעשות את אשר צוה ה', וענין זה, לכבד את הגדול, זה יש בטבע שלנו, שאנו רואים שלכבוד גדול יחשב, אם יש למי שהוא איזה גדול הדור שמקובל בעיני הבריות לאדם חשוב, כולם רוצים לשמש אותו, כידוע. אבל ענין השביעות רצון בשימוש, תלוי בגדלות וחשיבות שהעולם מעריצים את הגדול הזה, ולפי זה יוצא, בזמן שהאדם מרגיש ומצייר לעצמו, שהוא משמש את ה', הוא מרגיש עצמו לברוך, ואז בא הכלל, שברוך מתדבק בברוך, נמצא, שבמצב הזה האדם מרגיש עצמו למאושר בעולם, ואז הזמן שאדם צריך להודות לה', בזה שנתן לו קצת שרות ששרת אותו. נמצא, שבמצב הזה הוא דבק בה' מטעם שיש בו ענין של שמחה, כמו שאמרו חז"ל, אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה. אבל יחד עם זה, אין לו עוד כלי שיהיה לו חסרון שה' יקרב אותו באמת, היינו שכל כוונתו יהיה אך ורק להשפיע, הנקרא, לשמה, ובכדי להגיע לשמה, האדם צריך לראות שיהיה לו רצון וצורך, ובקו ימין שהוא מרגיש שלימות, אין מקום לחסרון.

אי לזאת, הוא צריך לעבור לקו שמאל הנקרא, מנין וחשבון, לראות בעיני השכל שלו אם באמת הוא רוצה להיות עובד ה', ולא עובד את עצמו, כלומר כל מה שהוא עושה, אין לו מחשבה אחרת אלא לתועלת עצמו, אז הוא רואה את האמת, כנ"ל, שמאל דוחה, שהוא רואה איך שאין ביכולתו לעשות שום דבר לשם שמים, ולפי ערך שהרגיש שלימות בימין, והיה מרגיש עצמו בטוב, והיה שש ושמח בזה שהוא משרת את ה', בשיעור זה הוא מרגיש עצמו ברע, כשרואה שהוא במצב התרחקות מעבודת ה', זאת אומרת, שעכשיו הכל שחור, עד שאין הוא רואה מקום תקוה לצאת משליטה זו, אז יש לו מקום לתפלה, ואז הוא במצב שנקרא, ארור, ונקרא, מת ונקרא, רשע, שהרי הוא רואה שאין הוא מסוגל לעבוד לתועלת ה'.

ובכדי שלא יהיה נגף כנ"ל, כי בדבר שבמנין, אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, הוא מוציא תמיד חסרונות, הוא מוכרח לעבור לקו ימין, ואז הוא צריך להתגברות יתירה בגדלות ה', שיהיה יכולת בידו לומר, שאני שמח בזה שיש לו קצת אחיזה בעבודת ה', היות שזה דבר חשוב מאוד לשמש את המלך, ומשום זה אפילו שהיא אחיזה קטנה ביותר, מכל מקום מצד החשיבות, אצלי לדבר גדול יחשב, וזהו שנעשה עכשיו את האחיזה בקדושה יותר קטנה, הוא מצד הקו שמאל, שראה איך שהוא בתכלית השפלות, ולכן קשה לו עכשיו לומר ההיפך, שיש לו שלימות, אלא האמת

הוא, בזה שאומר שיש לו שלימות הוא רק מטעם החשיבות של גדלות המלך, ולפי הכלל, כל דבר שהוא חשוב ביותר באיכות, אפילו כמות קטנה מהאיכות המשובח, חשוב יותר מכמות גדולה מאיכות קטנה.

נמצא לפי זה, שכל פעם הוא מוכרח להגדיל הימין מבחינת למעלה מהדעת, ולומר תמיד, שעד כמה שהוא משער גדלות וחשיבות ה', ושכדאי לומר, תודה רבה, על כמות קטנה, הוא צריך עוד יותר להלל ולשבח את המלך בזה שנתן לו קצת שירות לשרת אותו. כמ"ש (בנשמת כל חי), אין אנחנו מספיקים להודות לך ה' אלוקינו וכו'.

נמצא, שעל ידי זה שחוזר לקו ימין, ששם העבודה בבחינת השלימות, הנקרא, בחינת ברוך, ואח"כ חוזר עוד הפעם לבחינת מנין וחשבון, ואח"כ חזרה למעלה מהדעת, ששם אין מקום לחשבון בבחינת השכל. זה נקרא, שהיה ברכה לפני המנין וברכה לאחר המנין, וזהו תיקון שלא יהיה בהם נגף, שהוא לא ישאר בבחינת השפלות, ויבוא לידי יאוש ויברח מהמערכה לעולמים.

וזה ענין, מחצית השקל בשקל הקודש, שפירושו, שהעבודת הקודש שישקול את העבודה, שיתן מחצית העבודה, הנקרא בחינת ימין, שהוא בחינת ברוך כופר לה', שיגיד שעכשיו אני עובד כולו לה', ואין בי שום חסרון, וממילא אני יכול לתת שבח והודיה לה', ואני מרגיש עצמי, לברוך הדבוק בברוך. וזה הכופר שלא ישאר בשפלות של השמאל, הנקרא, בחינת ארור, ובחינת פירוד מה'.

ומחצית עבודה השניה יהיה בבחינת שמאל, וזה באופן כמו שהזהר הקדוש אומר, שצריך להיות ברכה לפני המנין, היינו מטרם שהולך בקו שמאל הנקרא, מנין, הוא צריך להיות בבחינת ימין הנקרא, ברוך. ולאח"כ חוזר חלילה, וממילא לא יהיה נגף בפקוד אותם, היינו בזמן שירצה לזכות שהמצות יהיה לו בבחינת תרי"ג פקודין, כנ"ל.

וזה שכתוב, העשיר לא ירבה, והדל לא ימעיט ממחצית השקל. **עשיר** נקרא, בחינת ימין, שהולך בדרך השלימות ולא חסר לו שום דבר, אלא כמה שיש לו הוא שש ושמח, לכן נקרא, עשיר, לא ירבה ממחצית השקל, היינו שלא ילך בדרך הימין כל הזמן, אלא כנ"ל, שצריך לעבור לבחינת שמאל הנקרא, מנין וחשבון. **והדל** לא ימעיט, **דל** נקרא, שאין לו שום דבר, כי בזמן שמתחיל למנות ולעשות חשבון על עבודתו, אם הוא לתועלת ה' או לתועלת עצמו, אז הוא רואה איך שאין לו שום דבר שיהיה בידו לומר, שהוא עושה זה לשם שמים, לכן נקרא, **דל**, לא ימעיט הרבה יותר ממחצית, היינו שצריך לעבור לבחינת ימין, שהוא בחינת ברכה ושלמות. אלא שהעבודה צריך להיות מאוזן, שיהיה ב' קוים אלו שוים, בכדי שכל אחד מהם מגדיל את השני.

וזה שכתוב, "לכפר על נפשותיכם", שדוקא על ידי ב' אלו שהם הפוכים זה לזה, תצא הכפרה, שהנפש תצא משליטת הגלות, שהאומות העולם שולטים על ישראל עם הכח של אהבה עצמית, ועל ידי זה יזכו לבחינת ראש דקדושה, ולא יהיו בחינת זנב, כנ"ל.

וזה שכתוב, ג' שותפים יש באדם וכו', אביו מזריע לובן, היינו מצד ימין הנקרא, אביו, זכר, שזכר נקרא, שלימות, ושלימות נקרא, לבן בלי שום לכלוך, ואמא הנקראת נוקבא, מזרעת אודם, שכאן רואים שהוא מקום סכנה, וצריכים לתקן, ואח"כ הקב"ה נותן נשמה, היות שמב' קוים הנ"ל יוצא כלי הראוי שישפע שם שפע, שאז יכולים לומר שהוא נקרא, הבא לטהר, וזהו לאחר שהוא הולך על ב' קוים הנ"ל, ואח"כ מסייעין אותו, שנותנים לו נשמה כמ"ש בזה"ק, שאומר במה מסייעין אותו בנשמתא קדישא.

פורים, שהמצוה עד דלא ידע

תוכן

תשמ"ז מאמר יא

חז"ל (במגילה ז:) אמרו מחוייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי.

אולם אי אפשר להגיע לבחינת עד דלא ידע, מטרם שהוא נמצא בבחינת ידע. ואחר זה אפשר לומר, שצריכים להגיע למדרגה יותר גדולה, הנקרא דלא ידע. ובודאי שזהו מדרגה יותר גדולה מבחינת ידע. כי זה ניתן לנו לקיים רק בפורים ולא כל השנה, כשארז"ל מחוייב אינש וכו', ולא כל השנה, ולפי זה צריכים להבין, מהו הענין **ידע ולא ידע**.

וכמו כן יש להבין את החיוב שיש מדאורייתא לקרוא פרשת זכור. וכתב המ"א (או"ח סימן תרפ"ה) וז"ל ונ"ל ליישב מנהג העולם, דאטו מי כתיב בתורה, שיקראו דוקא בשבת זה, אלא שהחכמים תקנו בשבת זה, הואיל ושכיחי רבים בבית הכנסת, וסמוך לפורים, כדי לסמוך מעשה עמלק למעשה המן וכו', עכ"ל. זאת אומרת, שענין זכור את אשר עשה לך עמלק נוהג תמיד, אלא שתקנו לקוראו בשבת לפני פורים, כדי לסמוך מעשה עמלק למעשה המן.

וגם טעם זה של הסמיכות של זכור לפורים, מה בא זה ללמדנו בבחינת עבודה.

וכדי להבין את כל הנ"ל, צריכים להקדים ולהבין מקודם את ענין מטרת הבריאה. ומזה נדע מה זה ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, ומה זה לא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי.

ידוע, דמטרת הבריאה הוא להטיב לנבראיו. ובכדי שההטבה שהבורא נותן, שיהיה בה שלימות, היינו שלא ירגישו בעת קבלת הטוב בחינת אי נעימות, והטעם הוא, היות שיש כלל, שכל ענף רוצה להדמות לשורשו. והיות שהשורש הנבראים הוא רצונו לתת להנבראים, וזה גורם בזמן שהנבראים מקבלים ממנו יתברך, הם מרגישים בחינת בושה, מטעם שזה הוא להיפך מהשורש. ומשום זה נעשה תיקון, המכונה בחינת צמצום והסתר על הכלי קבלה המקורי, שהיא, כמו שנבראה מלכתחילה, שהיא מקבל בעמ"נ לקבל, ונעשה עליה תיקון. כלומר, שבכלי זו, כבר יש עליה שליטה, מתיקון הצמצום, שאין השפע העליון בא לכלי, הנקראת רצון לקבל. והכלים האלו מסוג זה נשארו במצב, הנקרא **חלל פנוי** בלי אור. והיא נשארה בחושך.

ורק בזמן שיכולים על כלי זו, הנקראת מקבל, כוונה בעמ"נ להשפיע. זאת אומרת, אף על פי שיש לו רצון והשתוקקות גדולה לקבל את הטוב, מכל מקום, אם הוא לא בטוח בעצמו, מה שיקבל מה', אם לא תהיה מחמת מצוה, שהיא מטעם שהבורא רוצה לתת, כנ"ל רצונו להטיב לנבראיו, הוא מוכן לוותר על ההנאה, שמקבל מה'. אלא זה שהוא כן רוצה לקבל הנאה ותענוג, הוא רק מחמת מטרת הבריאה.

ובהאמור נוכל עכשיו לדעת ההבחן בין ארור המן לברוך מרדכי. כי מדרך מרדכי הצדיק הוא רק לעבוד בעמ"נ להשפיע לה', שזה נקרא צדיק בחינת משפיע. וע"י דרך זה יכולים אח"כ להגיע למדרגת השלימות, שהוא בא לידי מדרגה, שכבר הוא יכול לומר להבורא אני רוצה, שתיתן לי הנאה ותענוג, משום שאני רוצה לקיים, את מה שאתה רוצה לתת להנבראים טוב ועונג, ואני מוכן עכשיו לקבל את הטוב והעונג, מטעם שאני יודע בעצמי, שאין אני רוצה זה מטעם אהבה עצמית, אלא מטעם להשפיע. ועכשיו, עם הכוונה בעמ"נ להשפיע, קבלת מתנת המלך היא בשלימות. היינו, שאין שם בחינת בושה. היות שהקבלה הוא מטעם רצונו לסייע להבורא, שתתגלה מטרת הבריאה, שכולם ידעו, שהמטרת הבריאה הוא להטיב לנבראיו.

והיות שרז"ל אמרו (קדושין מ', ע"ב) עשה מצוה אחת, אשריו, שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות, ומשום זה, היות שהוא במצב, שאין הוא דואג לאהבה עצמית, אלא לטובת הזולת, נמצא, שבזה שהוא רוצה לקבל את הטוב ועונג מאת הבורא, הוא רוצה לקיים אהבת הזולת, בין אדם למקום, ובין אדם לחבירו. וזהו כמו שכתוב בזהר (הקדמת ספר הזהר דף ע"ט, ובהסולם אות ס"ז) וז"ל ולאמר לציון עמי אתה. אל תקרא עמי אתה עם ע' פתוחה (פתח), אלא עמי אתה עם ע' חרוקה (חיריק), שפירושו, להיות שותף עמי וכו'. אשרי הם העמלים בתורה עכ"ל. והגם ששם מיירי בין אדם למקום, אבל ענין דרש של שותף יכולים לפרש בין אדם לחבירו גם כן. היות שמזה יצא אח"כ, שגם העולם כולו יקבלו את הכף זכות. נמצא, שעשה טובה בין אדם לחבירו, בזה שגרם להעולם כולו, שיגיעו לקבל הטוב והעונג, במה שישנו במטרת הבריאה. נמצא, שהוא נעשה שותף להקב"ה, בזה שעל ידו יהיה הסיוע, שכולם יבואו אח"כ לקבל מטרת הבריאה. נמצא, שהוא נעשה שותף עם הקב"ה, כמ"ש אני התחלתי את הבריאה, בזה שרוצה לתת טוב ועונג, וישראל הם משתדלים, שהמטרה תצא לפועל, בזה שעושים כלים, שיהיו מוכשרים לקבל את השפע העליונה בלי שום פגם, הנקרא נהמא דכסופא. אלא אפילו בעת שמקבלים את הטוב ועונג, לא יפסידו את הדביקות, הנקרא השתוות הצורה. כי זה היתה סיבת הצמצום.

וזה נקרא, שהוא **יודע** את הדרך של מרדכי. שהיא דרך, **שמביא ברכה לעולם כולו**, כנ"ל, זכה מכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, וזה נקרא **ברוך מרדכי**.

משא"כ דרך של המן הוא, שלא להסתכל על תיקון הצמצום, שנעשה על הכלי קבלה. אלא הוא אומר היות שהבורא ברא את העולם להטיב לנבראיו. ואנו רואים, שיש בהטבע שלנו רצון לקבל הנאה ותענוג. ולשם מה ברא הבורא את הרצון הזה. בשביל שלא להשתמש עמו. אלא ברא בנו רצון וחשק לקבל תענוג, ואמר, שלא להשתמש עמו, אלא לסבול צער ויסורים על ידו. נמצא לפי זה, שהוא דרך הפכי, אומרים, שברא את העולם להטיב לנבראיו, ובזה שמרדכי הצדיק אומר, שלא להשתמש עם הרצון הזה, נמצא, שברא את העולם **להרע** לנבראיו. ובטח היה יותר טוב, שלא לברוא בכלל את הרצון לקבל הנאה ותענוג, מלברוא רצון וחשק לקבל הנאה, ואח"כ אמר, שלא להשתמש עמו, אלא לסגף את עצמו ולהישאר ריקן מהתענוג.

אי לזאת, איך יכולים להסכים לדרך של מרדכי, ולומר, שאסור להשתמש עם הכלים, שרוצים להנות. הלא זהו הכלי אמיתי, שברא הקב"ה. הלא על זה גם מרדכי מודה, היינו שהקב"ה ברא בעולם את הרצון לקבל הנאה ותענוג. אם כן המן טוען, שהדרך של מרדכי אינה דרך אמת. ובעיקר, שיש לו הרבה תומכים בדרך שלו, וכל העולם אומרים, שהדרך האמיתי בעולם, הוא כמו שהמן אומר. וזהו כמ"ש (מגילת אסתר, ג') וכל עבדי המלך, אשר בשער המלך, כורעים ומשתחווים להמן, כי כן צוה לו המלך. משמע, שהמן נתן להם להבין, כי כן צוה המלך. יהיה הפירוש, כי המן טען, היות שהמלך, היינו הקב"ה, ברא את הרצון לקבל, בטח הוא רוצה, שאנחנו נקבל ולהנות. וכל עבדי המלך היו כורעים, היינו שנכנעו לדעתו של המן, כנ"ל, מטעם שהוא בא בטענה, הלא הרצון לקבל הזה, מה שמרדכי אומר, שלא להשתמש עמו, אינו נכון, כי הבורא לא בראו לבטלה, אלא שישתמשו עמו. אבל מרדכי אמר, לא. כמו שכתוב ומרדכי לא יכרע ולא ישתחווה. וזה שכתוב "ויאמרו עבדי המלך, אשר בשער המלך, למרדכי, מדוע אתה עובר מצות המלך". ואמר על זה אאמו"ר זצ"ל, שפירושו, שעבדי המלך היו אומרים למרדכי, הלא המן אומר לנו, מה שהוא הולך בדרך שלו, ולא בדרך של מרדכי, כי זהו דרך האמיתי. שזהו פירושו, ששאלו את מרדכי, מדוע אתה עובר את מצות המלך. הכוונה על הקב"ה, שהמן היה אומר, כי כן צוה לו המלך, היינו מלך מלכי המלכים. והפירוש הדבר יהיה כנ"ל, מטעם שהרצון לקבל ולחשוק לאהבה עצמית, זה המלך מלכי המלכים ברא כח זה בנבראים, לכן כל העולם תומכים בדעתו ובשכלו של המן.

ודעתו של המן נכתב בתורה. כמשרז"ל (חולין קל"ט ע"ב) וז"ל המן מן התורה מנין. "**המן העץ אשר צויתיך לבלתי אכל ממנו אכלת**". שענין אכילת עץ הדעת מבואר בהקדמה לפנים מאירות. שענינו הוא מבואר שם, שאדם הראשון היה נפרד לגמרי מהס"א. וז"ל (באות י"ח), וכבר נתבאר שאדה"ר לא היה לו כלל בבנינו צורת גדלות הקבלה, הנמשך מחלל הפנוי, אלא כולו נמשך ממערכת הקדושה, שענינם להשפיע. וכמו"ש בזהר קדושים דאדה"ר לא הוה ליה מהאי עלמא כלום ע"ש. ועל כן נאסר לו עץ העצה"ד, כמו ששרשו וכל מערכת הקדושה, שהמה נפרדים מהס"א, משום שינוי הצורה שלהם וכו' עכ"ל. נמצא, שענין המן, הוא להכניס את השימוש עם הרצון לקבל הגדול בעמ"נ לקבל, כי זה היה כל עצת הנחש.

עוד שם, וז"ל, וז"ש חז"ל שאמר לה, (הנחש) אשר אלקים אכל מעץ הזה, וברא את העולם. כלומר, שהסתכל על ענין

זה בבחינת סוף מעשה במחשבה תחילה, ועל כן ברא העולם וכו', עכ"ל. וזהו כנ"ל, שהנחש טען, שענין אכילת עץ הדעת, הוא צוה אלקים. ולמה צוה ה' לאדה"ר שלא לאכול. על זה נתן לו הנחש, לאדם וחוה, תירוץ יפה. ובעיקר, הוא בא לקיים צוה ה', בזה שהוא מייעץ אותם לאכול מעץ הדעת. וזהו הענין כאן במגלת אסתר, שכתוב וכל עבדי המלך אשר בשער המלך, כורעים ומשתחוים **להמן**. הוא מטעם כי כן צוה לו המלך.

ובזה נבין מה זה ארור המן, שפירושו יהיה, שהדרך של המן היא **דרך ארורה**, היינו דרך של קללה. וזהו כמו שכתוב (בראשית ג') "ויאמר ה' אלקים אל **הנחש**, כי עשית זאת. ארור אתה מכל הבהמה וכו', אל **האישה** אמר, הרבה ארבה עצבונך וכו'. ולאדם אמר, ותאכל **מן העץ** וכו', ארורה האדמה בעבורך וכו'".

ובהאמור מבינים, שהאדם צריך להגיע למדרגת **ידע**. כלומר, מהו ההבדל הגדול מבין ארור המן לברוך מרדכי, שהוא ההבדל בין חיים למות. כי הדרך של מרדכי מביא חיים, וזוכים להידבק בחיי החיים. משא"כ דרך של המן, הוא כבר יודע, שזהו מביא קללה בעולם, שכל המיתה בעולם גרם **המן העץ**, אשר צויתיך לבלתי אכול וכו'. ועל זה אומר הכתוב ארורה וכו', וענין זה נוהג עד גמר התיקון, שיש להזהר, שלא יפול בדרך של המן.

ובגמר התיקון יהיה כבר כל הרצון לקבל מתוקן בעמ"נ להשפיע, שאז בלע המות לנצח. וכמו שאומר הזה"ק עתיד ס"ם להיות מלאך קדוש בגמר התיקון.

ובהאמור נבין את ענין סמיכות מחית עמלק, שקוראים זכור את אשר עשה לך עמלק. כי דוקא בזמן **שיודעים** את מה שעמלק גרם לנו, שהיא בחינת מיתה, שגרם לעולם, היינו בשליטתו, שלא ללכת בדרכי השפעה, להיות דבוקים בחיי החיים, אז משתדלים למחות אותו מעל פני האדמה. אחרת, שהאדם עוד לא הגיע למדרגת **ידע**, מה שעשה לנו המן ועמלק, אין האדם משתוקק למחות אותו.

נמצא, שדוקא בזמן שהאדם הגיע למדרגת **ידע** בין ארור המן לברוך מרדכי, יש מקום לקיים מחיית עמלק.

ומשום זה, לפני פורים, שאז הזמן שצריכים להגיע למדרגת **עד דלא ידע**, צריכים להגיע לדרגת ידע. ורק אז יכולים למחות את עמלק. זאת אומרת, בזמן שאדם רוצה לקיים תמחה את זכר עמלק, זהו **סימן שכבר זכה לבחינת ידע**. אחרת אין האדם מסוגל לבוא לידי מחיית עמלק. אלא הוא עדיין משוקע בקליפת עמלק, ולא רוצה לקיים תמחה את זכר עמלק.

ועתה נבאר את ענין, מהו שארז"ל חייב אינש לבסומא בפוריא, עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. ששאלנו, מהו הגדלות בזה, שרק בפורים יכולים לעשות דבר כזה, היינו עד דלא ידע. הנה האר"י הקדוש אומר (תע"ס, חלק ט"ו, אות ר"כ) וז"ל לכן לעתיד לבוא כל המועדים יתבטלו חוץ ממגלת אסתר. והטעם הוא, כי לעולם לא היה נס גדול כזה, לא בשבתות, ולא ביו"ט, להתקיים הארה זו, אף אחר הסתלקות המוחין מן הנקבה, אלא בימי הפורים בלבד, ובבחינה זו יש יתרון גדול אל פורים על כל שאר הימים, אפילו בשבתות ויו"ט, עכ"ל.

ובאו"פ שם מפרש, כי לפני גמר התיקון אי אפשר לתקן כל אלו הניצוצין והכלים שנשברו, אלא רק הרפ"ח ניצוצין מן הש"ך ניצוצין יכולים לברר, שיכנס להקדושה. וגם זה יתברר לאט לאט. ונשאר ל"ב ניצוצין מכללות הניצוצין, שאסור לברר אותם. וזה נקרא בשם לב האבן. ורק שע"י הברור של הרפ"ח ניצוצין, שיתבררו לגמרי, אז יתוקן מאליו גם לב האבן, בסוד והסירותי את **לב האבן** מבשרכם, **ואתן לכם לב בשר**. ואז יבולע המות לנצח, שכל הרע יתוקן לטוב, ואז חשיכה כאורה יאיר.

והיות שאלו האורות של פורים הוא מבחינת גמר התיקון, שרק ע"י הנס היו מאירים אז, ומשום זה, כל המועדות בטלים חוץ מפורים, שהם שייכים לבחינת גמר התיקון. ואז, שכל הרע יתוקן, ממילא אין הבדל בין ארור המן לברוך מרדכי, וגם המן יתוקן לטוב.

מהו שנר חנוכה מניחה בשמאל, בעבודה

מאמר זה כתוב על חנוכה, אבל מזכיר את הקשר בין חנוכה לפורים. העורכים

תוכן

תש"ן מאמר יא

חז"ל בשבת דף כ"ב, אמרו שנר חנוכה משמאל, כדי שתהא נר חנוכה משמאל, ומזוזה מימין. ופרש"י מזוזה, קי"ל דבימין, דכתיב ביתך, דרך ביאתך, וכי עקר אינש כרעה דימינא עקר ברישא, עכ"ל, [שהאדם מתחיל ללכת הוא מתחיל ברגל ימין].

בשער הכונות דף שכ"ו אומר שם וז"ל, אבל ענין חנוכה ופורים, הוא באופן אחר, כי תרוייהו אינון **בהוד**, ואע"פ שבתפלת שחרית בחול, ביארנו, דיעקב הוא בנצח, ומלכות היא בהוד, וכפי זה, החול הוא קדוש יותר, מחנוכה ופורים, אשר תרוייהו אינון בהוד, אבל הענין הוא וכו', לפי שאז מקבלת הארותיה, ע"י עצמה, שלא ע"י בעלה וכו', כי הנה בחול יעקב יונק הארתו, וחלק הארה שלה, מן הנצח ומן ההוד, ואח"כ נותן לה הארתה, ונמשך מן ההוד על ידו, אבל עתה בחנוכה ופורים, היא יונקת חלק הארותיה מן ההוד עצמה, שלא ע"י בעלה וכו', עכ"ל.

ויש להבין בענין עבודה, מהו הענין שהמזוזה היא בימין, ונר חנוכה בשמאל, מה בא זה ללמדנו, וכמו כן יש להבין לפי מה שכתוב בשער הכונות שחנוכה ופורים, הם שניהם בחינה אחת, כמ"ש ששניהם היינו הן חנוכה והן פורים, שניהם הם בחינה אחת, הנמשכים מבחינת **הוד**, מדוע בפורים יש ענין שמחה ומשתה, שהאדם מחויב לאכול סעודת פורים, משא"כ בחנוכה, ארז"ל "**הנרות הללו קודש הם, ואין לנו רשות להשתמש בהם**", משא"כ בפורים הוא כן משתה ושמחה, אם שניהם יונקים משורש אחד.

ידוע בענין עבודה לומדים שאדם אחד, כולל כל העולם כלו, זאת אומרת שענין ישראל וע' אומות, נמצאים באדם אחד, כלומר שהאדם נכלל מכל המדות רעות, הנמצאים בע' אומות, כידוע שענין אומות העולם נמשכים מן הלעומת דשבע מדות דקדושה, בסוד זה לעומת זה עשה אלקים, וכל מדה כלולה מעשר, זהו הענין של הע' אומות, היינו בזמן שהע' אומות, שולטים באדם על בחינת ישראל, זה נקרא שעם ישראל הם בגלות תחת שליטת העמים, כלומר שהרצונות והתשוקות שולטים, על בחינת ישראל שבו, ואין לבחינת ישראל שום אפשרות, לעבוד לתועלת ה', כי אם רק לתועלת עצמו, ולפי השכל והדעת, אין שום מציאות להבין איך יהיה פעם אפשרות, להשתחרר מן שליטת אומות העולם שבקרבו, היות עד כמה שהאדם השקיע עבודה, בכדי לצאת משליטתם וזהו ללא הצלחה, אלא להיפך שכל פעם הוא רואה יותר, שזהו בלתי אפשרי לצאת מהגלות שלהם, לכן אנו צריכים תמיד לזכור, את ענין יציאת מצרים, כמ"ש למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים, היינו להאמין, מ"ש "**אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים**" זאת אומרת כמו שה' הוציא אז את עם ישראל, משליטת מצרים, וזכו לבחינת **להיות לכם לאלקים** כמו כן, גם אותנו יכול להוציא משליטת ע' אומות, ולזכות לבחינת "**להיות לכם לאלקים**".

ואין להאדם לומר שהוא יותר גרוע, מאלו אנשים שהיו במצרים, שרק אלו היו בידו של הקב"ה, כח להוציא מתחת שליטתם, משא"כ האדם בזמן שהוא רואה את שפלותו, הוא בא אז לידי יאוש, ואומר שבטח הוא יותר גרוע, מאלו שהיו במצרים, על זה צריכים להאמין, לדברי האר"י הק', שאומר שעם ישראל לפני יציאת מצרים היו כבר במ"ט שערי טומאה, עד שנגלה עליהם הקב"ה וגאלם, נמצא מזה שאפילו האדם רואה, שהוא בתכלית השפלות לא לברוח מהמערכה ולהאמין, שה' יוציא אותו מהגלות מה שהוא נמצא בין אומות העולם.

ובהאמור אנו רואים שכל הבסיס נבנה רק על האמונה, שרק ע"י אמונה, יכולים לצאת מהגלות, ולא להתחשב עם הדעת שלנו, הגם שעיקר האדם, נמדד לפי דעת שיש לו, אבל זה שהאדם יש לו דעת, ולראות את מצבו האמיתי, זה נותן לו מקום ללכת למעלה מהדעת, כלומר שלמעלה מהדעת, אין האדם מסוגל ללכת, בלי עזרת ה', משא"כ אם הוא רואה שמצד השכל, הוא יכול ללכת קדימה, אין נצרך לעזרתו יתברך, ועיקר מה שרוצים מהאדם שהוא יבוא לשלימותו, היינו שיזכה לבחינת נרנח"י דנשמה, וזה בא דוקא עי"ז, שהאדם נצרך להבורא כשרז"ל, הבא לטהר מסייעין אותו, ואומר הזה"ק, במה מסייעין, בנשמתא קדישא, כד אתיליד יהיבנן ליה נפש מסטרא דבעירי דכיו, זכה יתיר יהיבין ליה וכו', לכן דבר גדול הוא, בזה שהאדם הוא נצרך להבורא שיעזור לו, כי ישועתו יתברך הוא, בזה שנותנים לו כוחות, יותר גדולים מלמעלה. וע"י זה שמקבל כל פעם כח חדש, היינו בחינת נשמה חדשה עד שבסופה של דבר, הוא יקבל כל בחינת נרנח"י השיכים לשורש נשמתו, נמצא שנס נקרא מה שאינו בידי אדם, שישיג את הדבר, כלומר שבידי אדם, אין הדבר באפשרות להשיג אלא שצריך להיות נס מן השמים **שרק באופן כזה נקרא נס**.

לכן כשהאדם בא במצב שהוא, שכבר יש לו הכרת הרע, שאין זה באפשרותו לצאת משליטת אומות העולם, שיש בו, ובחינת ישראל שבו הוא בגלות תחתם, ואינו רואה שום מציאות, שיהיה באפשרותו לצאת משליטתם, לכן כשהקב"ה עוזר להם, ומוציא אותם מרשות האומות העולם, ונהפוך הוא, שעם ישראל שולט עליהם זה נקרא נס, וזה נקרא כמו שהיה בארץ מצרים, אשר ה' הוציא אותם מארץ מצרים, שפירושו שה' הוציא אותם מתחת סבלות מצרים, והנס הזה, האדם צריך להאמין, שכמו שהיה ביציאת מצרים, כן כל אחד ואחד שהולך בעבודת ה', הוא צריך להאמין שה', יוציא אותו, כי זה ממש נס, שיהא מציאות לצאת משליטת אהבה עצמית, ולדאוג רק מה ששייך לתועלת ה', וכשהאדם מגיע לבחינה זו נבחן שהאדם הזה כבר הגיע לבחינת לשמה, זאת אומרת שכבר זכה לבחינת אמונה בה', וכבר יש לו הכח לעבוד לתועלת ה', וזה נקרא **לשמה**.

וזה נקרא בחינת ימין, שהאדם עוסק בדרך להשפיע לה', היינו שכל מה שהוא עושה, יהיה לתועלת ה', כלומר שהוא רוצה לעשות חסד לה' היינו להשפיע נחת רוח לה', אולם צריכים לדעת, שזה שהאדם רוצה לעשות הכל לתועלת הבורא, זה נקרא רק תיקון הבריאה, ולא מטרת הבריאה, כי מטרת הבריאה הוא, שהאדם יקבל טוב ועונג, בכלים דקבלה, אלא שצריכים לתת על הכלים דקבלה בחינת תיקון המכונה בע"מ להשפיע, והשפע של מטרת הבריאה, נקרא בשם **חכמה**, שהוא אור החיים, בסוד והחכמה **תחיה** בעליה, ואור החכמה נקרא שמאל, מטעם שכל דבר הצריך תיקון נקרא **בסוד יד כהה**, שתשש כוחה כנקבה, שזה מכונה שמאל, ומהו התיקון, שצריכים לתת על אור החכמה, הוא בחינת ימין, המכונה חסדים, כלומר לאחר שכבר זכה, לבחינת מטרת הבריאה, שהוא הטוב והעונג המכונה בשם חכמה כנ"ל, צריכים עוד הפעם להמשיך אור דחסדים, היינו השפע שבא בכלים דהשפעה, מטעם שאמרנו, כי ניתן לנו את העבודה בתורה ומצות בבחינת נעשה ונשמע, היינו שעל ידי זה שאנו נעשה ונקיים תו"מ בבחינת המעשה נזכה לבוא גם לבחינת נשמע, כלומר שהאדם צריך לקיים תו"מ, אפילו בדרך כפיה, ואין צורך לחכות מתי שיהיה לו רצון וחשק, לקיים תו"מ, אז הוא יקיים, אלא שהאדם צריך להתגבר ולקיים בבחינת עשיה לבד, אלא שהעשיה יביא לו אח"כ בחינת שמיעה, היינו שישמע אח"כ את החשיבות שיש בתו"מ, זאת אומרת שיזכה להטוב ועונג, שישנו בתו"מ, וז"ע שאמרו ישראל "נעשה ונשמע" לכן בבחינת הימין הנקרא שעוסק בחסד, היינו בכלים דהשפעה, זהו שמירה שהאדם יהיה בידו, לעשות הכל לתועלת ה', ולא לתועלת עצמו.

ובהאמור יוצא היות שלפי הכל נעשה ונשמע, היא, שהמעשה משפיע על הכוונה כנ"ל, על כרחך, נמצא שבזמן שהאדם מקבל מלמעלה בחינת חכמה, אז המעשה צריכה לעשות שהכוונה יהיה כמו המעשה נמצא שהמעשה של קבלה, משפיע על הכוונה שתהיה גם כן בעל מנת לקבל, אם כן אפילו בעת מעשה שהמשיך את אור החכמה, על הכוונה דלהשפיע, ומ"מ מתוך הכלל, נעשה ונשמע, הוא מוכרח לקבל השפעה מהמעשה, ולכן צריכים שמירה, היינו להמשיך בחינת לבוש שילבישו את אור החכמה, ששם נוהג נעשה, נעשה הוא המעשה דלהשפיע, ונזכה גם שהכוונה גם יהי' בעמ"נ להשפיע, ונשמע שיהא הכוונה ג"כ בבחינת השפעה כמו המעשה, וזה ישמור על הכלי קבלה, שהוא מקבל את אור החכמה, שיוכל להחזיק את הכוונה דלהשפיע, בעת קבלת הטוב והעונג, ושיהיה אצלו בבחינת מקבל בע"מ להשפיע.

ובהאמור יש לפרש את ענין המזוזה, שצריך להיות בימין היות שענין המזוזה, היא בחינת שמירה ששומר על האדם, לכן יש רמז, שהמזוזה בימין כלומר שענין שמירה, שייך לימין, שהוא בחינת חסד, שהכלים דחסד הם בחינת ימין שאינם צריכים תיקון כנ"ל, משא"כ בחינת חכמה, נקראת שמאל, משום שחכמה באה בכלים דקבלה, ועל כלים

דקבלה, צריכים שמירה כנ"ל. וזה שמפרש רש"י "**דכתיב ביתך, דרך ביאתך**" שהאדם מתחיל ללכת מתחיל בימין, עכ"ל. שיש לפרש תחילת ביאת האדם לעבוד עבודת הקודש, מתחילים בימין, הוא הכוונה בכלים דהשפעה, שיהיו בע"מ להשפיע, ואח"כ מתחילים ללכת בשמאל, היינו לתקן כלים דקבלה שיהיו בע"מ להשפיע, וז"ש שכמו שהאדם מתחיל ללכת בגשמיות הוא מתחיל ברגל ימין תחילה, זה מראה לנו על רוחניות היינו שתחילת ביאת האדם בעבודת ה' הוא צריך להתחיל בימין, היינו בבחינת השלימות, כלומר כל מה שהוא עושה בעבודה, הוא צריך לתת תודה לה', בזה שנתן לו קצת מחשבה ורצון, לעבוד בעבודת הקודש, שהוא על כל פנים יש לו קצת אחיזה, בבחינת תורה ומצוות, בבחינת המעשה, ואין לו עדיין אז לחשוב על בחינת הכוונה, כי גם בכוונה יש להבין בב' אופנים, א' הכוונה הוא מי הוא המחייב לעסוק בתורה ומצות, הסביבה, שבה הוא נמצא, היות שכל החברים עוסקים בתו"מ, וכולם מתפללים ומקיימים את שיעורי התורה, שיש בבית הכנסת, וכדומה, או זה שהוא מקיים תו"מ הוא עושה רק משום שהבורא, צוה לנו לקיים את התורה ומצות, והוא מאמין באמונת חכמים, את כל מה שהם אמרו, ועל סמך זה הוא מקיים תו"מ.

ב', הכוונה על התמורה, מה לקבל עבור קיום ת"מ, יש שהם מצפים לקבל שכר תמורת עבודתם, כמ"ש בזה"ק, שיש ג' אופנים, היינו ג' סיבות, שבשבילם עוסקים בתו"מ, א' בכדי לקבל שכר בעוה"ז. ב', כדי לקבל שכר בעוה"ב. ג' שלא לקבל פרס, אלא מטעם גדלות ה', שהוא מטעם שאיהו רב ושליט וכו'.

לכן תחילת ביאת האדם לעבוד בתו"מ, הוא בכדי לקבל שכר, וגם בזה אמרנו, שיש להבחין ב' בחינת היינו לפעמים אדם עוד לא חזק, בבחינת אמונה שיעבוד בשביל הקב"ה, שיתן לו שכר, היות מתחת סף הכרה חסר לו אמונה, שיהיה בידו לעשות מעשים טובים, אולם מחמת החברים שהוא לא רוצה להיות מבוזה בעיניהם, אז האדם עובד, לא שה' מחייב אותו, לעשות מעשים טובים, אלא מחמת בושה של החברים, הוא עושה, ובודאי, האדם חושב זה לשפלות גמור, היינו שהחברים מחייבים אותו לעבוד ולא ה'.

אולם גם זה אסור לזלזל, כלומר שגם על מעשים כאלו, האדם צריך לתת תודה לה', בזה שהבורא **נתן כח להחברים שיחייבו אותו** לעשות מעשים כפי רצונם, שזה נקרא שהקב"ה משגיח עליו בבחינת **הסתר** כלומר שהקב"ה מסתיר עצמו, בלבוש של חברים, שמחייב אותו לעשות מעשים טובים, וזה יש לפרש משרז"ל (אבות ג, כ) ונפרעין מן האדם מדעתו, ושלא מדעתו, מדעתו יהיה הפירוש האדם מדעתו, הוא רוצה לקיים תו"מ, היינו שהאדם אומר זה שהוא עושה מעשים טובים, זהו לדעת ה', היינו ה' מחייב אותו, ונפרעין ממנו שלא מדעת יהיה הפירוש, שהאדם עושה מעשים טובים, וזהו שלא מדעת האדם הוא זה שמקיים תו"מ של הקב"ה, כי הוא חושב שהוא מקיים תו"מ של החברים, היינו שהחברים מחייבים אותו, וזה נקרא שלא מדעת האדם, הוא מקיים את רצון ה', הגם שהוא חושב שהוא מקיים את הרצון של החברים, ואם הוא מאמין בזה, היינו ששלא מדעתו, הוא עושה רצון ה', כלומר אילו היה יודע לא היה מקיים, כי הוא חושב שהוא מקיים רק רצון של החברים, זה נקרא הסתרת פנים, היינו שהקב"ה מסתיר עצמו בלבושים של החברים, ובאופן כזה הוא עושה רצון ה', ואם הוא נותן תודה לה' על זה, שהקב"ה נתן לו עזרה דרך ההסתרה, כלומר שיש לו עתה בחירה, לומר שהוא עובד מטעם החברים, ואין לו שום מגע עם ה', או שהוא מאמין, שה' הסתיר את עצמו, דרך לבוש של החברים, ועי"ז הוא עוסק בתו"מ, ואם הוא בוחר, ואומר שרק ה' עזר לו, שיהיה בידו לעשות מעשים טובים, עי"ז שה' התלבש בלבוש של החברים, ונותן תודה על זה לה', דבר זה גורם לו, עליה גדולה לזכות, **לגילוי פנים של ה'**, היינו ה' נותן לו, מחשבה ורצון לעשות רצון ה', מחמת שיש לו עכשיו איזה הארה מלמעלה, בזה שהוא הכריע למעלה מהדעת, לכן ה' עזר לו שעל ידי אחוריים, הוא זוכה אח"כ, לבחינת פנים של הקב"ה, היינו שזוכה לבחינת נפרעין ממנו מדעתו.

ובהאמור יוצא שענין מזוזה, שהיא בחינת שמירה, היא בחינת ימין, הנקרא חסדים, שהוא בזמן שהולכים בבחינת משפיע בע"מ להשפיע, שזהו בחינת תיקון הבריאה, כנ"ל, משא"כ חנוכה ופורים אומר האר"י הק', ששניהם הם בחינת **הוד**, שהוד הוא בחינת שמאל, שזה מרמז לנו על מטרת הבריאה, שצריכים תיקונים, היינו שיוכלו לקבל על דרך התיקון, את הטוב והעונג, המרומז בהשפע הנקראת חכמה, לכן חנוכה הוא בשמאל, להראות על אור החכמה.

אולם בחנוכה, היה רק בחינת **חנו - כה**, שזהו כמו שפירש אאמו"ר זצ"ל, ששם היה רק חניה, ולא גמר מלחמה, כלומר שהיה מאיר אור החכמה הנקרא שמאל, אבל היה חסר שמה, את הלבוש שהיא השמירה על החכמה, הבא בכלים דקבלה, שבכלים דקבלה יש אחיזה לס"א, והיה שם האור דחסדים, הנקרא ימין, לכן היה רק הנס, על רוחניות, כלומר מבחינת האור דמטרת הבריאה, היו מאיר, אבל לא יכולים להשתמש בהם מחוסר הלבוש דחסדים, כיון

שאסור להשתמש בהם, זה נקרא בחינת רוחניות, שעוד לא נתגשם הדבר, שיוכלו להשתמש עמו, לכן כתוב שאסור להשתמש בהם, אלא לראותם בלבד, מטעם שחסר הלבוש כנ"ל, משא"כ הפורים, כן היו להם הלבוש, הנקרא חסדים, כמ"ש בתע"ס סוף חלק ט"ו, לכן שם כבר התגשם הדבר, היינו שהיו יכולים להשתמש עם האור החכמה ע"מ להשפיע, לכן בפורים הוא משתה ושמחה.

מהו שקוראים פרשת זכור לפני פורים, בעבודה

תוכן

תשנ"א מאמר כא

הכתוב אומר זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך, בצאתכם ממצרים, אשר קרך בדרך וכו'. תמחה את זכר עמלק מתחת השמים, לא תשכח.

ויש להבין, מהו הענין שצריכים לזכור מה שעשה לנו עמלק, בכדי לקיים תמחה את זכר עמלק. שמשמע, באם לא זוכרים מה שעשה לנו עמלק, לא יכולים לקיים תמחה זכר עמלק, כלומר שמשמע שיכולים למחוק רק כמה שיש לנו זכר ממנו, זאת אומרת אם לא זוכרים מה שעשה לנו לא יכולים למחוק, אלא דוקא בדיוק, היינו כמה שיש לנו ממנו **זכר**, את זה יכולים למחוק, ולא יותר. ויש להבין, בעבודה מהו שאומר "**תמחה את זכר עמלק**". ואם אין לנו זכר, לא יכולים למחוק. לכן ניתן לנו מקודם מצוה זכור את אשר עשה לך עמלק, ואח"כ, שכבר יש לנו בחינת זכר עמלק, אז יכולים לקיים מצות מחיית עמלק.

הנה ידוע, שאין אור בלי כלי, אין מלוי בלי חסרון. לכן אין אדם מסוגל לעשות שום דבר, אם אין לו צורך לאותו דבר. אם כן, איך אפשר לקיים מחיית עמלק, אם אין לו צורך למחקו. כלומר, שהאדם לא יודע מה זה עמלק, ובשביל צריכים לעשות פעולה של מחיית עמלק, לכן צריכים מקודם לדעת, מה זה עמלק. ולדעת, איזה צרות הוא עשה לנו. ואח"כ, בשיעור שאנו מבינים, שהוא עושה לנו צרות, בשיעור זה אדם מוכן לקיים תמחה זכר עמלק. כלומר, לפי מה שהאדם זוכר, איזה צרות שהוא עשה לו, בשיעור זה האדם מוכן למחות אותו. היינו, בדיוק לפי מה שהוא זוכר, שהוא עשה לו רע, בשיעור זה הוא רוצה להעבירו מן העולם. ואם האדם אינו זוכר, שהוא עשה לו צרות רבות, אין לו צורך למחותו. בשיעור זה שהוא זוכר, הוא יכול למחותו, ולא יותר.

נמצא, שאי אפשר לקיים מחיית עמלק, רק בשיעור שהוא זוכר את הצרות, שהוא עשה לו. לכן ההכנה למחיית עמלק צריך להיות, שהאדם צריך לדעת מהו עמלק. היינו, מה הוא תפקידו של עמלק נגד עם ישראל. על זה אומר הכתוב זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים, אשר קרך בדרך. ובשיעור שהאדם מרגיש את כל אשר עשה לך עמלק, בשיעור זה האדם יכול לקיים תמחה זכר עמלק. זאת אומרת, באם האדם לא זוכר, שעמלק עשה לו רע, ממילא אין לו מה למחוק אותו. זאת אומרת, כשהאדם עשה חשבון לנפשו, ורוצה לראות, מי הוא השונא של האדם, וגורם לו רק רע, הוא הרצון לקבל לתועלת עצמו, והוא נקרא יצר הרע, מסיבת שהוא מפריע להאדם, שיהיה בידו להגיע לקבל את הטוב ועונג, מה שהבורא רוצה לתת לו. לכן כשהוא מתבונן בזה, בשיעור שהאדם מרגיש, שהרצון לקבל הוא השונא שלו, בשיעור ההכנה לזה לידע ולהרגיש את היסורים מה שהוא גרם לו. רק בשיעור זה האדם מוכן לבערו מן העולם. וז"ש **תמחה זכר עמלק**. כלומר, שזה מרמז לנו לדעת, שאין אנו יכולים למחוק, רק בשיעור שאנו זוכרים, מהו שיעור הרע, שהוא עשה לנו.

ובהאמור נבין, מהו הטעם, שפרשת זכור קוראים לפני פורים. קודם כל צריכים להבין מהו פורים בעבודה. הנה ענין חשיבות של פורים מובא בדברי האר"י בתע"ס, (חלק ט"ו, דף א-תתי"ג) וז"ל, וז"ס מ"ש וזכרם לא יסוף מזרעם. כי אותה ההארה היא וכו', בימי הפורים שבכל שנה ושנה. לכן לעתיד לבוא, כל המועדים יתבטלו, חוץ ממגילת אסתר. והטעם הוא, כי לעולם לא היה נס גדול כזה, לא בשבתות ולא ביום טוב, להתקיים הארה זו וכו'. ובבחינה זו יש יתרון

גדול אל פורים על כל שאר הימים, אפילו בשבתות ויום טוב, עכ"ל.

ובאור פנימי מפרש שם, שענין האור הזה, שהיה בימי פורים, יכול להאיר רק בגמר התיקון ולא לפני זה. והיות שהאור הזה הנקרא אור של מטרת הבריאה. שפירוש, אור החכמה המתלבש בכלים דקבלה. היינו, שהוא רוצה לקבל את הטוב ועונג, מה שיש שמה, שזה באה מכח מטרת הבריאה. והאור הזה של מטרת הבריאה, נקרא אור החכמה, ואינו יכול להאיר בלי לבוש, שהוא מתלבש באור תיקון הבריאה, הנקרא אור דחסדים. ולפני גמר התיקון אין האור החכמה הזו, הנקרא גדלות דחכמה, אינו יכול להאיר ביחד עם אור דחסדים לפני גמר התיקון, ואז היה נס, מחמת דברי הצומות וזעקתם, שהמשיכו גם אור דחסדים. ואז אור החכמה היה יכול להתלבש בתוך אור דחסדים, וזה נקרא, שהיה נס, בזה שהיה מאיר האור עוד לפני גמר התיקון, היות שמצד הטבע האור הזה יכול להאיר רק בגמר התיקון, שזה נקרא לעתיד לבוא. והיה נס, שהיה מאיר עוד מטרם גמר התיקון. לכן אמרו חז"ל כל המועדים יתבטלו חוץ ממגילת אסתר, היות האור של פורים הוא האור שיאיר לעתיד לבוא.

ובשבת דף פ"ח, אמרו על מ"ש ויתיצבו בתחתית ההר. מלמד, שכפה עליהם הר כגיגית. ואמר להם, אם אתם מקבלים התורה, מוטב. ואם לאו, שם תהא קבורתכם וכו', אמר רבא, אע"פ כן הדור קבלוה בימי אחשורוש, דכתיב קיימו וקבלו היהודים, קיימו מה שקבלו כבר, עכ"ל. רואים אנו מכאן את חשיבות של פורים, שקבלו את התורה ברצון, משא"כ עד אז לא היה אלא על דרך הכפיה.

ובזה יש לפרש מה ששאלנו, מהו ענין של פרשת זכור לפני פורים. וזהו מטעם שאין אור בלי כלי. לכן צריכים מקודם לזכור מה שעשה עמלק, שבעבודה נקרא עמלק היצר הרע, ולזכור, מה שעשה צרות לעם ישראל. ואח"כ, שיש לנו כלי, היינו חסרון, יש מקום לתפלה, כמו שהיה אז **דברי צומות וזעקתם**, ואח"כ זכו לבחינת קיימו וקבלו ברצון, מחמת אהבת הנס.

ובהאמור יוצא, שאנו צריכים לעשות הכנה לפורים. צריכים לומר, שההכנה הוא הצורך והכלי לקבלת האור. זאת אומרת, בהרגשת החסרון יכולים לקבל את המילוי. וכמו שיש ששת ימי המעשה, ואח"כ יכולים לבוא לבחינת שבת, והוא על דרך שרז"ל מי שלא טרח בערב שבת, מה יאכל בשבת, שרק מתי שיש ששת ימי המעשה, ואח"כ כשבא שבת, באה מנוחה. לכן מי שעושה מלאכה בשבת, הוא נקרא מחלל שבת. היינו שהוא חילל את המנוחה. כמו כן ההכנה לפורים, הוא גם כן הרגשת הרע של המן, שהוא רוצה להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים, מנער ועד זקן, טף, ונשים, ביום אחד, וכו'.

לכן האדם צריך לתת תשומת לב לבחינת המן שבלבו. איך שהוא רוצה להשמיד כל דבר ששייך לקדושה, היינו כל מה שיכול לצאת מאיזה דבר, שהוא בחינת קדושה, לא חשוב השיעור שבדבר, אפילו דבר הכי קטן, הוא רוצה להשמיד את זה. והוא מצטער על זה, שאין כח בידו, להתגבר על מחשבת המן, מה שהוא רוצה להשמיד את כל היהודים. שיש לפרש **כל היהודים**, היינו אפילו כל שהוא, שיש שייכות לבחינת לשם שמים, הוא רוצה לאבד. וזהו נקרא בחינת הכרת הרע, שהוא בחינת כלי וחסרון. אח"כ יכולים לקבל על זה מילוי, הנקרא בחינת אור, הבא למלאות את החסרון שיש בהכלי. לכן אח"כ זכו ישראל אז לבחינת ונהפוך הוא, אשר ישלטו היהודים המה בשנאיהם, וזכו לקבל התורה בבחינת קבלו ברצון ולא בכפיה, כנ"ל.

ועיקר הנס הוא, **אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם**. כלומר, בזמן שבחינת היהודים שבלבו של האדם שולטים, אזי ממילא עבודת ה' יכול ברצון ולא בכפיה. נמצא, עיקר הנס הוא בזמן, שהיה במצב, שהמן היה שולט, היה רוצה להשמיד את כל בחינת יהודים. מה שאינן כן כאשר היהודים שולטים בלבו של אדם, אז יכול להיות קיימו וקבלו ברצון ולא בכפיה. וזהו על דרך שארז"ל לא נבנת צור אלא מחרבנו של ירושלים, וכן להיפך, כשזה קם, זה נופל. לכן עיקר עבודת האדם הוא, שיתפלל לה', שיתן לו את הרצון להשפיע, שזהו עיקר התפלה, כמ"ש הבא לטהר מסייעין אותו. והוא, שה' יתן לו את הרצון להשפיע. וזהו עיקר הנס. וזה מכונה טבע שני, שזה הוא בידו של הקב"ה לתת לו טבע שני.

לכן קוראים פרשת זכור לפני פורים. אולם לפני פרשת זכור קוראים פרשת שקלים. וזה באה לרמז בעבודה, דענין שקלים הוא כמ"ש הזה"ק, כי שקלים הוא ענין אבן למשקל בה. כי האדם צריך לשקול את סדר עבדתו, לראות אם עבודתו הוא לש"ש או לא. זאת אומרת, שאי **אפשר להגיע למחיית עמלק**, מטרם שיודעים את כח הרע שבו, איך שהוא גורם את כל ההתרחקות מה'. לכן בזמן ששוקלים את העבודה, בכדי לראות אם הם בסדר או לא, אז יכולים להגיע לידי הכרת הרע. ואז בשיעור שמרגישים את הרע ולא יכולים להתגבר עליו, כלומר שמה שרואים שלא יכולים

להתגבר עליו, זה עוד לא נקרא הכרת הרע. אלא הכוונה היא, שהוא רואה את ההפסדות, מה שהרע גורם לו. והוא רוצה להפטר מהרע, ואינו יכול. זה נקרא הכרת הרע, היינו הרגשת הרע. כלומר, הוא את ההפסדות, מה שהרע גורם לו. זה נקרא הכרת הרע. והרגשה זו בא לו להאדם על ידי יגיעה בתו"מ. שהמאור שבתורה מביא לו הרגשה, איך שהמצב שבו הוא נמצא, הוא רע מאד, מסיבת שזה גורם להיות רחוק מקדושה. משא"כ אם אינו מרגיש, שזה שהוא משוקע באהבה עצמית, זה גורם לו רע, זה נקרא הכרת הרע. ודוקא על ידי תו"מ, שהוא משתדל להשיג על ידם סיוע לעבודה, אז התורה מגלה לו את הרע שבו. והסיוע הראשונה שהוא מקבל, הוא הכרת הרע. כלומר, להכיר שהרע, היינו הרצון לקבל לעצמו, הוא דבר רע ומזיק לרוחניות. נמצא, שפירושו של הכרת הרע היא, להכיר שהרע, היינו הרצון לקבל, הוא המזיק להאדם. ובזמן שהאדם מרגיש, שהוא מזיק, אז האדם מסוגל לתת תפלה מעומק הלב.

אולם יש להבין, בגלל מה צריך להיות התפלה מעומק הלב. התשובה היא, היות שאין האדם יכול להרגיש טעם אמיתי בשום דבר, אם אין לו השתוקקות לזה. לכן רוצים מלמעלה, כשהאדם מבקש משהו, שימלאו בקשתו, צריך להיות חסרון אמיתי. זה נקרא תפלה מעומק הלב. שפירוש הוא, כידוע, שהלב נקרא רצון. לכן כשהאדם מתפלל, שיתנו לו איזה מילוי, מוכרח להיות לו חסרון להמילוי. לכן, אם יש בלבו של אדם עוד רצון, זהו סימן, שאין לו רצון גדול, היות שהרצון שלו מתחלק לב' רצונות. נמצא, ששניהם אינם גדולים. משא"כ שאין לו אלא רצון אחד בלב, זה נקרא, שמה שהוא מבקש, הוא מעומק הלב. כלומר, שאין לו שום רצון באמצע. שיכול להיות, שיש לו רצון אחד ללמוד תורה, אבל יש לו גם רצון לחיות במנוחה ולא להתאמץ, גם זה נקרא ב' רצונות. וכבר לא נקרא, זה שהוא רוצה ללמוד תורה, רצון אחד, היות שהוא רצה להנות גם ממנוחה. לכן קוראים פרשת שקלים לפני פרשת זכור, היות שמקודם צריכים לדעת, שרצון לקבל נקרא רע ומזיק, ואח"כ יכולים לומר זכור את אשר עשה לך עמלק. היינו, שהשליט את הרצון לקבל על עם ישראל, הן בבחינת מוחא והן בבחינת ליבא. והיות שיודעים, שהוא עשה מעשה רע, אז יש רצון למחוק את עמלק.

ויש לדעת, שבסדר העבודה יש להבחין כמה בחינות, א', שבזמן שהאדם מתחיל להכנס בעבודה של קיום תו"מ, הוא אינו מרגיש עצמו לבעל חסרון, היות שהוא יודע בעצמו, פחות או יותר הוא שומר תורה ומצות. אם כן אינן לו שום סיבה, שנגיד שיש לו רע ח"ו. ב', שהוא מתחיל לעשות בקורת על המעשים שלו, הוא מתחיל להרגיש בעצמו, שיש לו רע, והוא רשע. אבל לא רשע גמור, היות שהוא רואה, שיש אנשים יותר גרועים ממנו. לכן הוא נקרא רשע שאינו גמור. ג', בזמן שהוא רוצה לעבוד בע"מ להשפיע, אז הוא רואה, איך שהוא רחוק מעבודה זו. ולכן בא אליו הרשע ושואל שאלת מי ומה. ואז הוא בא לידי מצב, שהוא רואה, שהוא בבחינת רשע גמור הן במוחא והן בליבא. ד' בזמן שהוא בא במצב עליה, הוא כבר חושב עצמו, שהוא צדיק, כלומר שהוא ישאר במצב של עליה לעולמים. ואח"כ בא לו ירידה, הוא רואה, שהוא רשע. אם כן הוא לא יודע מה להגיד על עצמו. אם להגיד שהוא רשע גמור, הלא הוא רואה, שיש לו עליות, שאז הוא נראה בעיני עצמו, שהוא כבר צדיק. ואם להגיד, שהוא צדיק, הלא הוא רואה, שבזמן ירידה הוא רשע. והיות שהאדם קרוב אצל עצמו, לכן הוא מקבל שוחד מהגוף, שהוא אוהב אותו, ואומר, שבאמת הוא צדיק, אלא שהוא צדיק שאינו גמור. כלומר, היות שהגוף יהנה יותר מזה שהוא יצדק עצמו, לכן הוא אומר על עצמו, שהוא צדיק שאינו גמור. היות שיש לו ירידות, שאז הוא נמצא במצב של רשע. ואינו אומר שהוא רשע, מסיבת הירידה, מטעם הנ"ל, שהוא מקבל שוחד מהגוף. לכן בוחר יותר לומר, שהוא צדיק, רק שאינו גמור. כמ"ש (שופטים פ"ר) כי השוחד יעור עיני חכמים, ויסלף דברי צדיקים.

ויכולים לראות דוגמא לזה מדרך העולם. הלא אנו רואים, שמדרך העולם, שיש הרבה אנשים שקונים פיס בכדי לזכות בגורל, שכל אחד ואחד חושב בעצמו, שהוא יזכה בגורל בסכום כסף גדול. הגם שבפיס יכול להיות מליון משתתפים, ורק אחד מהם זוכה בפיס, מ"מ כל אדם המשתתף בהפיס, הוא אומר, שיכול להיות, שהוא יזכה בהפיס. לכן הוא קונה פיס. זאת אומרת, הגם שזה הוא ספק, מ"מ הוא חושב, שיכול להיות, שהוא יזכה. ולעומת זה אנו רואים, שכל אלו המשתתפים בקנית הפיס, כשהם רוצים לנסוע במכונה לאיזה מקום, ובדרך כלל אנו רואים, שאחד ממיליון קורה תאונת דרכים, ויש ח"ו פצועים, אותו האדם שקנה פיס, הוא לא חושש, אולי יקרה לו ח"ו איזה תאונה, ולא אומר, כמו בזמן שהוא הולך לקנות פיס, שיכול להיות, שיקרה לו תאונה ח"ו. והטעם הוא כנ"ל, היות שאדם הוא קרוב לגבי עצמו, ואינו יכול לראות דבר רע לעצמו. אלא אם יש דבר רע, בטח זה יגיע לאחרים, ולא הוא. הגם אצל קניית הפיס, הוא חושב מספק הוא יזכה בהפיס. משא"כ בתאונת דרכים, לזה איש אחר יזכה בהתאונה ח"ו, ולא הוא, הגם מאיזה חכמה הוא קובע, שיש הבדל בין פיס לתאונה. אלא כנ"ל, "**כי השוחד יעור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים**".

לכן כשהאדם רואה, שבזמן שיש לו עליות וירידות, האדם אומר, שבאמת הוא צדיק, א"כ מדוע יש לו ירידות, שאז, בזמן הירידה, הוא רואה, שהוא רשע. לכן הוא אומר על עצמו, שהוא צדיק, אלא שאינו גמור. ה' בזמן שהוא כבר זכה לאמונה בקביעות, וכבר יכול לכוון את עבודתו בע"מ להשפיע, אבל רק בכלים דהשפעה, שזה יכולים לכנות בשם, שכבר יש לו אהבת ה', אלא רק עם יצר הטוב לבד, משא"כ בכלים דקבלה, שזה שייך ליצר הרע, הם עדיין מחוץ לקדושה. ו' שהוא בא לבחינת בעל תשובה, היינו שכבר זכה לבחינת אהבת ה' בב' יצריך, כמ"ש ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך, היינו בשתי יצריך, ביצר טוב וביצר הרע. שזה נקרא בעל תשובה. שפירושו, שגם הרע שבו, שהם כלים דקבלה, נכנסו בקדושה, שיכול לעבוד עמהם בע"מ להשפיע.

לכן אמרו רז"ל, במקום שבעלי תשובה עומדין, אין צדיקים יכולים לעמוד בה. שהפירוש הוא, שצדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד בקדושה, כלומר שאין הצדיקים גמורים יכולים להשתמש עם הכלים של יצר הרע, שהם כלים דקבלה לתועלת עצמו, שיתוקנו, שיהיו בקדושה, היינו שיהיו עבודתם לתועלת ה'.

נמצא, שהכל הולך לפי סדר המדרגה, מן הקל אל הכבד. לכן סדר העבודה היא, שמתחילים בשלא לשמה, ואח"כ מגיעים לשמה. ועל דרך זה יש לפרש, מה שרז"ל על מה שכתוב "קיימו וקבלו. קיימו, מה שקבלו כבר". כלומר, שעד כאן היה באונס, כמ"ש ויתייצבו בתחתית ההר, שדרשו, שכפה עליהם הר כגיגית. ואמר, אם תקבלו את התורה מוטב, ואם לא, שם תהא קבורתכם. נמצא, שעד כאן היה בכפיה, ועתה בפורים קבלו ברצון. וזה נקרא סדר עבודה, היינו שתחילת עבודת האדם צריך להיות בכפיה. כלומר, שהאדם מצד הטבע, כשהוא רוצה לעבוד לש"ש, הגוף שלו מתנגד לזה. זאת אומרת, שבאמת מתחילים בשלא לשמה, ששם אין כל כך התנגדות מצד הגוף, כי ברגע שהוא מאמין, שיקבל שכר עבור ויתורים של תענוגים קטנים, ויקבל תמורת זה תענוגים גדולים, זאת אומרת, שהוא מבטיח להגוף שיקבל תמורת עבודתו בתו"מ, שכר יותר גדול לתועלת עצמו, הלא אין זה נגד הטבע. לכן באמת זהו התחלה ראשונה. אבל אח"כ, כשהוא מתחיל בעבודה דלהשפיע, אז הגוף מתנגד לזה, מטעם שזהו נגד הטבע, שבו הוא נולד, שהוא, לחשוב רק לתועלת עצמו.

אז העבודה הוא בכפיה. כלומר, שאסור לו להסתכל על הגוף, אם הוא מסכים לעבוד לתועלת ה'. אלא שהאדם צריך לעשות הכל בדרך הכפיה, אפילו אם הגוף לא מסכים. והכפיה הזו שהאדם עושה, נבחן לבחינת תפלה. היות שהאדם רוצה לקיים ואהבת את ה' אלקיך. והוא רואה, שאין לו אהבת ה'. שיש כלל, במקום שיש אהבה, אין מקום לכפיה. אלא דוקא במקום שאין אהבה, והאדם רוצה לעבוד עבור מי שאין לו אהבה אליו, איך הוא יכול לעבוד בשבילו. אם כן יש לשאול, אם אין לאדם אהבת ה', מדוע הוא עובד בשבילו. היינו, למה האדם צריך לעשות ע"ד הכפיה. התשובה היא, היות שניתן לנו בחינת אמונה, שהאדם צריך להאמין, שע"י הכפיה, שהוא כופף עצמו, והוא באמת רוצה לאהוב את ה', זהו תפלה. ועי"ז הוא יזכה לבחינת קבלו ברצון, מחמת אהבת הנס. היינו שה' נתן להם את הטבע השני, שהוא הרצון להשפיע. ממילא זכו לאהבת ה', וקבלו הכל ברצון.

משנכנס אדר מרבים בשמחה

תוכן

א' דר"ח אדר תשי"ג בעיה"ק צפת בסעודת ר"ח

"משנכנס אדר מרבין בשמחה" [תענית כ"ט ע"א]: אדר היינו מבחינת גבורות, מלשון אדרת שיער, שחדש אדר הוא חדש שנים עשר, ששם מקום אחיזת הס"א, שהיא יכולה אז להוסיף את העין הרע על שתים עשרה, ואז יהיה הצירוף של עשתי עשרה, שהוא בחי' "כל המוסיף הרי זה גורע". שמספר שתים עשרה הוא בחי' שלימות דקדושה, לכן המן חשב שבחדש זה תהיה לו השליטה, היינו שיהיה בידו להוסיף על הקדושה, ומרדכי רצה דוקא שיהיה בבחינת שתים עשרה ולא להוסיף. ז"א שכאן מקום הכרעה, או לצד הקדושה, או ח"ו להיפך.

וזה ענין "והשתיה כדת אין אונס וכו', לעשות כרצון איש ואיש" [אסתר א' ח'], ודרשו חז"ל- 'כרצון מרדכי והמן' [מגילה י"ב ע"א]. היינו שענין מרדכי נק' בחי' תורה ויראה, שזה ענין 'כפה עליהם הר כגיגית' [שבת פ"ח ע"א], וזוהי מדרגה גדולה כ"כ עד שזכו לבחינת חירות ממלאך המות. וזה ענין 'משנכנס אדר מרבין בשמחה', ז"א שלאחר שנכנסין באדר היינו בבחי' י"ב, שהכניסה היא בבחי' תורה ויראה, שזה דוקא שהוא מקבל את בחי' יראה בשמחה, אז הוא צריך לילך בדרך של ריבוי שמחה, שנק' בחי' תורה מאהבה, שעי"ז זוכין לתשובה מאהבה, שזדונות נעשין לו כזכויות. וענין ריבוי השמחה זהו ענין סעודתו של אחשורוש, שאז היתה בבחי' "רצון איש ואיש", היינו כרצון מרדכי והמן. שפירשו- שהתיקון היה צריך להיות שהם יקבלו בדרך של שניהם, היינו האורות דהמן בכלים דמרדכי, שאז היתה כרצון של שניהם. אבל הם נתחייבו כליה, מטעם שלקחו הכלים של המן.

והתיקון שנעשה אז לאחר הצומות וזעקתם, שהאורות נמשכו ע"י המן, שבלעדיו אין המשכה לאורות כ"כ גדולים, כמו שכתוב "למי יחפוץ המלך לעשות יקר יותר ממני" [אסתר ו' ו'], ואח"כ אמר לו המלך "ועשה כן למרדכי היהודי" [אסתר ו' י'] - ז"א, בכלים של מרדכי ימשכו האורות הגדולים.

וזהו ענין ש'חייב איניש לבסומי בפוריא, עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי' [מגילה ז' ע"ב], היינו שלא ידע להבחין אם האורות הם מצד הקדושה, או להיפך מצד ריבוי האורות.

פורים וכיפורים

תוכן

תענית אסתר ת"ש קמפף עזה

צריך להבין: הלא ענין פורים הוא כיום כיפורים [תיקוני זוהר נ"ז ב'], וביום כפורים יש הקדם סעודה לתענית, ובפורים הוא להיפך שמקודם יש תענית ואח"כ סעודה, ושניהם הן הסעודה והן התענית הוא ע"ש אסתר? והענין - דענין אסתר קאי על השכינה הקדושה, שמקודם היא בבחי' הסתרה, שאז היא בה"א, ואז הוא בחי' תענית. ואח"כ בבחי' הפור שאז מתחבר אליה אלופו של עולם, היא נקראת אסתר ב-א', ואז זמן סעודה לכל הוא, שבזמן הגילוי אזי האור מגיע לבחי' הגשמית היותר תחתונה. משא"כ ביו"כ אזי...

ענין גורלות שהיו ביום הכפורים ואצל המן

תוכן

שמעתי ו' תרומה תש"ג

כתוב (ויקרא ט"ז ח'): "ונתן אהרן על שני השעירם גרלות, גורל אחד לה', וגורל אחד לעזאזל". ואצל המן כתוב (אסתר ג' ז'): "הפיל פור, הוא הגורל".

גורל הוא נוהג במקום שלא יכולים לברר בשכל, מטעם שאין הדעת מגעת שם, שיוכלו לברר, מהו טוב, ומהו רע. אז עושים גורל, שסומכים עצמם לא על השכל, אלא מה שהגורל אומר להם. נמצא לפי זה כשמשתמשים במילת גורל, זה בא להשמיענו שהולכים עכשיו למעלה מהדעת.

ענין ז' אדר שבו נולד משה, ובו מת משה. יש להבין מהו הפירוש של אדר, והוא מלשון אדרת, כמ"ש אצל אליהו: "וישלך אדרתו אליו" (מלכים א' י"ט י"ט). ואדרת היא "כאדרת שער" [בראשית כ"ה כ"ה], שהיא בחינת שערות ודינין, שבבחינת העבודה הן דיעות ומחשבות זרות, המרחיקות את האדם מהקב"ה, וכאן נוהג ענין התגברות עליהן. ואע"פ שהוא רואה הרבה סתירות שנמצאות בהשגחתו ית', מכל מקום הוא צריך להתגבר עליהן, ע"י אמונה למעלה מהדעת, ולומר שהן השגחה בבחינת טוב ומטיב.

וז"ס שכתוב אצל משה [שמות ג' ו']: "ויסתר משה פניו", היינו שראה כל הסתירות, והחזיקן על ידי התאמצות בכח האמונה למעלה מהדעת. וכשארז"ל [ברכות ז' ע"א]: בשכר "ויסתר משה פניו כי ירא מהביט", זכה ל"תמונת ה' יביט". וז"ס מ"ש [ישעיהו מ"ב י"ט]: "מי עור כעבדי, ומי חרש כמלאכי". ידוע כי עינים נקראות דעת ושכל, היינו עיני השכל, כי דבר שמבינים בשכל, אומרים: הלא אנחנו רואים, שהשכל והדעת מחייבים אותנו לומר כך. לכן מי שהולך למעלה מהדעת, דומה כאילו אין לו עינים, והוא נקרא עוור, היינו שעושה עצמו כעוור. וכמו כן מי שלא רוצה לשמוע מה שהמרגלים אומרים לו, ועושה עצמו כחרש, הוא נקרא חרש. וז"ש: "מי עוור כעבדי, ומי חרש כמלאכי". אלא שהאדם אומר: "עינים להם ולא יראו, אזנים להם ולא ישמעו" [תהילים קט"ו ה'-ו'], היינו כנ"ל, שלא רוצה לציית למה שהשכל מחייב, ולא למה שהאזניים שומעות, כמ"ש אצל יהושע בן נון, שלא נכנס דבר רע באזניו מעולם.

וז"ע אדרת שער, שיש לו הרבה סתירות ודינין, וכל סתירה נקראת שער, שתחת כל שער יש גומה, זאת אומרת שעושה נקב בראש. כלומר שהמחשבה זרה בוקעת ונוקבת את ראשו. וכשיש לו הרבה מחשבות זרות זה נקרא שיש לו הרבה שערות, וזה נקרא אדרת שער.

וז"ס מש"כ אצל אלישע (מלכים א' י"ט): "וילך משם, וימצא את אלישע בן שפט, והוא חורש, שנים עשר צמדים לפניו, והוא בשנים העשר. ויעבור אליהו אליו, וישלך אדרתו אליו". (ופירושו של צמדים הוא זוג הבקר, היות שהיו חורשים בשני בקר ביחד, שהם נצמדים, זה נקרא צמד בקר). בקר פירושו ביקורת, ושנים עשר ה"ס שלימות המדרגה, (כמו י"ב חדש י"ב שעות), היינו שכבר יש לו כל בחינת השערות, שאפשר להמצא בעולם, שאז מן השערות נעשה אדרת שער. אלא אצל אלישע היה זה מבחינת בוקרו של יוסף. כמ"ש [בראשית מ"ד ג']: "הבקר אור והאנשים שלחו, המה וחמריהם". כלומר שכבר זכה, להאור השורה על הסתירות האלו. היות כי על ידי הסתירות הנקראות ביקורת, בשהוא רוצה להתגבר עליהן, זה הוא ע"י המשכת אור עליהן (וזה כמ"ש "הבא לטהר מסייעין אותו"). וכיון שכבר המשיך האור על כל הבקורת, ואין לו עוד מה להוסיף, כי כבר נשלמה אצלו כל הבקורת, אז הבקורת והסתירות כלין מאליהן, וזהו לפי הכלל, שאין שום פעולה לבטלה, היות שאין פועל בלי תכלית.

ובאמת יש לדעת מה שנתדמה להאדם, דברים שהם בסתירה להשגחת טוב ומטיב, הוא רק בכדי שהאדם יהיה מוכרח להמשיך אור עליון על הסתירות, בזמן שהוא רוצה להתגבר על הסתירות, אחרת אי אפשר לו להתגבר. וזה נקרא רוממות השי"ת שממשיך, בזמן שיש לו הסתירות הנקראות דינין, כלומר שהסתירות יכולות להתבטל, אם הוא רוצה להתגבר עליהן, רק אם הוא ממשיך רוממות ה'. נמצא שהדינין האלו הם הגורמים, להמשכת רוממות ה'. שז"ס מ"ש: "וישלך אדרתו אליו", היינו שאח"כ היה מיחס את כל האדרת שער אליו, היינו אל ה'. כלומר שראה עתה, שהקב"ה נתן לו את האדרת הזו, וזה היה בכוונה כדי להמשיך אור עליון עליהן.

אולם זה יכולים לראות רק אח"כ, היינו לאחר שכבר זכה להאור, השורה על אלה הסתירות והדינין שהיו לו מתחילה, כי הוא רואה שבלי השערות, היינו הירידות, לא היה מקום לאור העליון שישרה שם, כי אין אור בלי כלי. לכן הוא רואה שכל רוממות השי"ת שהשיג היתה בגלל השערות והסתירות שהיו לו. וז"ס "אדיר במרום ה'" [תהילים צ"ג ד'], כלומר שע"י האדרת, זוכים לרוממות ה'. וז"ס "רוממות אל בגרונם" [תהילים קמ"ט ו'], כלומר שע"י הגרעונות בעבודת ה', זה גורם לו שירומם עצמו לעלות למעלה, כי בלי דחיפה האדם מתעצל לעשות תנועה, ומסכים להשאר במצב שבו הוא נמצא. משא"כ אם הוא יורד למדרגה יותר נמוכה מכפי שהוא מבין, זה נותן לו כח להתגבר. שאינו יכול להשאר במצב כל כך גרוע, היות שלמצב אליו ירד, הוא לא יכול להסכים להשאר כך. לכן הוא מוכרח כל פעם להתגבר, ולצאת מהמצב של הירידה, ואז עליו להמשיך רוממות ה'. וזה גורם לו להמשיך מלמעלה כוחות יותר גבוהים, אחרת הוא נשאר בתכלית השפלות. נמצא שכל פעם ע"י השערות, הוא הולך ומגלה את רוממות ה', עד שהוא מגלה את שמותיו של הקב"ה, הנקראים י"ג מדות של רחמים.

וז"ס "ורב יעבוד צעיר" [בראשית כ"ה כ"ג], וכמו"כ "רשע וכו' יכין, וצדיק ילבש" (איוב כ"ז י"ג, י"ז), כמו"כ "ואת אחיך תעבוד" [בראשית כ"ז מ']. זאת אומרת שכל העבדות היינו הסתירות שהיו, שהן היו נראות כאילו מפריעות לעבודת הקודש, אלה שהיו עובדות נגד הקדושה. רואים עכשיו בזמן שזכו לאור ה' השורה על אלו הסתירות, רואים להיפך שהן היו משמשות להקדושה. כלומר שעל ידן היה מקום שהקדושה יכולה להתלבש בהלבושים שלהן, שזה נקרא רשע יכין, וצדיק ילבש, כלומר שהן נתנו הכלים והמקום עבור הקדושה.

ובזה יש לפרש משרז"ל (חגיגה ט"ו ע"א): "זכה צדיק, נטל חלקו וחלק חבירו בגן עדן, נתחייב רשע, נטל חלקו וחלק חבירו בגיהנום". שפירושו: שלוקח הדינין והמחשבות זרות של חבירו. ויש לפרש על כל העולם, היינו שמטעם זה נברא עולם כל כך מלא, עם הרבה אנשים, שלכל אחד ואחד יש מחשבות משלו ודעות משלו, וכולם נמצאים בעולם אחד. זהו בכוונה, כדי שכל אחד ואחד יהיה כלול מכל המחשבות של חבריו, שעי"ז בזמן שהאדם עושה תשובה, יהיה הריוח מזה ההתכללות, היות שהאדם כשרוצה לעשות תשובה, הוא מוכרח להכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, היות שהוא בעצמו נכלל מכל הדיעות והמחשבות זרות של כל העולם כולו. וז"ש: נתחייב רשע, נטל חלקו וחלק חבירו בגיהנום. שפירושו שבזמן שהיה עדיין רשע, שזה נקרא נתחייב, שאז היה חלקו עצמו של שערות וסתירות ומחשבות זרות, וכמו"כ היה נכלל מחלק חבירו בגיהנום, כלומר שהיה נכלל מכל הדיעות של כל האנשים שישנם בעולם. ולכן אח"כ כשזכה ונעשה צדיק, זאת אומרת לאחר שעשה תשובה, הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, ויש לו חלקו וחלק חבירו בגן עדן. וזהו מטעם שמוכרח להמשיך אור עליון, גם בשביל המחשבות הזרות של כלל האנשים שבעולם, היות שהוא נכלל מהם, והוא צריך להכריע אותם לכף זכות, וזה הוא דוקא כנ"ל, ע"י המשכת אור עליון על הדינין האלו של הכלל. ואף על פי שהם בעצמם, אינם יכולים לקבל את האור הזה שהוא המשיך עבורם, מטעם שאין להם כלים מוכנים לזה, אבל הוא המשיך בשבילם גם כן.

אולם יש להבין: לפי הכלל הידוע, שכל הגורם להמשכת אורות במדרגות עליונות, אומרים בשיעור שגרם אור בהעליון, אז הוא גם כן מקבל מהאורות האלו, מסיבת שהוא היה הגורם, ולפי"ז גם הרשעים היו צריכים לקבל חלק מהאורות ממה שגרמו לצדיקים!

ובכדי להבין זה, צריכים להקדים את ענין הגורלות, שהיו שני גורלות, כמ"ש גורל אחד לה', וגורל אחד לעזאזל. כידוע שענין גורל הוא למעלה מהדעת, לכן בזמן שהגורל הוא למעלה מהדעת, זה גורם שהשני יהיה לעזאזל. שז"ס "וסער על ראש רשעים יחול" [ירמיה כ"ג י"ט], היות כי הוא המשיך על ידי הסתירות הללו את אור העליון, נמצא שעי"ז מתרבה רוממות ה', וזה אצל הרשעים חסרון, יען כל חשקם הוא רק בתוך הדעת, וכשמתרבה האור שבא על היסוד שלמעלה מהדעת, ממילא הם כלין והולכים ומתבטלים, לכן אין לרשעים אלא זה, שעזרו לצדיקים להמשיך את רוממות ה', ואחר כך הם מתבטלים. וזה נקרא זכה, לוקח חלקו וחלק חבירו בגן עדן.

(הגה: מכאן משמע שרק מי שעזר לעשות את התיקון, שתהיה מציאות התגלות האור ע"י מעשים טובים. לכן הפעולה הזו נשארת בקדושה, והוא מקבל מה שגורם למעלה, שיהיה מקום של התפשטות האור. אז התחתון מקבל מה שגורם לעליון, משא"כ הסתירות והדינין הם מתבטלים, היות שבאה במקומם רוממות ה' המתגלה על למעלה מהדעת. והם [הרשעים] רוצים דווקא שיתגלה על כלים של תוך הדעת, האור על כלים של תוך הדעת, לכן הם מתבטלים, כך אפשר לפרש). אולם גם המחשבות הזרות מה שהכלל גרמו שימשיך רוממות עליהם, האור הזה נשאר עבורם, וכשיהיו ראויים לקבל, הם יקבלו גם מה שכל אחד ואחד גרם להמשכת אור העליון עליהם.

וזהו ענין האורחא דאזיל בפלוגתא דשערא, המובא בזה"ק, (חלק ט"ו עמ' נ"ו, בסולם אות ל"ג) שהוא מחלק לימין ושמאל. ושני השעירים היו ביום הכפורים, שה"ס תשובה מיראה. וכן היה הגורל בפורים, שה"ס תשובה מאהבה, היות שהיה אז לפני בנין בית המקדש, והיו צריכים אז לתשובה מאהבה. והיה מוכרח להיות מקודם צורך שיעשו תשובה, שהצורך לזה גורם דינים ושערות. וז"ס שמלמעלה נתנו שליטה להמן בסוד [סנהדרין צ"ז ע"ב]: "הקדוש ברוך הוא מעמיד להן מלך שגזרותיו קשות כהמן, וישראל עושין תשובה ומחזירן למוטב", דהיינו אני מעמיד עליכם שליטה שתשלוט עליכם. וזהו שכתוב: שהמן "הפיל פור הוא הגורל" בחדש אדר, שהוא סוד הי"ב, בסוד י"ב בקר הכתובים אצל אלישע כנ"ל, שש שש המערכת, שהוא חדש אדר, בסוד אדרת שער, שהם הדינים הכי גדולים. מזה ידע המן שהוא ינצח את ישראל, היות שבחדש אדר מת משה, אבל לא ידע שבו נולד משה, בסוד "ותרא אותו כי טוב הוא" [שמות ב' ב'], היות שבמצב הכי קשה, כשמתחזקים, זוכים אז לאורות היותר גדולים הנקראים רוממות ה'. וז"ס שש משזר, היינו כיון שזכו להאורחא דאזיל בפלגותא דשערא, שש שש המערכת, אז מש-זר, מלשון ומש זר, שה"ס הסטרא אחרא. זאת אומרת, הזר שהוא הס"א התבטל והלך לו, מטעם שכבר גמר את תפקידו.

נמצא שכל הדינים והסתירות לא באו אלא לגלות את רוממות ה', לכן יעקב שהוא איש חלק בלי שערות, לא היה יכול לגלות את רוממות ה', מטעם שלא היה לו גורם וצורך להמשיכן. ומסיבה זו לא היתה ליעקב יכולת לקבל הברכות מיצחק, מטעם שלא היו לו כלים, ואין אור בלי כלי, לכן יעצה לו רבקה שיקח את בגדי עשו. וז"ס "וידו אוחזת בעקב עשו" [בראשית כ"ה כ"ו], זאת אומרת הגם שלא היו לו שום שערות, אבל הוא לקח אותן מעשו. וזהו מה שראה יצחק ואמר [בראשית כ"ז כ"ב]: "הידים ידי עשו", אבל "הקול קול יעקב", היינו שמצא חן בעיני יצחק התיקון הזה שעשה יעקב, ומזה נעשו לו כלים לקבל את הברכות.

וזה ענין שאנו צריכים לעולם כל כך גדול, עם הרבה אנשים, וזהו בכדי שכל אחד יתכלל בחבירו. ומזה יוצא שכל אדם פרטי נכלל ממחשבות ורצונות של עולם מלא, ומטעם זה נקרא האדם עולם קטן בפני עצמו, והוא מטעם הנ"ל. וז"ע לא זכה, היינו בזמן שהאדם עדיין לא זכה, נוטל חלקו, וחלק חברו בגיהנום, היינו כנ"ל, שהוא נכלל מהגיהנם של חברו. ועוד יותר מזה שאפילו כבר תיקן חלקו בגיהנום, אם לא תיקן חלק של חברו, זאת אומרת ממה שנכלל מהעולם עדיין לא תיקן, אין הוא עדיין נקרא שלם.

ובזה מובן, הגם שיעקב מבחינת עצמו היה חלק בלי שערות, מכל מקום הוא אוחז בעקב עשו, זאת אומרת שנוטל השערות מזה שנכלל מעשו כנ"ל, ולפיכך בעת שהוא זוכה לתקנם, נוטל חלק חברו בגן עדן, הכוונה לשיעור רוממות האור עליון, שהמשיך על השערות של הכלל, הוא זוכה לזה, הגם שהכלל עוד לא יכולים לקבל, מטעם שחסרה להם ההכשרה לזה.

ובהאמור נבין את ענין הויכוח של יעקב ועשו, שעשו אמר "יש לי רב", ויעקב אמר "יש לי כל", היינו שש שש המערכת, היינו תוך הדעת ולמעלה מהדעת, שה"ס (חסר הסיום בסטנסיל)

גורל ה"ס אתערותא דלעילא

תוכן

שמעתי תש"ג

גורל ה"ס אתערותא דלעילא, שאין התחתון מסייע כלום. וז"ס "הפיל פור הוא הגורל" [אסתר ג' ז'] שהמן היה מקטרג ואומר: "ואת דתי המלך אינם עושים" [אסתר ג' ח']. שפירושו שתחילת העבדות מתחילה אצל העובד בבחי' שלא לשמה, היינו לשם קבלה עצמית. וא"כ למה ניתנה התורה להם?, שאח"כ זוכים לבחי' לשמה ונותנים להם האורות והשגות העליונות.

ואז בא המקטרג ושואל, למה נותנים להם אלו דברים העליונים, אשר עליהם לא עבדו ולא קוו, אלא כל מחשבותיהם ומטרותיהם, היו רק בדברים הנוגעים לצורכי עצמם, הנק' שלא לשמה!?

וז"ס "רשע וכו' יכין וצדיק ילבש" (איוב כ"ז). פירוש: שמקודם היה עובד בבחי' רשע, היינו שלא לשמה אלא לשם המקבל, ואח"כ הוא זוכה לשמה, היינו שכל העבדות נכנסת ברשות הקדושה, היינו הכל להשפיע, וז"ס "וצדיק ילבש".

וז"ס פורים כיום כפורים, שפורים הוא אתערותא דלעילא, ויום הכפורים הוא אתערותא דלתתא, היינו ע"י תשובה.

אבל גם שם יש אתערותא דלעילא, שהוא מבח' הגורלות, שהיה שם גורל אחד לה' וגורל ב' לעזאזל, והשי"ת הוא המברר.

והשתיה כדת אין אונס

תוכן

תש"ז

"והשתיה כדת אין אנס" [אסתר א' ח']. - היינו אם האדם אינו אנוס לבחי' השתיה שה"ס הארת חכמה, מותר לו לשתות.

דעת תורה שתיה מרובה מאכילה, ז"א שהשתיה באה מחמת אכילה. אכילה ה"ס "אכלו רעים" [שה"ש ה' א]. שה"ס חסדים, ואח"כ מרבין בחי' הארת חכמה.

עץ החיים או עץ הדעת

תוכן

תש"ז

צלפחד היה מקושש עצים [שבת צ"ו ע"ב]. ופירשו בזוהר [זהר שלח אות י"א], שהיה מודד איזה עץ יותר גדול עץ החיים, או עץ הדעת. דהנה צדיק נק' עץ החיים שכולו להשפיע, ובזה אין שום אחיזה לחיצונים. אבל השלימות היא בעץ הדעת, שה"ס המשכת חכמה למטה, שה"ס להיטיב לנבראיו. ואסור למדוד אותם, אלא צריך להיות: "והיו לאחדים בידך" [יחזקאל ל"ז י"ז]-ז"א שאחד בלי השני אין שלימות.

ומרדכי היה מבחי' עץ החיים, שלא רצה כלום להמשיך למטה, שלא היה בעל חסרון. לכן היה מוכרח [המאציל] להגדיל את בחי' המן, ושהוא ימשיך האורות למטה. ואחר כך כשהוא מראה את החסרון, אזי מרדכי מקבל אותן הבחינות בסוד קבלה עמ"נ להשפיע.

ועי"ז נבין, למה דווקא אחר שדיבר מרדכי טוב על המלך, שהציל אותו ממות, גידל המלך את המן שהוא שונאו, כמרז"ל [מגילה י"ב ע"א]: "כרצון איש ואיש", כרצון מרדכי והמן, שהיו שונאים זל"ז.

פורים וכיפורים

תוכן

תענית אסתר ת"ש קמפף עזה

צריך להבין: הלא ענין פורים הוא כיום כיפורים [תיקוני זוהר נ"ז ב'], וביום כפורים יש הקדם סעודה לתענית, ובפורים הוא להיפך שמקודם יש תענית ואח"כ סעודה, ושניהם הן הסעודה והן התענית הוא ע"ש אסתר? והענין - דענין אסתר קאי על השכינה הקדושה, שמקודם היא בבחי' הסתרה, שאז היא בה"א, ואז הוא בחי' תענית. ואח"כ בבחי' הפור שאז מתחבר אליה אלופו של עולם, היא נקראת אסתר ב-א', ואז זמן סעודה לכל הוא, שבזמן הגילוי אזי האור מגיע לבחי' הגשמית היותר תחתונה. משא"כ ביו"כ אזי...

ענין כתיבה וחתימה

תוכן

בסעודת ליל א' דר"ה תש"ח

ענין הכתיבה שהיא בר"ה והחתימה ביוה"כ, "כי כתב הנכתב בשם המלך ונחתום בטבעת המלך אין להשיב" [מגילת אסתר ח' ח']. והחילוק בין כתב לחתימה הוא שאפילו שנכתב בשם המלך עדיין לא ניכר שהאמת היא שבשם המלך נחתם. נמצא שיש עדיין מקום להכחיש ולהגיד שלא המלך כתב זאת, משא"כ שבזמן שנחתם בשם המלך, ע"ז כולם מעידים שכל המכתב כולו נעשה ע"י המלך.

הנה יש בחי' שכר ועונש והשגחה פרטית, ראש השנה הוא ענין שכר ועונש, לכן מוכרח להיות רק כתיבה לבד, ז"א כיון שאין עדיין החתימה על המכתב, א"כ לא ניכר שהמכתב הוא בשם המלך, נמצא שיש לו עדיין מקום בחירה. משא"כ ביום הכיפורים שה"ס השגחה פרטית, ז"א שאין לו מקום לבחירה, א"כ על כורחך מוכרח להיות בחינת חתימה, שכולם יכירו שהמכתב הוא של המלך.

וזה ענין שביום הכיפורים כתוב "מערב עד ערב" [ויקרא כ"ג ל"ב]. למה נק' בחי' ערב? יען שענין הכפורים בא לכפר, וכפרה שייך רק על ערב ולא על יום.

אבל צריכין לידע, שאין להשיג בחי' השגחה פרטית, מטרם שמשיגים בחי' שכר ועונש. לכן צריכים להיות שניהם כתיבה וחתימה. וזהו "כתב הנכתב בשם המלך ונחתום בטבעת המלך אין להשיב".

פורים תשובה מאהבה

תוכן

פורים דפרזים אדר א' תש"ח ת"א

"קיימו וקיבלו". ודרשו רז"ל שעד כאן היה באונס, ומכאן ולהבא ברצון [שבת פ"ח ע"א] פירוש: שתשובה נקראת בחי' אמונה, שמקודם החזיקו בזה מטעם שלא היתה להם עצה אחרת, משא"כ בפורים שזכו לאור הגדלות, ומ"מ החזיקו בזה מטעם אהבה, שאעפ"י שהיתה להם עצה אחרת, ומ"מ החזיקו מטעם אהבת ה'.

וכלים מכלים שונים ויין מלכות רב כיד המלך (אסתר א, ז)

תוכן

בסעודת פורים שנת תש"ט ת"א

ושאל, הלא ידוע שמטרת הבריאה היתה רק מטעם להנות לנבראיו, וכמשל המובא במדרש, למלך שיש לו מגדל מלא כל טוב ואין לו אורחים, לכן ברא את האנשים בכדי שיבואו לקבל את כל טובו. והלא אין אנו רואים את המגדל מלא כל טוב, אלא להפך, שכל העולם מלא עם יסורים.

וזהו התירוץ, ש"יין מלכות רב", שמצד המלכות אין שום חסרון ליין, ז"א לתענוגים הנמשלים ליין, אלא החסרון הוא רק מצד הכלים, שאין לנו הכלי קבלה המתאימים לקבלת השפע, כי דוקא בכלי דהשפעה יכולים לקבל, וכפי ערך גדלות הכלים כן ערך גדלות השפע. אם כן כל השינוים הם רק בכלים, ולא בהאורות. וזהו שמשמיענו הכתוב: שכלים מכלים שונים - ויין מלכות רב כיד המלך, היינו כמו שהיה במחשבת הבריאה, היינו להטיב לנבראיו כפי יכולתו ית'.

כי טובים דודיך מיין (שה"ש א, ב)

תוכן

שמעתי א' אדר תש"ז בסעודת טבריא

כי טובים דודיך מיין. היינו, שעל ידי היין יכולים להשתכר, ושיכור כל עלמא דיליה, שאין לו שום חסרון, ואפילו שבשיתא אלפי שני אי אפשר לזכות לבחינת תורה בשלמות, ועל ידי השכרות של יינה של תורה, שמרגיש שכל עלמא דיליה, אף על פי שאין לו עדיין את החכמה בשלמות, יחשוב וירגיש שיש לו הכל בשלמות.

ישנו עם אחד מפוזר ומפורד בין העמים וגו', (אסתר ג, ח)

תוכן

שמעתי ליל פורים אחרי קריאת המגילה תש"י

"ישנו עם אחד מפוזר ומפורד בין העמים" [אסתר ג' ח'], המן אמר שדעתו היא שנוכל להצליח לאבד היהודים, מטעם שהם בפירוד בין אדם לחברו, על כן הכח שלנו נגדם, בטח שנצליח. כי זה גורם פירוד בין אדם למקום, וממילא ה' לא יעזור להם, כיון שהם נפרדים ממנו.

לכן הלך מרדכי לתקן את הפגם הזה, כמו שמבואר בהכתוב "נקהלו היהודים וכו'" [שם ט' ב'], "להקהל ולעמוד על נפשם" [שם ח' י"א]. היינו על ידי ההתאחדות, הצילו את נפשם.

חכמה וחסדים צריכין להיות שוין

תוכן

שמעתי [בסעודת פורים] תש"ז

צלפחד היה מקושש עצים. ופירשו בזוהר [שלח יא] שהיה מודד איזה עץ יותר גדול, עץ החיים או עץ הדעת. דהנה צדיק נק' עץ החיים, שכולו להשפיע, ובזה אין שום אחיזה לחיצונים. אבל השלמות היא בעץ הדעת, שהוא סוד המשכת חכמה למטה, שהוא סוד להטיב לנבראיו. ואסור למדוד אותם, אלא צריך להיות "והיו לאחדים בידך", ז"א שאחד בלי השני אין שלמות.

ומרדכי היה מבחינת עץ החיים, שלא רצה כלום להמשיך למטה, שלא היה בעל חסרון. לכן היה מוכרח [המלך] להגדיל את בחי' המן, ושהוא ימשיך האורות למטה. ואחר כך כשהוא מראה את החסרון, אזי מרדכי מקבל אותם הבחינות, בסוד קבלה על מנת להשפיע.

ועם זה נבין למה דוקא אחר שדיבר מרדכי טוב על המלך, שהציל אותו ממות, גידל המלך את המן שהוא שונאו, כמרז"ל: כרצון איש ואיש- כרצון מרדכי והמן, שהיו שונאין זה לזה.

החילוק בין אגרות הראשונות לאחרונות

תוכן

בסעודת פורים תש"ז

החילוק בין אגרות הראשונות לאגרות האחרונות הוא רק פתשגן הכתב, פירושו תוכן הכתב ניתן מבית המלך, וסופרי המלך מרחיבין את התוכן שיהיה מובן לכל. התוכן היה כתוב סתם: "להיות עתידים ליום הזה" [אסתר ג' יד'], והסופרים פירשו שקאי על הגויים, שהם יהיו עתידים להנקם מהיהודים ח"ו. וכח הזה היה כדי שהמן יחשוב - "למי יחפוץ המלך לעשות יקר יותר ממני" [שם ו' ו']. לכן באגרות האחרונות כתב בפירוש תיכף מהמלך, "ולהיות היהודים עתידים", משא"כ באגרות הראשונות לא כתוב בפירוש "היהודים", לכן היה להם כח לקטרג.

והענין שניתן הכח הזה, הוא מטעם שאין להצדיק שום רצון לקבלת האורות, היינו להמשיך האורות העליונים למטה, מטעם שכל העבודה היא להשפיע, לכן אין לו עוד באפשרות להמשיך דבר מה למטה. לכן עי"ז שניתן כח להמן, והוא רוצה דווקא בהאורות היותר גדולים.- ששמו מוכיח עליו המן האגגי, היינו גג המדרגה, שה"ס ג"ר.

המן מן התורה מנין

תוכן

המן מה"ת מנין? "המן-העץ אשר צויתיך לבלתי אכול ממנו אכלת?" (בראשית ג' י"א).[חולין קל"ט ע"ב]. ויל"ה: מהו הקשר בין המן לעץ הדעת? אלא עץ הדעת הוא בחי' גדלות הקבלה שאינה בקדושה, וצריכים להכניסה לתוך הקדושה ע"י תיקונים. ובחי' המן הוא ג"כ גדלות הקבלה, כמ"ש שהמן אמר [אסתר ו' ו']: "למי יחפוץ המלך", מלכו של עולם, "לעשות יקר יותר ממני", שפירושו שהוא בחי' גדלות הקבלה. וזהו בחי' "ויגבה לבו בדרכי ה'" [דה"י ב' י"ז ו'].

גידל המלך את המן

תוכן

אסיים מכתבי, מה שאמרתי היום לפנות בוקר לפני התלמידים שיחיו: הנה מצינו בהמגילה "אחר הדברים האלה גדל המלך אחשורוש את המן" [אסתר ג' א'], ולפי הפשט קשה להבין, הלא אחר המעשה שמרדכי עשה דבר טוב להמלך, היה המלך צריך להגדיל את מרדכי ולא את המן?

ויש לפרש זה ע"ד המוסר: היינו לאחר שהאדם עושה דבר ע"י התעסקותו בתו"מ, אז הקב"ה מגדיל את הרע של האדם הנקרא המן. היינו שהשי"ת מראה לו את האמת, איך הרע שבקרבו מפריע לו מלקבל, את כל התענוגים הרוחניים. כי אם היה האדם הולך בדרך הטוב, היינו אם כוונת האדם היתה רק להשפיע נ"ר ליוצרו, אז היה האדם ראוי לכל הדברים העליונים, וזו נקראת דרך היהדות. ובזמן שאין האדם יכול לראות את פרצופו האמיתי של הרע שלו, היינו צורתו של המן, אז אין האדם יכול להתפלל לה' שיעזור לו להנצל מהרע. ורק בזמן שהאדם רואה את גדלותו של המן, שהוא רוצה להרוג ולאבד את כל היהודים וכו', היינו שהמן רוצה להשמיד כל דבר שיש לו שייכות ליהדות, שלא נותן לו לעשות שום דבר שבקדושה, אז הוא יכול לתת תפילה אמיתית, ואז יקויים "הקב"ה עוזרו". לכן אז שייך "דברי הצומות וזעקתם", שמתפלל לה' שינצל מ"המן הרע הזה".

וכשהקב"ה עוזרו, אז הקב"ה שואל להמן: "מה לעשות באיש אשר המלך חפץ ביקרו"? [אסתר ו' ו'], אז המן חושב: "למי יחפוץ המלך לעשות יקר יותר ממני" [אסתר ו' ו'], היינו שכל הרע נמשך מהרצון לקבל (כמ"ש בהקדמת הסולם לפירוש הזוהר אות קל"ח ד"ה ודע) שהוא ההמן של האדם, והוא טוען שרצון ה' הוא להיטיב לנבראיו, היינו שכל התענוגים שייכים להרצון לקבל. אבל ה' אמר "ועשה כן למרדכי היהודי" [אסתר ו' י']. היינו שאם ישאל את היצר הטוב שנקרא מרדכי היהודי אם הוא רוצה משהו, אז הוא יענה שכל רצונו הוא רק להשפיע לה', ולא צריך שום דבר. לכן שאל את המן, שהוא רוצה לקבל את כל התענוגים שישנם במציאות. ואז אמר ה' כל התענוגים, צריכים לתת למרדכי. שהפירוש שהאדם יקבל כל התענוגים רק בעמ"נ להשפיע נחת רוח ליוצרו. ועל זה אמר אאמו"ר זצ"ל אורות דהמן בכלים של מרדכי, שהפירוש הוא לקבל כל התענוגים רק מתוך הכוונה לשם שמים. ה' יעזור לנו שנזכה לגאולה שלימה.

משנכנס אדר מרבים בשמחה

תוכן

א' דר"ח אדר תשי"ג בעיה"ק צפת בסעודת ר"ח

"משנכנס אדר מרבין בשמחה" [תענית כ"ט ע"א]: אדר היינו מבחינת גבורות, מלשון אדרת שיער, שחדש אדר הוא חדש שנים עשר, ששם מקום אחיזת הס"א, שהיא יכולה אז להוסיף את העין הרע על שתים עשרה, ואז יהיה הצירוף של עשתי עשרה, שהוא בחי' "כל המוסיף הרי זה גורע". שמספר שתים עשרה הוא בחי' שלימות דקדושה, לכן המן חשב שבחדש זה תהיה לו השליטה, היינו שיהיה בידו להוסיף על הקדושה, ומרדכי רצה דוקא שיהיה בבחינת שתים עשרה ולא להוסיף. ז"א שכאן מקום הכרעה, או לצד הקדושה, או ח"ו להיפך.

וזה ענין "והשתיה כדת אין אונס וכו', לעשות כרצון איש ואיש" [אסתר א' ח'], ודרשו חז"ל- 'כרצון מרדכי והמן' [מגילה י"ב ע"א]. היינו שענין מרדכי נק' בחי' תורה ויראה, שזה ענין 'כפה עליהם הר כגיגית' [שבת פ"ח ע"א], וזוהי מדרגה גדולה כ"כ עד שזכו לבחינת חירות ממלאך המות. וזה ענין 'משנכנס אדר מרבין בשמחה', ז"א שלאחר שנכנסין באדר היינו בבחי' י"ב, שהכניסה היא בבחי' תורה ויראה, שזה דוקא שהוא מקבל את בחי' יראה בשמחה, אז הוא צריך לילך בדרך של ריבוי שמחה, שנק' בחי' תורה מאהבה, שעי"ז זוכין לתשובה מאהבה, שזדונות נעשין לו כזכויות. וענין ריבוי השמחה זהו ענין סעודתו של אחשורוש, שאז היתה בבחי' "רצון איש ואיש", היינו כרצון מרדכי והמן. שפירשו- שהתיקון היה צריך להיות שהם יקבלו בדרך של שניהם, היינו האורות דהמן בכלים דמרדכי, שאז היתה כרצון של שניהם. אבל הם נתחייבו כליה, מטעם שלקחו הכלים של המן.

והתיקון שנעשה אז לאחר הצומות וזעקתם, שהאורות נמשכו ע"י המן, שבלעדיו אין המשכה לאורות כ"כ גדולים, כמו שכתוב "למי יחפוץ המלך לעשות יקר יותר ממני" [אסתר ו' ו'], ואח"כ אמר לו המלך "ועשה כן למרדכי היהודי" [אסתר ו' י'] - ז"א, בכלים של מרדכי ימשכו האורות הגדולים.

וזהו ענין ש'חייב איניש לבסומי בפוריא, עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי' [מגילה ז' ע"ב], היינו שלא ידע להבחין אם האורות הם מצד הקדושה, או להיפך מצד ריבוי האורות.

מאמר פורים.

תוכן

שמעתי י"ד אדר ב' תש"ח, ת"א

להבין למה שכתב: "אחר הדברים האלה גדל וכו'. לאחר שבגתן ותרש שרצו לשלוח יד במלך אחשורוש, ומרדכי הציל את כל המעשה הנורא הזה, שהיה למלך להגדיל את מרדכי, והלך המלך והגדיל את המן.

עוד צריך להבין, לאחר שהמלך אמר להמן "הכסף נתון לך והעם לעשות בו כטוב בעיניך", ז"א שהמלך בעצמו אמר לו לעשות. ובשעה שאסתר אמרה לו "כי נמכרנו אני ועמי" וכו', שאל המלך, "מי הוא זה ואי זה הוא" וגו', היינו שלא ידע משום דבר.

וכן להבין מה שדרשו " והשתיה כדת אין אונס וכו' לעשות כרצון איש ואיש", היינו מרדכי והמן. וזה ידוע איפוא שכתוב מלך היינו הקב"ה, ואיך אפשר שהקב"ה יעשה שיהיה לפי רצונו של רשע.

עוד צריך להבין מה שכתוב: "ומרדכי ידע את כל אשר נעשה", שמשמע שרק מרדכי ידע. ומקודם כתוב "והעיר שושן נבוכה", שמשמע שכל העיר שושן היו יודעים.

וכן להבין מה שכתוב "כי כתב אשר נכתב בשם המלך ונחתום בטבעת המלך אין להשיב". ואיך נתן אחר כך אגרות שניות, שהן סוף כל סוף הן מבטלין את האגרות הראשונות.

וכן להבין מחז"ל "מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי".

והענין הוא, שאין כל הפרש בין אגרות ראשונות לשניות אלא במלת "היהודים". באגרות הראשונות כתוב, פתשגן הכתב (היינו עיקר הנוסח שיוצא מבית המלך, בלי שום פרושים, שאח"כ כששולחים למדינות לציית לפקודה אזי נותנים כבר פירושים על פתשגן הכתב) להנתן דת בכל מדינה וכו', גלוי לכל העמים להיות עומדים ליום הזה. ובאגרות השניות כתוב גם כן, להנתן דת בכל מדינה ומדינה, גלוי לכל העמים "ולהיות היהודים" עתידים ליום הזה, "להנקם מאויביהם".

וצריך להבין מקודם מהו עיקר ההבדל בין מרדכי להמן. והענין שדת תורה היא, שצריך להיות אכילה מרובה משתיה. וזהו דת של מרדכי. ולהפך היתה דעתו של המן, ששתיה מרובה מאכילה. לכן כשעשה המלך המשתה היתה כרצון איש ואיש, היינו המן ומרדכי. ואיך אפשר להיות שהקב"ה יעשה כרצון המן. אלא התירוץ נכתב בצדו "אין אונס".

כמו שדרשו חז"ל: "ויסתר משה פניו כי ירא מהביט". ואמרו: "בשכר ויסתר משה פניו כי ירא מהביט, זכה לתמונת ה' יביט". כי דוקא בזמן שהוא נצרך לדבר אזי אי אפשר לקבל. מה שאין כן כשהוא אינו נצרך אזי מותר. (כענין דבר שאין מתכוין מותר על דרך אם אי אפשר ולא מכוין. על דרך שויתי עזר על גיבור.) וזה פירוש שהשתיה כדת מטעם שאין אונס.

מה שאין כן שנמשכו אחר כך ברצון כשיטת המן, ממילא בטלו את שיטת מרדכי והיהודים. וזה שאמרו שאותו הדור נידון לכליה, מטעם שנהנו מסעודתו. שאם היו מקבלים על דרך 'אין אונס', לא היו מבטלין את היהודים. מה שאין כן שנהנו היינו ברצון, ממילא ביטלו את היהודים.

ועכשיו כבר אפשר לפרש את הענין של בגתן ותרש, שניהם היו מבחינה שרצו לשלוח יד במלכו של עולם. ויודע הדבר למרדכי וכו', ויבוקש הדבר וימצא. היינו שלא בנקל את הידיעה הזו. אלא שזו היתה עבודה של מרדכי ואסתר, של שנים רבות עד שגילו הדבר. ואחר שנתגלה הדבר בבירור, אזי ויתלו אותם.

אחר הדברים האלה, אחרי כל העבודה הגדולה הזו שעבדו, ורצה המלך לתת שכר למרדכי, ומרדכי כל העבודה שלו היתה רק בעל מנת להשפיע, ולא היה רוצה להמשיך בחינת מוחין המגולים, שהם סוד בחינת חכמה וקו שמאל, ומלא עבודתו היתה לא לקבל כלום.

לכן גדל המלך את המן, היינו שהחשיב את הקו שמאל. "וישם את כסאו מעל כל השרים" וכו'. וכמו כן נתן לו השליטה, שכל עבדי המלך היו "כרעים ומשתחוים להמן, כי כן צוה לו המלך" - שהוא יקבל השליטה. וכולם היו משלימים איתו, שענין הכריעה הוא סוד קבלת השליטה. כי דרכו של המן מצאה יותר חן בעיניהם. וכל היהודים אשר בשושן קבלו את שליטת המן, עד שקשה להם להבין את מרדכי, על דרך שכתוב ששאלו את מרדכי: "מדוע אתה עובר את מצות המלך".

וכיון שראו שמרדכי לא מסכים עם המן, אזי נפלו במבוכה. והלכו להמן ושאלו אותו עם מי הצדק, עם מרדכי או עמו. ועל זה נאמר: "ויגידו להמן לראות היעמדו דברי מרדכי, כי הגיד להם אשר הוא יהודי", היינו שדרך היהודי היא רק אכילה מרובה משתיה. וזה גרם להמן הפרעה גדולה, כי מרדכי אחז רק בדרך היהודי. וזה שאמר המן: "וכל זה איננו שוה לי בכל עת אשר אני ראה את מרדכי היהודי יושב בשער המלך".

ועל זה יובן לנו מה שהקשינו שכתוב, ומרדכי ידע את כל אשר נעשה, והלא מקודם כתוב, והעיר שושן נבוכה. אלא כנ"ל, שכל העיר שושן היו נבוכים, שלא ידעו מה לעשות, או עם המן או עם מרדכי. אבל רק מרדכי ראה שהוא מוחק את הכלל ישראל, עם זה שהוא מחזיק את הקו שמאל.

וזה ענין של המן שהפיל גורלות, על דרך שהיה ביום הכפורים, ש"גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל". היינו כנ"ל ש"גורל לה'" הוא סוד ימין, "וגורל אחד לעזאזל", הוא סוד קו שמאל בעצם, שהוא בחינת 'לא יצלח לכל', מטעם שהוא סוד שכל הסטרא אחרא נמשכת מכאן, ומכאן נסתמו כל האורות. שבזמן שממשיכים הקו שמאל נעשה בחינת קפאון על האורות. וזה סוד הפיל פור הוא הגורל, שמפרש מה הפיל המן, על זה אומר "פור", שהוא סוד פי-אור, שהפיל הבחינה הזאת שזה סוד הגורל ונסתמו כל האורות.

והמן חשב שצדיק יכין ורשע ילבש, שכל העבודה היתה של מרדכי, והריוח יקח המן. ולכן כשבא המן למלך, להשמיד את כל היהודים, והשיב לו המלך: הכסף נתון לך והעם לעשות בו כטוב בעיניך. היינו שראה שאין הוא רוצה עכשיו לבטל את שליטת מרדכי והיהודים, אלא שכבר הוכן מראש, שהעם לעשות בו כטוב בעיניך בעינים של המן, שהוא סוד בחי' שמאל, הנקרא חכמה וראיה.

ולכן כתוב "פתשגן הכתב להנתן דת בכל מדינה ומדינה גלוי לכל העמים, להיות עתידים ליום הזה". שהדת הוא שיהיה רק בחינת גילוי חכמה. ובאגרות השניות גם כן היה בפתשגן הכתב הנוסח הזה, אלא שם כולם ראו שהיה כתוב ליהודים, היינו להנתן דת בכל מדינה ומדינה גלוי לכל העמים, היינו גם כן בחינת חכמה, ולהיות היהודים עתידים, פירוש שענין הגלוי לכל העמים הוא בשביל היהודים. היינו שלא הגלוי יבטל את היהודים, אלא שהגלוי ישמש את היהודים, היינו להנקם מאויביהם. שמה שממשיכים את החכמה הוא רק בכדי להראות , שאף על פי שיש להם עכשיו בחינת החכמה, מכל מקום הם מעדיפים את החסדים. וזהו להנקם מאויביהם.

ובאמת זה היה גם באגרות הראשונות, אלא שלא ראו את מלת היהודים, מטעם שכתוב גלוי לכל העמים, בטח שזה מבטל את שליטת היהודים. והם לא הבינו שזה רק לשמש את היהודים, כי כתב אשר נכתב בשם המלך אין להשיב. אלא שלא ראו ולא הבינו איך אפשר להיות שניהם. אם ה' רוצה שימשיכו את אור החכמה שהוא בחינת השמאל, ויחד עם זה לא יבטלו את שליטת היהודים. אלא בטח שה' רוצה שהם רק ישמשו ליהודים, שזה סוד ורב יעבוד צעיר.

ועם זה יובן לנו שהמלך שאל: מי הוא זה ואי זה הוא. הלא המלך בעצמו נתן את הפקודה, והעם לעשות בו כטוב בעיניך. אלא, שהוא נתן הפקודה בכדי שהשמאל ישמש להימין, ולא לבטל את הימין.

וזה סוד "מגילת אסתר", שלכאורה הם בסתירה עם זה, גלוי אין זה הסתרה, אלא לעולם זהו בחינת גילוי, אלא הגילוי הוא רק בכדי שישמש ההסתרה.

וזה סוד שזו"ן בזמן שמלבישים או"א נקראים אוירא דכיא, שלעולם הזו"ן צריכים לבחינת חכמה, ובזמן שאין להם חכמה הם בקטנות. אלא בזמן שיש להם כבר חכמה, ומכל מקום הם בוחרים בחסדים, החסדים הללו כבר נקראים אוירא דכיא, מטעם שהם מעדיפים החסדים מהחכמה, ובאופן כזה מתגלים כל האורות למטה.

ועתה נבין מה שאמרו חז"ל: "מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי". שהענין הוא שבפורים שהיה הזמן של בנין הבית, שהיו צריכים להמשיך את כללות החכמה ולבנות הבית שיהיה מקדש, ולכן בעת

שמרדכי שלח לאסתר שתלך למלך ולבקש מלפניו על עמה וכו'. והיא השיבה: כל עבדי המלך וכו', אשר לא יקרא אחת דתו להמית וכו', ואני לא נקראתי לבוא אל המלך זה שלשים יום. היינו שזה ידוע שאסור להמשיך את הג"ר למטה, ומי שממשיך בחינת ג"ר הוא נדון למיתה, מטעם שהקו שמאל גורם פירוד. (לבד מאשר יושיט לו המלך את שרביט הזהב וחיה), היינו בהתעוררות העליון ולא בהתעוררות התחתון. וכל בחינה של אסתר הגם שהיא צריכה לחכמה, אבל רק בבחינת ממטה למעלה. ואם כן היא תמשיך עכשיו בחינת ג"ר, היא מאבדת בחינתה.

ועל זה השיב לה מרדכי: "כי אם וכו' רוח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר, ואת ובית אביך תאבדו", פירוש שאם תהיה הצלה ליהודים על ידי שיבטלו את הקו שמאל לגמרי, היינו שלא תהיה להם עצה אחרת, אם לא יכולים להכליל השמאל תחת הימין, אז יבטלו את השמאל לגמרי, אם כן את ובית אביך תאבדו. בסוד "אבא יסד ברתא" שהוא סוד החכמה, היינו שיהיו מוכרחים לבטל את בחינת החכמה. ועל זה אמרה: וכאשר אבדתי אבדתי. אם לא אלך אז יהיו היהודים מוכרחים לבטל את בחינתה שהיא סוד חכמה, ואם תלך להמלך בלי קריאת המלך היא גם כן נאבדת, מטעם שאסור להמשיך בחינת ג"ר.

לכן עשתה את דרך מרדכי, שהזמינה למשתה גם את המן, היינו שהמשיכה את קו שמאל כמו שצוה לה מרדכי, ואחר כך להכלילו בתוך הימין, כמו האגרות השניות, שהחכמה שהמשיכה הוא רק בכדי לשמש את הימין, כנ"ל: "גלוי לכל העמים, להיות היהודים עתידים ליום הזה".

ענין מרדכי והמן

תוכן

בסעודת פורים שנת תשי"ג

ענין מרדכי והמן, שמרדכי נק' בחי' צדיק, היינו שאין לו שום צורך להמשיך בחי' אור החכמה, אלא שהוא תמיד בבחי' להשפיע. וזה ידוע שאין שום הארה באה למטה אלא ע"י אתערותא דלתתא, לכן כאשר השי"ת רצה לתת למרדכי את האורות הגדולים, שאל את המן: "מה לעשות באיש אשר המלך חפץ ביקרו?" ואח"כ אמר לו המלך "ועשה כן למרדכי היהודי" [אסתר ו' י'], היינו שאורות דהמן צריכים להתקבל במרדכי ולא בכלים דהמן, שזה ענין מש"כ "ובביזה לא שלחו את ידם" [שם ט' י'], היינו שלא המשיכו את האורות דהמן, אלא שהסתפקו בזה שהרגו את הכלים של המן, ולא קבלו את האורות. משא"כ בזמן ששאול הלך לאגג וקבלו את השלל את הצאן והבקר, אז שמואל הנביא אמר בשם ה', שאסור לקבל את השלל [שמואל א' ט"ו], מטעם שאז עדיין לא היה הזמן לזה.

ענין קריאת פרשת זכור לפני פורים

תוכן

ידוע שאין ניכר האור אלא מתוך החושך. וחשיבות הגאולה תלויה לפי יסורי הגלות. כי זהו לפי הכלל אין אור בלי כלי, כי אין טעם בהסעודה אלא לפי הרעבון.

לפי זה יוצא שאם יש זכירה למה שעשה עמלק, היינו לפי ערך הייסורים שעמלק גרם לישראל, וה' עזר לנו, אז יכולים להנות מאור הפורים שאז נתגלה ע"י הנס בחינת אור של גמה"ת.

מחיית עמלק

תוכן

ויקרא תשכ"ה

אופקים

למה קוראין פרשת זכור בשבת לפני פורים? היינו, אנו רואים שלפני פורים צריכים למחות את עמלק, מה מרמז לנו את זה?

ידוע שמטרת הבריאה היא להטיב לנבראיו. אלא, כדי שלא יהיה נהמא דכסופא, ניתן לנו עבודה, בכדי לקבל שכר, היינו שלא יהיה מקום לבושה.

אי לזאת, ניתן לנו יצר הרע, המכונה בשם עמלק. ובזמן עבודה אי אפשר להשיג את הטעם בתורה ומצוות, כי אחרת לא נבחן זה לעבודה. לכן צריכים להתגבר על הרע שבנו, שנבחן למחית עמלק. ואז יכולים לזכות לאור הגאולה, כמו שהיה אז בימי מרדכי, שזכו לבחינת קימו וקבלו.

ודרז"ל, קימו מה שקבלו כבר, עד כאן באונס ועכשיו ברצון, שענין אונס היינו בהכרח, מה שהאדם עושה ואין לו הנאה מן העשיה. הוא עושה זה בהכרח, וזה נקרא באונס, שמכריח את עצמו שהוא מקיים את התורה ומצוות על דרך הכפיה. אבל בזמן שמכניעין את העמלק, אז זוכין לטעום את הטעם של תורה ומצוות, שיש שם עיקר התענוג, על דרך, הן גוים כמר מדלי, שבגשמיות אין יותר רק מטיפה תענוג, ממה שיש בדלי שלם של תענוג. ממילא הוא עשה ברצון טוב, מסיבת התענוג הנפלא, שהוא מרגיש בהם.

וזה ואהבת וכו' בכל לבבך בשתי יצריך, ביצר טוב וביצר הרע. ואיך אפשר שגם היצר הרע יסכים לקיים תורה ומצוות? אלא בזמן שהוא מרגיש בהם תענוג גדול, ממילא גם הוא מסכים.

לכן, בכדי לזכות לאור הגאולה, אנו צריכים מקודם לעסוק בענין מחית עמלק, ואז נזכה לגאולה, כמו שהיה אז בימי מרדכי ואסתר.

אבל במה יכולים למחוק את העמלק? על זה אמרו ז"ל, בראתי יצר הרע בראתי תורה תבלין, שעל ידי התורה יכולים למחוק את הרע. אבל לא כאו"א יש לו היכולת לעסוק בתורה. לזה ניתן לנו את ענין של יששכר וזבולון, היינו בחינת לומדי תורה ותומכי תורה, שעל ידי זה מתחברים לאיש אחד וכולם נקראים בני תורה. ואז, שכולם יהיו לאגודה אחת, אז נוכל למחות את עמלק ולזכות להגאולה.

הקב"ה לא ניסה את איוב

תוכן

מוצש"ק תצוה תשל"ב

א) בזהר תצוה ד' ט"ז אות מ"א בהסולם, א"ר שמעון, הקב"ה לא נסה את איוב, ולא בא עמו בנסיון, כנסיון שאר הצדיקים, שהרי לא כתוב בו, והאלקים נסה את איוב וכו', ולא נאמר לו שיתן, אבל נמסר ביד המקטרג בדינו של הקב"ה וכו'. עכ"ל.
וצ"ל את ההבדל בין איוב, שנק' חסידי אומה"ע, לבין ישראל. שאצל איוב אנו רואים שהקב"ה לא ניסה אותו, משא"כ אברהם כן ניסה אותו.
הנה אנו רואים כאן שיש מעשה וכוונה, שעל שניהם שייך ענין נסיון. ז"א לאברהם ניתן לו הנסיון במעשה וגם בהכוונה, אם עבודת ה' שלו בשמחה, היינו אם היה שמח בזה שעושה עכשיו רצון ה'. ובאיוב ניתן לו הנסיון רק על הכוונה ולא על המעשה, משום שעל המעשה משמע שה' יודע שבודאי לא יוכל לעמוד בנסיון. לכן ניתן לו הנסיון רק על הכוונה.
וכמ"כ אנו צריכים לומר אותו הדבר הוא, אם לא רוצין לתת, והוא מאמין שהכל הוא בהשגחת ה', לכן הוא צריך להצדיק את קונו ולא לפגום באהבתו לה', עי"ז שחסרים לו כמה וכמה דברים, מה שהאדם מבין שנחוצים לו. ז"א שה' לא יקבל ממנו מה שנחוץ לו או לתת לו מה שנחוץ לו להאדם.
ובזה יש הבדל בין חסידי אומה"ע לצדיקים. כי שתי מדרגות אלה נוהגות באדם. כי מטרם שהאדם נעשה לבחי' מדרגת ישראל, מבחי' שהאדם הוא עולם קטן, יש לו בחי' אומה"ע וחסידי אומה"ע ובחי' ישראל.
וכשהאדם מתחיל ללכת בדרכי ה', נק' חסידי אומה"ע, אז הנסיונות שלו הם רק בבחי' הכוונה ולא במעשה. כי בענין מעשה לא נתנו לו לנסיון אלא רק בכוונה. דהיינו שיש כלל, שכל אדם יש לו טענות להבורא, על כך שהוא לא נותן לו מה שהוא דורש. ומבין שכל מה שהוא נחוץ לו, ה' צריך לתת לו, כדכתיב ורחמיו על כל מעשיו, ומדרך הטוב להטיב. א"כ נמצא שכל מה שהאדם מבין שחסר לו, זה דומה כאילו היה לו והקב"ה לקח ממנו. א"כ המעשה אינו עומד ברשותו, לענין שנאמר שיש לו נסיון, שלא לעשות את המעשה, כי לא נתנו לו מלכתחילה.
ולענין נסיון זהו דומה כאילו היה לו אלה הצרכים שהוא דורש עכשיו, ולקחו ממנו. וכל מה שיש לו בהנסיון זוהי רק הכוונה. היינו יש לומר שכל מה שה' עושה הכל לטובה, ולהיות בשמחה ובאהבה, כאילו ה' נתן לו כל מה שהוא דורש. וזה נק' נסיון הכוונה. כמו שהי' אצל איוב, רק על הכוונה, אם הוא יכול להצדיק את הדין.
משא"כ, כשזוכה לבחי' ישראל, אז נותנים לו את הנסיון גם במעשה, דהיינו שנותנין לו כל הדברים הטובים, והאדם בעצמו צריך להיות מוכן להחזיר הכל, ולא לקבל יותר, שהוא בטוח בעצמו, שזה יהי' רק בעמ"נ להשפיע.
כדוגמת פורים, שאאמו"ר זצ"ל אמר, שענין מגילה, היינו שהיה אז זמן של התגלות. וע"ז אמר המן שצריכים ללכת בדרך הידיעה. וז"פ ואת דתי המלך אינם עושים. ומרדכי טען, כי הגילוי בא רק כדי לעמוד בנסיון, ולקבל עליהם את ההסתר, שזהו בחי' נסיון במעשה.

חנו-כה

מאמר זה כתוב על חנוכה, אבל מזכיר את הקשר בין חנוכה לפורים. העורכים

תוכן

חנוכה תשכ"א

הנה חז"ל אמרו (שבת כ"א:) מאי חנוכה, ת"ר בכ"ה בכסלו יומי דחנוכה וכו', היינו חנו-כה, שבכ"ה היה להם חניה מהמלחמה. ויש להבין, שענין חניה הוא דוקא באמצע עבודה. ועומדין לנוח, בכדי לקבל כוחות חדשים, שיוכלו ללכת הלאה, ולנצח אתה מלחמה עד גמרה.

ויש להבין החניה הזו מהו? הנה חז"ל אמרו, שאז היונים גזרו על ישראל, שלא לעסוק בתורה וכו', היינו שהנס היה רק על גאולת הרוחניות, שהוא צרכי הנשמה. מה שאין כן בפורים היה גאולת הגופות.

לכן בחנוכה, ניתן לנו את הכרת הנס בענין הלל והודאה, מה שאין כן בפורים משתה ושמחה כתיב, משום שהנס היה על הגופים. לכן צריך להיות הכרת הנס עד הגוף, היינו במשתה ושמחה.

הנה להבין את כל הנ"ל בדרך עבודה ומוסר, יש להבין מה שאמרו חז"ל (ברכות נד) ואהבת את ה' בכל לבבך וכו' בשני יצריך, ביצר טוב וביצר הרע. הנה יש לנו לעבוד ה' ביצר טוב, היינו לעסוק בתורה ומצות להשפיע נחת רוח ליוצרו. וענין יצר הרע, מהו? הנה היצר הרע כידוע זהו הרצון לקבל שבנו. ויש להבין, איך שייך שהרצון לקבל יהיה עובד ה'? וכפי המבואר בהסולם, שבזמן שהאדם עוסק בקבלת התענוגים על מנת להשפיע, אז אין שום רע ברצון לקבל, כמו שכתוב בראתי יצר הרע בראתי תורה תבלין, שעל ידי התורה נמתק היצר הרע, כמבואר.

הנה הנס של חנוכה היה רק בבחינת היצר הטוב. לכן נקרא זה רק חניה, משום שעוד לא נשלמו העבודה, היינו שיש עוד לתקן את היצר הרע, שנקרא בחינת גוף. וזה היה רק נס של פורים.

וזה ענין קיימו וקבלו, עד כאן באונס, משום שהיצר הרע עוד לא הסכים לעבודה, משום שעוד לא קיבל את תיקנו. ועכשיו, שהיה הנס בגאולת הגופים, שאז מקויים בכל לבבך בשני יצריך, לכן נקרא זה ברצון.

לכן יש היכר הנס רק בהלל והודאה, שהוא רק צרכי הנשמה. מה שאין כן בפורים עושים היכר הנס במשתה ושמחה, שזה נוגע עד הגוף.

נ"ר ר"ת נפש רוח, וצריכים להמשיך בחינת אור, שהוא בחינת נשמה, בסוד נר מצווה ותורה אור. וזה חנו-כה נקרא בחינת מלכות, בסוד יד כהה, חנו מלשון חונה מלאך ה', היינו שהשכינה הקדושה צריך להיות לה מקום חניה בלב האדם. וזה שאמרו רז"ל, מאי חנוכה כשנכנסו היוונים להיכל טמאו כל השמנים כו', מצאו פך אחד של שמן מונח בחותמו של כהן גדול, כי לב האדם נקרא היכל ה'. טמאו כל השמנים, היינו כל החכמות הקדושות. עד שמצאו פך אחד של שמן מונח בחותמו של כהן גדול. פך, אותיות כף. אחד, היינו היחוד של קריאת שמע.

מונח, שדבר זה אף אחד לא רוצה להגביה אותה. כהן גדול, נקרא אבא עילאה, שהשמן חתום וסתום שם בסוד אוירא דכיא.

עד דלא ידע

תוכן

פורים תשל"ט

עד דלא ידע. יש ג' בחינות:

א) דלא ידע הבחן בארור וכו' לברוך וכו', היינו שעוד לא נקבע הידיעה, שהרצון לקבל נקרא המן, והרצון להשפיע נקרא מרדכי הצדיק, אלא אפילו כשעוסק על מנת לקבל, נחשב אצלו שהוא צדיק.

ב) שכבר נקבע אצלו הידיעה, שקבלה נקרא המן והשפעה נקרא צדיק.

ג) בגמר התיקון, הנקרא בחינת מאד שהס"ם יהיה מלאך קדוש, היינו שהקבלה כבר קיבלה תיקון על מנת להשפיע, אם כן אין כבר הבחנה מקבלה להשפעה, היות שהקבלה כבר נכנסה כולה בעל מנת להשפיע. ולזה חייב אדם לביסומי, היות שכל המועדים בטלים חוץ מפורים, משום שהוא ענין של גמר התקון. לכן צריכין לרמז על גמר התקון, שענין לביסומי הוא נקרא המתקה, שכל הרע כבר נמתק. מה שאין כן הלא ידע דבסומי עדיין אין המתקה.

מאי פורים

תוכן

פורים תשי"ג
בסעודת פורים

ענין מרדכי והמן, שמרדכי נקרא בחינת צדיק, היינו שאין לו שום צורך להמשיך בחינת אור החכמה, אלא שהוא תמיד בבחינת להשפיע. וזה ידוע, שאין שום הארה באה למטה אלא על ידי אתערותא דלתתא. לכן כאשר השי"ת רצה לתת למרדכי את האורות הגדולים, שאל את המן, מה לעשות באיש אשר המלך חפץ ביקרו? ואחר כך אמר לו המלך, ועשה כן למרדכי היהודי. היינו שאורות דהמן צריכים להתקבל בכלים דמרדכי, ולא בכלים דהמן, שזה ענין ביקרו. ומה שכתוב בביזה לא שלחו את ידם, היינו שלא המשיכו את האורות דהמן, אלא שהסתפקו בזה שהרגו את הכלים של המן, ולא קבלו את האורות. מה שאין כן בזמן ששאול הלך לאגג וקבלו את השלל את הצאן והבקר, אז שמואל הנביא אמר בשם ה' שאסור לקבל את השלל, מטעם שאז עדיין לא היה הזמן לזה.

ענין קריאת פרשת זכור לפני פורים

תוכן

ידוע שאין ניכר האור אלא מתוך החושך. וחשיבות הגאולה תלויה לפי יסורי הגלות. כי זהו לפי הכלל אין אור בלי כלי, כי אין טעם בהסעודה אלא לפי הרעבון.

לפי זה יוצא שאם יש זכירה למה שעשה עמלק, היינו לפי ערך הייסורים שעמלק גרם לישראל, וה' עזר לנו, אז יכולים להנות מאור הפורים שאז נתגלה ע"י הנס בחינת אור של גמה"ת.

גילוי הסתרה

תוכן

אסתר אמרה למרדכי, "לך כנוס את כל היהודים הנמצאים בשושן וצומו עלי ואל תאכלו, וכו'. ובכן אבוא אל המלך אשר לא כדת וכאשר אבדתי אבדתי".

וי"ל מדוע דוקא הנמצאים בשושן, הלא הי' יהודים גם בפרס וגם במדי, ולמה (לא) אמרה כנוס דוקא בשושן.

וכדי להבין זה, צריכים לדעת שאסתר הכוונה על מלכות, כשחז"ל אסתר מן התורה מנין, שנ' ואנכי הסתר אסתיר פני (וילך). אולם י"ל שענין הסתר הוא, בדבר שהאדם רוצה לראות או להבין, ואינו רואה ואינו מבין. ואז שם שייך לומר שנסתר ממנו. ולא עוד אלא ששיעור הסתרה נמדד לפי הצורך של הידיעה. לכן בדבר שאין לאדם צורך לידיעה בכלל, אצל אדם כזה לא שייך לומר שהוא סובל מהסתרה.

ולמשל, אם אדם צריך לעבוד באיזה מקום רק חצי שעה כל יום, והוא יקבל שכר פעם בחדש, אז הוא צריך להאמין שישלמו לו אעפ"י שהוא עוד לא ראה מישהו שכבר קיבל משכורת. לכן הוא מאמין בהחברה, אעפ"י שנסתר ממנו, האם וכיצד תשלם החברה את המשכורת, היות שהחברה הזאת, שבה הוא מבקש לעבוד, איש לא מכירה.

ואם הוא רוצה לעבוד יותר מחצי שעה, יש לו צורך יותר גדול לדעת שהחברה משלמת את המשכורת בזמנה. נמצא אם הוא שמע לשון הרע על החברה, אז הוא סובל יותר מההסתרה. ואם הוא רוצה לעבוד ביום ובלילה, בודאי שהוא מרגיש הסתרה יותר גדולה, משום שיש לו צורך יותר גדול לדעת, אם יקבל שכרו כמובטח.

והיות שהמלכות שמים היא למעלה מהדעת, לכן כל אחד סובל מההסתרה. אבל לאלו אנשים שרוצים לעבוד לש"ש, אצלם ההסתרה יותר גדולה, היות שיש להם צורך יותר גדול לידיעה, מסיבת שכל פעם שואל הגוף מה העבודה הזאת לכם. נמצא, השאלה הזאת מובנת תמיד לפי מה שהאדם רוצה להיות כולו לש"ש. והתשובה להשאלה היא, הקהה את שיניו. ואאמו"ר זצ"ל אמר, מלכות נקראת שושנה, כמ"ש כשושנה בין החוחים וכו'. וזה נקרא שושן.

לפי"ז יש להבחין בין היהודים הנמצאים בשושן, לבין היהודים הנמצאים בפרס ומדי. פרס זה לחצאין לשון פרס בשחרית ופרס בין הערבים, שהם בבחינת כל המשתתף ש"ש ודבר אחר, כלומר לא צריכים לעשות הכל לש"ש אלא חציו ליצה"ר וחציו ליצ"ט. ומדי נקרא מלשון די, מי שאמר לעולמו די ולא תתפשט, ז"א זה שיש לו יראת שמים ותורה ומצוות די לו, והוא מסתפק בזה.

לאלו אנשים לא אמרה אסתר כנוס, אלא רק לאלו הנמצאים בבחינת שושן, כלומר שהעבודה שלהם היא בבחינת הקהה את שיניו כנ"ל.

ואתם כתבו

תוכן

ואתם כתבו על היהודים כטוב בעיניכם וכו', כי כתב אשר נכתב בשם המלך, ונחתום בטבעת המלך, אין להשיב.
ואאמו"ר זצ"ל אמר, שבכתב הדת נכתב להשמיד להרוג את כל היהודים. ולא נכתב מי יהיו ההורגים, ומי יהיו הנהרגים.
על כן נוכל לפרש, האומות יהרגו את כל היהודים. ונוכל לפרש, להשמיד ולהרוג את כל, דהיינו כל האומות. ומי יהיו ההורגים אותם, היהודים. ואתם כתבו על תיבת "היהודים" כטוב בעיניכם. ויש לומר שהתורה ניתנה לכל אחד, לפרש כפי רצונו, שזהו נקרא בחירה.

סעודתו של רשע

תוכן

רז"ל אמרו: מפני מה נתחייבו אותו דור כליה. חד אמר, מפני שהשתחוו לצלם, וחד אמר, מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע.

ויש לשאול, למה לא אמרו, מפני שאכלו מסעודתו של אותו רשע אלא שנהנו? ויש לומר, שיש שני בחינות בעבודה: בחינת מוחא. וזהו שהשתחוו לצלם, שענין צלם, נקרא בזמן שיש להאדם איזה בסיס לעבודה. וזה נקרא צלם. והאדם צריך לעבוד בבחינת אמונה. וזה שכתוב, כי לא ראיתם כל תמונה, שענין תמונה וצלם הוא בסיס, שיכול לקבוע לשם זה הוא עובד. היינו לבסיס זה שהוא התמונה, הוא קובע את עבודתו. ובזמן שאין לו סמיכה, הוא נופל מעבודתו.

וענין נהנה מסעודתו של אותו רשע, הוא בחינת ליבא. אם האדם נהנה מזה שהרשע שלו נהנה. אבל ענין אכילה ושתיה הוא מוכרח לקיום, כי אחרת הוא לא יכול לחיות, אבל אסור לו להנות מהסעודה, שהרצון לקבל שלו עושה.

ומשום זה היתה עבודתם בדרך כפיה, כמו שאמרו חז"ל, קיימו וקבלו, עד כאן באונס, מכאן ולהבא ברצון, שעל ידי זה שזכו לתשובה מאהבה, זכו שעבודתם היתה ברצון.

ורואים אנו מזה, שאף על פי שהאדם נמצא בדיוטא התחתונה, שאין לך מצב יותר גרוע מזה, שהאדם פגם בב' בחינות אלו, ומכל מקום זכו אחר כך לבחינת קיימו וקבלו, שמה שהיה באונס נעשה אחר כך ברצון. וזה ענין מגילת אסתר, שהם שני הפכים: שבזמן ההסתר שייך ענין כפיה, ובזמן של גלוי, אז הוא זמן של רצון.

אגרת לט

תוכן

ב"ה פורים תשי"ח פה מנשסתר יע"א - שלום וכט"ס לידידי מוה"ר ... הי"ו

לנכון השגתי את יוד פונט לפורים, וזהו מחצית השקל עשרים גרה הוא השקל, ומחצית הוא עשרה. ובזהר הק' (כי תשא אות ד) כתוב שמחצית השקל נקרא י', שהוא אבנא למשקל בה תרומה לה'.

ויש לפרש את דברי הזהר הקדוש: שענין מחצית השקל הוא, כי בזמן שהאדם מתחיל לשקול בדעתו איך ישוב לה' בזמן שיודע בעצמו שיש לו הרבה עוונות ופשעים, על זה בא הזהר הק' ואומר שהאדם צריך לדעת שהוא תמיד בבחינת מחצה על מחצה, היינו מחצה זכויות ומחצה עוונות, ויש לו תמיד הבחירה להכריע לכף זכות. כמו שאמרו רז"ל: "לעולם יראה אדם עצמו מחצה חייב ומחצה זכאי. עשה מצוה אחת אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות" וכו'.

והטעם יש לפרש כמו שאמרו רז"ל: "כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו". וזהו מטעם כי אם לא יתנו לו יצר הרע יותר גדול כבר לא תהיה לו בחירה, מטעם שאם הטוב יותר גדול מהרע כבר אין לו בחירה, כי ענין בחירה הוא דוקא בזמן ששניהם שוים והוא מכריע.

ובזה תבין מה שאמרו רז"ל: "לעתיד לבוא מביאו הקב"ה ליצר הרע ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים. צדיקים נדמה להם כהר גבוה ורשעים נדמה להם כחוט השערה". ויש להבין עם מי האמת? היינו מהי מידתו של היצר הרע? אלא כמו שפירשתי, שאצל רשעים שיש להם מעט זכויות אזי היצר הרע שלהם אינו כל כך גדול, אלא 'כחוט השערה', כי בכדי שיהיה 'מחצה על מחצה', כאשר יש מיעוט טוב אזי מוכרח להיות מיעוט רע; וצדיקים שיש להם הרבה זכויות - אזי גם היצר הרע שלהם מוכרח להיות גדול, לכן אצל הצדיקים היצר הרע הוא 'הר גבוה'.

ובזה תבין קושית העולם שמקשים על הפסוק: "בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו" - נמצא לפי זה שהקב"ה לקח ממנו את הבחירה על ידי זה שהכביד את לבו?

ולפי מה שפרשתי אזי יוצא להיפך: כי על ידי זה שהקב"ה הכביד את לבו יש לו מקום לעשות עוד פעם את הענין של בחירה. כי בזמן שפרעה אמר: "ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים", נמצא שכבר הכריע לכף זכות והוא כולו טוב וכבר אין לו עוד מה לעשות. לכן כנגד הטוב שלו הוצרך הקב"ה להגדיל את היצר הרע, כמו שאמרו רז"ל: "כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו", לכן כשהקב"ה הכביד את לבו אזי כבר היה לו עוד פעם מקום לעשות בחירה.

ונזכה לקבל מה' שתי מנות, רפואות וישועות. מאת ידידו המאחל לו ולמשפחתו כל טוב ברוך שלום הלוי אשלג

אגרת לא

תוכן

מנשסתר תשי"ז - לכבוד החבריא שיחיו לנצח
זה זמן רב שלא כתבתי לכם מכתב, וחכיתי לדרישה מצידכם. ובינתיים אכתוב לכם מאמר מה ששמעתי מאאמו"ר זצ"ל בשנת תש"ח בסעודת פורים על שולחנו הטהור.
א) יש להבין כמה דיוקים במגילה: א) הנה כתוב: "אחר הדברים האלה גדל המלך אחשורוש את המן". ויל"ה, והלא 'אחר הדברים' היינו לאחר שבגתן ותרש רצו לשלוח יד במלך אחשורוש ומרדכי הציל את המלך, א"כ השכל מחייב שהמלך היה צריך להגדיל את מרדכי, ומדוע הלך המלך והגדיל את המן.
ב) בשעה שאסתר אמרה למלך: "כי נמכרנו אני ועמי" וגו', שאל המלך: "מי הוא זה ואי זה הוא" וגו', משמע שהמלך לא ידע משום דבר. והלא כתוב בפירוש שהמלך אמר להמן: "הכסף נתון לך והעם לעשות בו כטוב בעיניך", א"כ אנו רואים שהמלך כן ידע מהמכירה.
ג) על "כי כן יסד המלך וגו' לעשות כרצון איש ואיש", דרשו רז"ל: אמר רבא, לעשות כרצון מרדכי והמן. וידוע שבמקום שכתוב במגילה 'מלך' סתם הכוונה היא על מלכו של עולם, ואיך אפשר שהקב"ה יעשה כרצונו של רשע.
ד) כתוב: "ומרדכי ידע את כל אשר נעשה" - משמע שרק מרדכי ידע. והלא כתוב לפני זה "והעיר שושן נבוכה", א"כ הרי כל העיר שושן ידעו מזה.
ה) מה שכתוב: "כי כתב אשר נכתב בשם המלך ונחתום בטבעת המלך אין להשיב". ואיך נתן אח"כ אגרות שניות, שסוף כל סוף הן מבטלות את האגרות הראשונות.
ו) מהו הענין שחז"ל אמרו: "מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי".
ז) מהו שדרשו רז"ל על הכתוב: "והשתיה כדת". מאי כדת? אמר ר' חנן משום רבי מאיר - כדת של תורה, מה דת של תורה אכילה מרובה משתיה וכו'.
ובכדי להבין את הנ"ל צריכים מקודם להבין את ענין המן ומרדכי, שדרשו רז"ל על הכתוב כרצון איש ואיש, היינו המן ומרדכי. שיש לפרש, שרצון מרדכי נקרא 'דת תורה', שהיא אכילה מרובה משתיה. ורצון המן הוא להיפך, השתיה מרובה מאכילה. וענין שתיה ה"ס גילוי חכמה, הנקרא בחינת ידיעה. ואכילה נק' אור דחסדים, שה"ס אמונה.
ושאלנו, איך אפשר להיות שיעשה סעודה כרצונו של רשע? - על זה כתובה תשובה בצידו: "אין אונס", שפירושו שהשתיה לא היתה בדרך הכרחי, שזהו הפירוש אין אונס. וזהו על דרך שדרשו רז"ל על מה שכתוב: "ויסתר משה פניו כי ירא מהביט", ואמרו: "בשכר ויסתר משה פניו וכו' זכה לתמונת ה' יביט", שפירושו, כי דוקא בזמן שאינו נצרך לדבר (היינו שיכול לעשות עליו מסך) אז מותר לו לקבל. וז"ש: "שויתי עזר על גיבור", היינו, דוקא מי שהוא גיבור ויכול ללכת בדרכי ה' אז הקב"ה נותן לו עזרה. וז"ש: והשתיה כדת, מדוע - כי אין אונס, שפירושו שלא היה זקוק לבחינת שתיה.
אבל אח"כ כשהתחילו לשתות, אז נמשכו אחר השתיה, היינו שכבר היו כרוכים לשתיה, שהיו זקוקים לה, אחרת לא היו יכולים ללכת קדימה - זה נקרא אונס, וזה נקרא שבטלו שיטת מרדכי. וז"ס שארז"ל שאותו הדור נידון לכליה

משום שנהנו מסעודתו של אותו רשע. והיינו כנ"ל, שאם היו מקבלים את השתיה בבחינת 'אין אונס' לא היו מבטלין את רצונו של מרדכי, וזוהי שיטת ישראל. משא"כ אח"כ שלקחו את השתיה בבחינת אונס, נמצא שהם בעצמם דנו לכליה את דת תורה שהוא בחינת ישראל.

וזה הענין של בגתן ותרש שרצו לשלוח יד במלכו של עולם, ויודע הדבר למרדכי וגו' ויבוקש הדבר וימצא. וענין הביקוש לא היה בפעם אחת, שלא בנקל השיג מרדכי זה, אלא אחר עבודה רבה גילה את הענין הזה של הפגם. ואחר שנתגלה לו בבירור תלו את שניהם, היינו, לאחר הרגשת הפגם מזה אז תלו*), היינו שהעבירו את העשיות והרצונות האלו מהעולם.

אחר הדברים האלה, היינו אחר כל הטרחות והיגיעות שעשה מרדכי ע"י הבירור שעשה, רצה המלך לתת לו שכר תמורת יגיעתו בזה שהוא עובד רק לשמה ולא לתועלת עצמו. והיות שיש כלל שאין התחתון מסוגל לקבל משהו בלי צורך, מטעם שאין אור בלי כלי, וכלי נקרא חסרון, והיות שהוא לא צריך בשביל עצמו שום דבר איך יכולים לתת לו משהו? ואם המלך היה שואל את מרדכי מה לתת לו עבור היגיעה, היה מרדכי עונה שאינו צריך כלום, היות שמרדכי הוא צדיק, שכל עבודתו היא אך ורק להשפיע ואין לו שום צורך להתעלות במדרגות אלא הוא מסתפק במועט - ולמלך היה רצון לתת את אור החכמה שזה נמשך מקו שמאל, ועבודתו של מרדכי היתה רק מקו ימין לבד.

מה עשה המלך: גדל את המן, היינו שהחשיב את קו השמאל. וז"ס וישם את כסאו מעל כל השרים. וכמו כן נתן לו השליטה, היינו שכל עבדי המלך היו כורעים ומשתחוים להמן. כי כן צוה לו המלך" - שהוא יקבל השליטה. וכולם היו משלימים עמו, שענין הכריעה הוא קבלת שליטה. כי דרכו של המן בעבודה מצאה חן בעיניהם יותר מדרכו של מרדכי. וכל היהודים אשר בשושן קבלו את שליטת המן עד שהיה להם קשה להבין את דעתו של מרדכי, הלא כולם מבינים שהעבודה ללכת בקו שמאל הנקרא ידיעה היא יותר קלה ללכת בדרכי השי"ת. וכמ"ש ששאלו: מדוע אתה עובר את מצות המלך.

וכיון שראו שמרדכי מחזיק בדעתו ללכת בדרכי אמונה, נפלו במבוכה ולא ידעו עם מי הצדק. והלכו ושאלו את המן עם מי הצדק, כמ"ש: 'ויגידו להמן' לראות היעמדו דברי מרדכי, כי הגיד להם אשר הוא יהודי. היינו שדרך היהודי הוא אכילה מרובה משתיה, כלומר, שהעיקר הוא אמונה וזהו כל יסוד היהדות. וזה גרם להמן הפרעה גדולה, כיון שמרדכי לא הסכים לדעתו וכולם ראו את דרכו של מרדכי שטען שרק הוא הולך בדרך היהדות ומי שהולך בדרך אחרת כבר נקרא שהוא עובד עבודה זרה. וזה שאמר המן: וכל זה איננו שוה לי בכל עת אשר אני רואה את מרדכי היהודי יושב בשער המלך. שמרדכי טוען כי רק דרכו היא השער של המלך ולא דרכו של המן.

ובאמור נבין מדוע כתוב ומרדכי ידע, שמשמע דוקא מרדכי ידע. ושאלנו, הלא כתוב והעיר שושן נבוכה, משמע שכולם ידעו? אלא יש לפרש כנ"ל, שהעיר שושן היו נבוכים ולא ידעו עם מי הצדק, אבל מרדכי ידע שאם תהיה שליטת המן בזה יהיה ח"ו כליה לעם ישראל, היינו שהוא ימחה את כלל ישראל מן העולם, כלומר את דרך היהדות של עם ישראל שהבסיס של העבודה הוא בחינת אמונה למעלה מהדעת המכונה חסדים מכוסים וללכת בעינים עצומות עם ה' ולומר תמיד על עצמו: "עינים להם ולא יראו" וגו'. היות שכל אחיזתו של המן הוא בקו שמאל הנקרא ידיעה, שהוא ההפכיות של האמונה.

וז"ס שהמן הטיל גורלות, על דרך שהיה ביום הכיפורים, כמ"ש: "גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל". שענין "גורל לה'" הוא בחינת ימין, שה"ס חסדים, הנקרא אכילה, שענינו אמונה. "וגורל אחד לעזאזל" ה"ס קו שמאל בעצם, שהוא בחינת לא יצלח לכל, וכל הסטרא אחרא נמשכת מכאן. לכן נמשך מקו שמאל סיתום על האורות כי הקו שמאל מקפיא האורות. וזה סוד: "הפיל פור הוא הגורל", היינו, שמפרש מה שהפיל, ואומר: פור, שענינו פי אורלט, שע"י הגורל לעזאזל נסתמו כל האורות ונמצא שהפיל את כל האורות למטה.

והמן חשב ש"צדיק יכין ורשע ילבש", זאת אומרת המן חשב שאת השכר על כל העבודות והיגיעות שעשה מרדכי ביחד עם כל הנלוים אליו - הוא יקח, כלומר שהמן חשב שאת האורות שמתגלים ע"י התיקונים של מרדכי, הוא יקח הכל לרשותו. וכל זה היה מטעם שראה שהמלך נתן לו את השליטה להמשיך את אור החכמה למטה. ולכן כשבא למלך לאמר להשמיד את היהודים, היינו לבטל שליטת ישראל שהוא בחינת אמונה וחסדים, ושיהיה בחינת ידיעה מגולה בעולם, השיב לו המלך: הכסף נתון לך והעם לעשות בו כטוב בעיניך, היינו כטוב בעינים של המן, היינו לפי שליטתו, שהוא בחי' שמאל היינו חכמה וראיה וידיעה.

והנה, כל ההפרש בין האגרות הראשונות לשניות הוא במילה 'היהודים'. והנה בפתשגן הכתב (שענין 'פתשגן' הוא

התוכן שיצא מלפני המלך, ואח"כ נותנים על פתשגן-הכתב ביאורים שמפרשים מהי כוונת הפתשגן) היה כתוב: להנתן דת בכל מדינה ומדינה גלוי לכל העמים, להיות עתידים ליום הזה. ולא כתוב על מי להיות עתידים. רק המן נתן ביאור על פתשגן הכתב, כמ"ש: ויכתב ככל אשר צוה המן וגו'. ובאגרות שניות כבר כתובה המלה היהודים, כמ"ש: פתשגן הכתב להנתן דת בכל מדינה ומדינה גלוי לכל העמים ולהיות היהודים עתידים ליום הזה להנקם מאויביהם.

לכן כשבא המן לפני המלך, אזי אמר לו המלך: הכסף שהוכן מראש נתון לך, היינו שאין אתה צריך להוסיף שום מעשה, מטעם שהעם לעשות בו כטוב בעיניך, היינו שהעם כבר רוצה לעשות כטוב בעיניך, זאת אומרת שהעם רוצה לקבל שליטתך. אבל המלך לא אמר לו לבטל את שליטת מרדכי והיהודים, אלא שהוכן מראש שיהיה עכשיו בזמן הזה בחינת גילוי חכמה, שזהו "כטוב בעיניך". ופתשגן הכתב היה: להנתן דת בכל מדינה ומדינה - גלוי לכל העמים, שפירושו, שהדת היה שיהיה גלוי, שענין גילוי חכמה)הוא) לכל העמים, אבל לא היה כתוב שיבטלו בחינת מרדכי והיהודים שה"ס בחינת אמונה, אלא הכוונה היתה שיהיה גילוי חכמה - ומ"מ הם יבחרו בחסדים.

והמן אמר: מאחר שעכשיו הוא הזמן של גילוי חכמה, בטח אין גילוי החכמה ניתן על מנת שלא להשתמש עם החכמה, כי מי עושה דבר שלא לשימוש, כי אם לא משתמשים עם זה נמצא שיהיה פעולה לבטלה, אלא אם ה' עשה את הגילוי הזה בטח רצון ה' הוא שישתמשו עם החכמה.

וטענתו של מרדכי היתה, שענין הגילוי הוא רק להראות שמה שהם לוקחים לעצמם ללכת בדרך הימין שהוא חסדים מכוסים - אין זה מטעם שאין ברירה ולכן הם הולכים בדרך הזו, וזה נראה כמו כפיה, זאת אומרת שאין להם עצה אחרת היות שאין עתה גילוי חכמה. אלא עכשיו שיש גילוי חכמה יש מקום לבחירה מרצונם הטוב, כלומר שהם בוחרים בדרך של חסדים יותר מבחינת השמאל שהיא גילוי חכמה. זאת אומרת, שהגילוי היה רק בכדי שיוכלו לגלות את החשיבות של חסדים, שזה חשוב להם יותר מחכמה.

וזה מה שדרשו רז"ל על הכתוב: קימו וקבלו היהודים עליהם - דעד כאן באונס מכאן ואילך ברצון. זאת אומרת שכל ענין גילוי החכמה לא בא עכשיו אלא כדי שיוכלו לקבל את דרך היהודי ברצון.

ובזה היה ענין המחלוקת בין מרדכי והמן: שטענתו של מרדכי היתה כי מה שאנו רואים עתה שה' מגלה את שליטת החכמה אינו בכדי שיקבלו את החכמה, אלא להשביח את החסדים, כלומר שעתה יהיה להם מקום להראות שזה שמקבלים את החסדים הוא ברצון, כלומר: יש מקום לקבל חכמה, כי עתה הוא שליטת השמאל שמאיר חכמה - ומ"מ הם בוחרים בחסדים. נמצא שבזה שמקבלים את החסדים הם מראים עכשיו שהימין שולט על השמאל, היינו שהעיקר הוא דת יהודי. והמן טען ההיפך, כי מה שה' מגלה עתה את הקו שמאל שהוא בחינת חכמה, הוא בכדי להשתמש עם החכמה, אחרת נמצא שה' עשה פעולה בחנם, היינו שעשה דבר ואין מי שיהנה מזה. לכן אין להסתכל על מה שאומר מרדכי, אלא כולם צריכים לשמוע בקולו ולהשתמש עם גילוי החכמה שנתגלה עתה.

ולפי"ז נמצא שהאגרות השניות לא ביטלו את הראשונות, אלא שנתנו ביאור ופירוש לפתשגן־הכתב הראשון, שענין "גלוי לכל העמים" דהיינו גילוי החכמה שמאיר עכשיו - הוא בשביל היהודים! היינו, לא שהגילוי יבטל את היהודים אלא שהגילוי ישמש את היהודים, כלומר שזה הוא כדי שהיהודים יוכלו לבחור את החסדים מרצונם הטוב ולא מטעם שאין בחירה ללכת בדרך אחרת. לכן כתוב באגרות השניות: "ולהיות היהודים עתידים ליום הזה להנקם מאויביהם", היינו כנ"ל, שמה שיש עכשיו שליטה לחכמה, הוא כדי להראות שהם מעדיפים החסדים יותר מחכמה, וזה נקרא "להנקם מאויביהם", שאויביהם רוצים דוקא חכמה משא"כ היהודים דוחים את החכמה.

ובזה נבין מה שהקשינו על מה שהמלך שאל: מי הוא זה ואי זה הוא אשר מלאו לבו לעשות כן. ולמה שאל, והלא המלך עצמו אמר להמן: הכסף נתון לך והעם לעשות בו כטוב בעיניך? אלא, שהמלך נתן את הפקודה רק שיהיה בחי' גילוי חכמה, וכוונתו היתה שהשמאל ישמש לימין (שעי"ז נראה לכל שהימין יותר חשוב) ולא לבטל את הימין (וזהו כנ"ל, שהפירוש הוא שענין גילוי החכמה הוא על הכוונה בכדי ש"העם לעשות בו כטוב בעיניך", היינו שיהא מקום בחירה, משא"כ אם אין גילוי חכמה אין מקום לבחירה אלא שהחסדים שלוקחים נראה שהוא מטעם שאין ברירה).

וזה סוד "מגילת אסתר". שלכאורה זהו תרתי דסתרי, כי מגילה משמע שהיא גילוי לכל, ואסתר משמע שיש הסתרה? אלא, לעולם זה בחינת גילוי, אלא שכל הגילוי הוא בכדי לתת מקום לבחור בהסתרה, ודוקא עי"ז מתגלים האורות למטה.

ועתה נבין מה שאמרו רז"ל: מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. שענין מרדכי ואסתר היה לפני בנין בית שני, שבנין בית המקדש הוא ענין של המשכת חכמה, ומלכות נקראת בית המקדש. שהיו

צריכים להמשיך את כללות החכמה ולבנות הבית שיהיה מקדש. וז"ס שמרדכי שלח לאסתר [שהיא בחי' מלכות] שתלך למלך לבקש על עמה וגו'.

והיא השיבה: כל עבדי המלך וגו' אשר לא יקרא אחת דתו להמית וגו' ואני לא נקראתי לבוא אל המלך זה שלשים יום. שפירושו הוא, כמו שידוע שאסור להמשיך בחינת ג"ר דחכמה למטה, ומי שכן ממשיך בחינת ג"ר)שהם ג' ספירות וכל אחת כלולה מעשר, שהם שלשים) נדון למיתה, מטעם שהקו שמאל גורם פירוד מחיי החיים. לבד מאשר יושיט לו המלך את שרביט הזהב וחיה, שזהב ה"ס חכמה וג"ר, היינו, שרק כאשר ההמשכה היא ע"י התעוררות העליון יכולים להשאר בחיים, היינו בדבקות הנקרא חיים, אבל לא בהתעוררות התחתון. והגם שאסתר שה"ס מלכות היא צריכה לחכמה, אבל זה אפשר רק בהתעוררות העליון, משא"כ אם היא ממשיכה בחינת חכמה היא מאבדת את כל בחינתה.

ועל זה השיב לה מרדכי: אם רוח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר, היינו על ידי שיבטלו לגמרי את קו השמאל ויהיה ליהודים את קו הימין לבד שה"ס חסדים - הרי את ובית אביך תאבדו, כי בסוד "אבא יסד ברתא" אז היא מוכרחה שיהיה בה חכמה, אלא שצריך להיות "אכילה מרובה משתיה", אבל אם לא יהיה ליהודים שום עצה הרי הם יהיו נאלצים לבטל את קו השמאל, נמצא שכל בחינתה תתבטל.

ועל זה אמרה: וכאשר אבדתי אבדתי, דהיינו: אם אלך אני אבודה, כי אוכל לבוא לידי פירוד כנ"ל, כי בהתעוררות התחתון גורם פירוד מחיי החיים. ואם לא אלך, אז: "רוח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר", היינו ע"י אופן אחר, שהם יבטלו לגמרי את קו השמאל, כמו שאמר לה מרדכי.

לכן לקחה את דרך מרדכי, שהזמינה את המן למשתה, שפירושו, שהמשיכה את קו שמאל כמו שצוה לה מרדכי. ואח"כ כללה את השמאל בימין, דהיינו כמו האגרות השניות, שהחכמה שהמשיכה הוא רק בכדי לשמש את הימין, כנ"ל: "גלוי לכל העמים - להיות היהודים עתידים ליום הזה". ועל דרך זה יכול להיות גילוי אורות למטה וגם להשאר בבחינת הדבקות. וז"ס מגילת - אסתר, כלומר, אע"פ שכבר יש גילוי אור החכמה מכל מקום היא לוקחת את בחינת ההסתר שיש שם (כי אסתר היינו הסתר).

ובענין "עד דלא ידע", מבואר בתלמוד עשר הספירות (חלק טו דף א'תתיז) באור פנימי: היות שהגם שהיו מאירים אורות דחכמה, מ"מ בלי אור דחסדים אי אפשר לקבל, כי עי"ז באים לידי פירוד. אלא שנעשה נס, שע"י "דברי הצומות וזעקתם" המשיכו את האור דחסדים ואז יכולים היו לקבל את החכמה. ולפני גמר התיקון אין דבר כזה. והיות שבחינה זו היא בחינת גמר התיקון, שאז כבר הרע יהיה מתוקן, כמ"ש בזה"ק: "עתיד ס"מ להיות מלאך קדוש", נמצא שאז אין הבדל בין המן למרדכי, שגם המן יהיה מתוקן. וזהו הרמז: מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי.

ונקוה שתעמוד לנו זכות אאמו"ר זצ"ל שזכינו עכ"פ לשמוע דברי קדשו אע"פ שלא זכינו להבין את עומק הדברים שעומדים ברומו של עולם, ונזכה להוושע בישועה כללית.

ואברכם בברכת החג. ידידכם ברוך שלום הלוי אשלג באאמו"ר בעל הסולם

הרב בנימין סינקובסקי זצ"ל

שיחה בענין אהבה ושמחה, ובענין השגחה פרטית ושכר ועונש

תוכן

פ' שקלים תש"ח

שבת שלפני אדר היא בבחי' שורש לכל האדר, היינו שהשבת כוללת כל האדר. שבת היא אהבה, ויום טוב הוא בחי' שמחה, ששמחה היא רק תוצאה מאהבה. וכשנכנס אדר מרבין בשמחה, וכשיש כבר אהבה שהיא שבת שלפני אדר, שזהו משמעות "כשנכנס" אדר, כשנכנס פירושו השבת – השורש לכל האדר, אז מרבין בשמחה שהוא תוצאת האהבה, והתוצאה מן האהבה הוא שמחת הימים טובים, שהשבת הוא קדש והחגים הם מקראי קדש, תולדה מהשבת, ולכן כשנכנס אדר מרבין בשמחה, כי כיון שנכנס השבת – השורש לאדר, יש מקום לשמחה, לימים טובים.

ומה שאמרו "בשמחה" זהו בחינת "תמונת ה' יביט", סוד גדול, כי אי אפשר להגיע לשבת – השפעת השגחה פרטית, אא"כ יעבור מקודם את מדת הרחמים השכר ועונש. כי בזמן מדת הרחמים שהוא שעת שכר ועונש יש עדיין תפלה, ובזמן השגחה פרטית אין תפלה פועלת כלל, כי בהשגחה פרטית הכל טוב ורצוי, שהוא בבחי' "ורחמיו על כל מעשיו", אפילו על המזיקים, שהם גם פעולתו, ואין רע והכל טוב. ואם כן איך אפשר להתפלל על צרת ישראל, ולבקש מפלת שונאי ישראל? אלא שזהו סוד שאי אפשר לעמוד בו בדרך השכל, לפי השכל זוהי סתירה גמורה, אבל אצל קוב"ה הכל שפיר וקיים.

וכן מצאנו אצל רבי יוחנן בן זכאי שחלה בנו ולא יכול להתפלל. ושוב היה מעשה אצל רבי חנינא בן דוסא שהלך ללמוד תורה אצל ריב"ז וחלה בנו של רבי יוחנן, אמר לו: חנינא בני בקש רחמים עליו, הניח ראשו בין ברכיו ובקש עליו רחמים וחיה. אמר רבי יוחנן בן זכאי: אלמלא הטיח בן זכאי את ראשו בין ברכיו כל היום כולו, לא היו משגיחין בו. אמרה לו אשתו: וכי חנינא גדול ממך? אמר לה לאו, אלא דומה לעבד לפני המלך, ואני דומה כשר לפני המלך. והנה ריב"ז שהוא כשר לפני המלך הוא השגחה פרטית, ואין כאן מקום לתפלה שהיא רק שכר ועונש, לפיכך בשבת שהיא השגחה פרטית אין מקום לתפלה, ולא יכול ריב"ז להתפלל. אבל רבי חנינא היה בבחי' כעבד לפני המלך, כעבד היינו בחי' שכר ועונש – פעלה תפלתו ונתרפא.

ענין רבוי שמחה - משנכנס אדר מרבין בשמחה

תוכן

שיחה תשי"ד

אמר: כי עיקר הוא אהבה, גדול מיראה, כי מעלתם של ישראל בזמן מתן תורה היתה כל כך גדולה עד שפסקה זוהמתן, והיתה בהם חרות ממלאך המות, ובכל זאת השמחה לא היתה שלמה כמו באדר, שאז: מרבין בשמחה. והטעם – מפני שאז בזמן מתן תורה היתה תשובה מיראה, "כפה עליהם הר כגיגית", אבל כאן אצל מרדכי והמן היתה מאהבה, הדר קבלו וקיימו "באהבה" מה שקבלו קודם מיראה, הדר קבלו וקיימו באהבה שנית עכשיו, ולפיכך הריבוי שמחה, כי "באהבה" הרבוי רצוי, ואין מפריע כמו מיראה, ולפיכך באדר "מרבין" בשמחה, משנכנס אדר – אדרת – מרבין בשמחה, ע"י שהיה הענין והתיקון של "אדר" שפירושו "אדרת", היינו כניסת היוד לאור ונעשה אויר – דינים דמעוט דקטנות דימין, ששם יוצאים שערות שנקרא אדר – אדרת שער (לנקד צירה קמץ), שהודות לו יש ג' קוין גם בז"ת, וקו אמצעי גם בנהי"ם.

וענין דרבוי שמחה הוא בגלל זה, בגלל האדרת, כי עד שהיה ענין האדרת- היה הלעומת שוה בסכויו להקדושה, כי "זה לעומת זה עשה אלקים", ולפיכך המן (שהיה מכשף גדול) וחשב ומצא כי דוקא באדר יש לו סיכויים לנצח את ישראל, ולפיכך בחר בחודש אדר. וזה שאמרו: למה בני ישראל נתחייבו בזמן מרדכי כליה? וענו ואמרו: מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע, והמן פתה אותם שיהנו מסעודה זו, והוא חשב שהיהודים שבאותו דור יטעו מטעם דלא ידעו, ויהנו כמחשבתו הרעה ויתחייבו ח"ו כלייה, ולפיכך בחר בחודש אדר שהוא החודש שנים עשר, כיון שבמקום הזה תלוי כל הבירור, אם לקדושה אם לס"א, זאת אומרת: אם מקבלים השערות רק כאמצעי להגדלת הימין ולא לתועלתו הפרטית – מנצחת הקדושה. ואם ח"ו כמטרה, אזי הס"א. וזהו הפיל פור, אם משמשים השערות רק כאמצעי ומתווך לבירור ולהעדפת הימין על השמאל - מנצחת הקדושה, היינו שנאחזים בדינים באהבה כדי על ידי כך לזה(כ)ות לאמצעי ולדבקות מפאת דחיית השמאל, ומכיון שאין עצה אחרת נאחזים בדינים, בשערות, השערות האלו רצויים, וזוהי כל מטרת הבריאה. וזה ג"כ מה שאמרה רבקה אמנו: "אם כן למה זה אנוכי", אצל "ויתרוצצו הבנים בקרבה", כיון שראתה ששתי הרצונות ניתנים מלמעלה, אם כן למה אנכי-הקדושה-זה המיעוט רק בו"ק, "ותלך לדרוש את ה'. שני גוים בבטנך ורב יעבוד צעיר", מאן דרב איהו זעיר, ומאן דזעיר איהו רב, כי היא חשבה כי האמצעי יסבול, לא השיגה מדרגתו של יצחק.

ענין כיסי המן – "רשע יכין וצדיק ילבש"

תוכן

פורים תש"י, עש"ק תצוה שחל בו פורים

בענין מה שאוכלים "המן טאשן". כי כיסים היינו טאש משמש להכניס בו דבר פנימי יותר מה"טאש", והוא בעצמו רק טאש, כיס למשהו יותר טוב ויקר, וכשפותחין את ההמן טאש רואין שיש בפנים משהו יותר טעים וטוב. וכיון שבפורים יש להמן חלק גדול, ובכל אופן חלק לא פחות קטן ממרדכי הצדיק, לפיכך אנו מכינים ואוכלים לסימן כיסי המן, אשר החיצוניות שלהם, החלק של המן, יותר גדול בהם מהפנים, כי לולא גזירותיו של המן לא היה פורים. וב"המן – כיס" ניכר הסימן של השתוף של המן בשוה עם מרדכי.

ואח"כ הוסיף: איך קוראים לזה ל"המן טאשן" בעברית? שמעתי שאומרים "אזני המן", ולמה? סאיז נישט ריכטיג [– אינו נכון, להמן אין אזניים,] המן האט נישט קיין אזניים. א פיסק [– פה] האט ער געהאט, אבער נישט קיין אזניים חלילה. [היה לו , אבל לא אזנים חלילה].

ביום פורים אמר: בענין המן וגודל מעלת ההכנה שלו בשביל מרדכי, על הפסוק "מה לעשות באיש אשר המלך חפץ ביקרו? ויאמר המן בלבו: למי יחפוץ המלך לעשות יקר יותר ממני?" – ההשגה שלו בקבלה היתה כל כך גדולה עד שאמר שכל מה שיכול לתת המלך, מגיע לו ורק לו, ומזה אפשר לנו לתאר לעצמנו איזה בית קיבול היה לרשע הזה. ואין להעלות כלל על הדעת שמרדכי היהודי הצדיק היה יכול אפילו להעלות על מחשבתו אפילו שבריר מחשבה כזו ממהות הזה, ולעולם לא היה יכול להגיע לכלים גדולים כאלה, ובלא המן הרשע שהכין לו מקום לכלים בשביל האור הגדול הזה, שהוא בבחי' "יכין רשע וצדיק ילבש".

פורים

תוכן

ובפורים תשי"ב

ובפורים תשי"ב בזמן הסעודה אמר לי הוא יחיה: דו האלסט שוין ביי די מוחין פון "עד דלא ידע", ואמרתי : שוין צייט. [אתה אוחז כבר במוחין של "עד דלא ידע", ואמרתי כבר הגיע זמן] והוסיף הוא יחיה: די מוחין פון עד דלא ידע קען מען נאר ממשיך זיין איין מאל, ומ.. אצוייט מאל איז דא סנה. [המוחין של עד דלא ידע אפשר להמשיך רק פעם אחת, ובפעם השניה ישנו סנה.] והביא כאן ענין של קם רבה ושחטיה לרבי זעירא, בזמן שקבל מוחין דעד דלא ידע. והנה רמז לו הענין הזה במכוון לענין של מוחין שהקב"ה בעצמו מעניק אחרי שעוברים כבר מענין שכו"ע להשפלה ובושה שאין כמוה.

ועל פי זה אתי שפיר: "ויחר אף שאול ביהונתן", ואמר לו: "בן נעות המרדות", הייינו מדרגה שנעה והלכה מענין שכר ועונש. ומתביישת, "כי בוחר אתה לבן ישי לבשתך", בגלל הבושה הגעת למדרגה זו שלאחר שתא אלפי שני ושכ"ע, "ולבשת ערות אמך", זו המנעולא. וזוהי כל גדלות וחשיבות של הבושה הזאת וההשפלות האיומות, שבזה מתעלים מן השכו"ע ועוברים וזוכים להשגחה פרטית, לשבת, ללחם משנה, שאז כבר נוהג "עד דלא ידע", כי שם הכול שוין, וכל העולם הזה נראה כמשחק- א פארשטעלאכץ, [תחפושת] וזוהי בחי' הארת פורים, מרדכי, פארשטעלאכץ [תחפושת] מרדכי, מור דרור, מרי דכיא, ששם אין הצמצום של המנעולא, והכול דרור. וזהו גם כן ענין: "ומרדכי ידע את כל אשר נעשה", ובכל זאת "ויקרע את בגדיו". ואמר הוא יחיה: שגם אסתר ידעה... אבל מפני שמרדכי ידע שענין פורים הוא רק רמז, ולא הגיע עדיין הזמן של גמר התיקון, והוא ענין של אסתר ומרדכי פרטיים ולא של הכלל, ולפיכך "ויקרע את בגדיו", בגדי קדש, "וילבש שק ואפר", יצא ממדרגתו.

הצדיקים בזמן השתא אלפי שני איהו שכלפיהם מבחי' עצמם הם יודעים שזה רק אשליה, אבל הם מתפשטים ויורדים לתוך הכלל, וסובלים איתם ומתפללים, והקב"ה מבטל גזירות ועושה רצונם, ומבטל הדינים שקשה להם לסבול, אפילו .....למטרה, ונוהג אתם בדרך של רחמים. וזהו ענין עבודת הצדיקים בכל זמן. וזהו ענין רבה ורבי זעירא, שראה שעדיין אנו חיים בדרך "כלל", והפרט אסור לו להתחשב עם פרטיותו, רק עם הכלל כולו. וזה ענין שהתפלל ואחיי, ולשוב לא רצה יותר. ויקרע מרדכי את בגדיו, המדרגה של בחי' בגדי קדש, ויצא אל שק ואפר, כי מרדכי הוא מר דכי – מוחין דאבא ואמא עילאין, שהוא בחי' "עד דלא ידע", בחי' פורים, שהוא רק פעם אחת. אם הקב"ה רוצה להעניק מדרגה כזו לאשר יבחר, נותן לו מקודם עילה ויכול להגיע "לבן נעות המרדות, לבשתך ולבשת אמך", וכשמגיעים כבר למדרגה זו של התבטלות והשפלה, מכל מה שבא ועובר עליהם, ומשתתף עם השכינה הקדושה לסבול יחד איתה ההשפלות והסבל והבושה הזאת, "ולבושת ערות אמך", שבלי זה אי אפשר להגיע לידי מידה גדולה כזו של בושת, וכשמצדיקים הכול, אפילו בושת הזו, ואינם בועטים, אז זוכים למוחין הגדולים האלה. אבל אסור להשאר בהם, אלא צריך להיות עייל ונפיק, כמו "ויקרע מרדכי את בגדיו". וכשעושים כן זוכים ללבוש, דבגד הופך ללבוש – לא בוש, "ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת", הייינו בחי' גמר התקון, שהמלכות מכיון שהגיעה לדרגה כזו, לשפלות ובושה שאין למטה הימנה, שאז עומדים ממש על סף תהום הכפירה ר"ל, ואפשר ברגע אחד ליפול ח"ו לשאול תחתית, שנפל בנסיון הכי גדול, שכל עובדי ה' באמת מתנסים בו ומוכרחים לעבור בו, כל אלה הצדיקים שהם כבר בבחי' "סוד ה' ליראיו". וזה שאמר דוד ליהו נתן: "כפשע ביני ובין המות". כפסיעה אחת, שאז צריך התחזקות

גדולה מאד באמונה שלא לפול, ואז הכל בסכנה. ובזה תלוי באופן פרטי "חי ה' וחי נפשי" שאמר דוד. ואם מתחזקים ועוברים בשלום הנסיון הזה זוכין שמן בגד נעשה לבוש – לא בוש, שהוא גמר התקון, שאז רואים שדוקא השפלות ובושה שהגיעה לנקודת המשבר ולא נופלים, אז באה הגאולה, והבגד שהוא בבחי' בוגד, נהפך ללבוש לא בוש, כי אם כבוד ויקר. והוא ענין לבוש מלכות תכלת שיצא מרדכי מלפני המלך, ותכלת הוא ענין תכלית שמים וארץ, כי דוקא התכלת שמכלה הכל, מזה נעשה עכשיו לעטרת זהב גדולה, ולבית קבול לכל הטוב הגנוז. וזהו ענין "ויקרע מרדכי את בגדיו", מבחי' בגדים, מבחי' "וַתִּתְפְּשֵׂהוּ בְּבִגְדוֹ לֵאמֹר שִׁכְבָה עִמִּי וַיַּעֲזֹב בִּגְדוֹ בְּיָדָהּ וַיָּנָס וַיֵּצֵא הַחוּצָה". וממה שנשאר בידה, מזה כל הגליות עד גמר התקון. "ומרדכי ידע את כל אשר נעשה", שכל הבחינות "ידע" נגמרות בזה הרגע, וצריך להתחזק באמונה דוקא אפר ושק ברגע המכריע, ולותר על הבינותיים שהם מבחי' הבגדים, ובסופו של דבר מגיעים ללבוש, שדוקא השק והאפר התכלת נהפך לתכלית גמר התקון ועטרת זהב גדולה.

נתינת התורה בתחילה באונס ואח"כ ברצון

תוכן

שיחה שבועות תשי"ב

בשבועות תשי"ב יצא לקידוש, ובזמן הקידוש אמר: כי מחמת שאנו איננו יכולים לקיים כל התורה, יש לנו כל פעם קבלת התורה חדשה. והתורה אי אפשר לקבל מרצון מבתחילה, שאלמלא קבלנו התורה מרצון לכתחילה, לא היינו יכולים לקבל אותה כלל מחמת חסרון כלים. ולפיכך סידר המאציל ב"ה שקודם נקבל התורה מאונס, היינו שכפה עליהם הר כגיגית, שזהו מאונס, ואח"כ אפשר כבר לקבל התורה מרצון, והוא ענין הדר קבלו, בפורים.

והדברים האלה עמוקים מני ים, וצריכים פירוש, כי צריך להבין מהו ענין תורה בנתינתה ובקבלתה, כי הקב"ה ברא את עולמו להנות לנבראיו, וכדי לקבל שפעו צריך כלים, וכלים גדולים מאד שאי אפשר להגיע אליהם בדרך יגיעה, כי מי זה יוכל דרך יגיעה לעשות כלים המכוונים לשפע כה רב שהקב"ה יכול ליתן? כי כדי לרכוש כלים כאלה צריך להיות בהשתוות להמאציל ב"ה. מה עשה הקב"ה שרצה להנות להם לישראל? כפה עליהם הר כגיגית, כמו גג קטן של משחק גג – גיגית, שזה גרם ענין הוית כלים, היינו על ידי יראה וקטנות, שהוא ענין דינים ... שעל ידי זה נעשין הכלים הדרושים, שהוא בחי' שמאל, שבא עם דינים קשים דדכורא. אבל ביני ביני נעשה הכלי, ויש כבר אפשרות לקבל את שפעו לאט לאט בשיעורין, כל פעם ופעם מחדש וכל שנה ושנה בשבועות. והסכום מצטבר לחשבון גדול עד שיהיה גמר התיקון, שאז הכלים יהיו מוכנים בכל מכל, ויקבלו אותה מרצון כמו בפורים, ולא עוד אלא שאז יבוקש עוון ישראל ואיננו, ולפיכך יום מתן תורה אינו קבוע במקרא.

רשב"י לא רצה לשמוע תפילה מכל אדם בימים נוראים...

תוכן

והמצב הזה מתהווה תמיד ביום א' דר"ה שאז ה"עולם" היינו הנשמות חוזרין לקדמותו, למצב כמו שהיו ג' גו ג' דעבור. שהנשמות, ממצב הזה שיש להן שורש מהמדרגה של עלית המלכות לבינה, הן הן הנקראות צדיקים גמורים לאלתר לחיים. וזהו רבי שמעון מבחי' בר יוחי, ששם מקור החיים, ומשם מקור החיים ומשך כל החיים לנשמות ולעולמים, ובלי המצב הזה לא מצוייר שום השפעה ומוחין. והמצב הזה הוא יותר חשוב אפילו מן המפתחא, והוא השורש למפתחא ולכל המוחין שבעולם. ובמקום ומצב הזה אין שום עבודה וטרחא כמובן, כי כאן עדיין אין שום סבך והעלאת מ"ן של התחתונים. והעליה של המלכות לבינה היא רק ע"י המאציל ב"ה בלי כל פעולה כלשהי מצד התחתונים.

רבי אלעזר ורבי אבא הוו יתבי – אורות ומוחין דנוקבא מלמטה למעלה – ו"ק. א"ר אלעזר: חמינא לאבא ביומי דראש השנה ויום הכפורים, היינו בזמן שהעולם היינו הנשמות חוזר לקדמותו היינו כבזמן מעשה בראשית, בחי' נשמת רשב"י, דלא בעי למשמע צלותא מכל בר נש אלא אי קאים עליה תלתא יומין קודם לדכאה ליה. משמע – אי לא קאים עליה קודם תלתא יומין לא בעי למשמע צלותא, שכן בבינה המקורית שהיא "תלתא יומין קודם" נעשתה הכרעה ע"י המאציל ב"ה עצמו, ואין צלותא ועבודה במקום הגבוה הזה. אלא בין כסה לעשור, שאז מתחיל ענין של "תלת מחד נפקי חד בתלת קיימא", ויש ענין לעבודה וצלותא במקום הזה. והענין הוא, ששליח צבור צריך להיות בעצמו במדרגה כזאת כמו הכהן הגדול, ששם אין אחיזה ושם הכל זכיות, תשובה מאהבה, ואדרבא שם יש ענין של יבוקש עון ישראל, שם זה חשיבות שאין למעלה ממנה. ורבי שמעון במצב השם בר יוחי שלו, היה מדכי את השליח צבור לבחינה זו של מחילת עוונות. וז"ש: דרבי שמעון הוה אמר הכי בצלותא – במ"ן. דהאי בר נש דאנא מדכינא – דהיינו שמגביה אותו להמדרגה שהזדונות נעשים כזכיות, ואדרבא מה שיש יותר זדונות, שליח צבור זה שמדכא אותו רבי שמעון יותר במעלה, שהרי הוא מרבה הזכיות, וז"ש רבי שמעון: אתכפר עלמא. נמצא שעלית המלכות לבינה ע"י המאציל עצמו נבחן לכתיבה, הוא העלאת המלכות לבינה ע"י המאציל עצמו מבלי סיוע של העלאת מ"ן ע"י התחתונים, שאז כמובן אין שטן ואין פגע רע, ולא יתכנו מקטרגים כלל. ולסוג זה שייכים צדיקים גמורים לאלתר לחיים.

וכל שכן תקיעת שופר דלא מקבל תקיעתא בר"ה דבר נש דלאו איהו חכים למתקע ברזא דתקיעה, היינו חולם – עלית המלכות לבינה ע"י המאציל ב"ה, ששם נוהג ענין מחילת עוונות תמידית בלי הפסק, בלי דינים, הכל טוב, מבחינת מחשבת הבריאה, אדרבא שם דוקא מבוקש ורצוי המוקש המלכודת [הפתוי של הס"מ] כדי לתת חחים בלחיו, והקדושה נמצאת מרויחה ומתעשרת. כמו ביום השישי ביום חטאו של אדה"ר בזמן שיצאה התוספת שבת, וכל הזדונות נהפכו לזכיות ונתעלתה הקדושה מאד מאד עד שכמעט בטל הס"מ לגמרי. אלא שזה היה שם רק ליום השבת מבחי' אתערותא דלעילא, כמו הנס פורים בימי מרדכי ואסתר, מבחי' גמר התיקון. מטעם זה רשב"י לא התפלל בתור שליח צבור, או לא תקע בשופר בעצמו בתור בעל תוקע, אלא לא בעי למשמע צלותא אלא מבר נש דהוה קאים קמיה ג' ימים קודם כדי לדכאה אותו, וכל שכן תקיעותיו, כי רבי שמעון בעצמו היה כבר בגמר התיקון ממש מבחינתו הפרטית, והוא לא היה זקוק לאתערותא דלעילא מבחינה זו, כמו שאמר רעיא מהימנא לרשב"י (בזהר פנחס אות תצט): לית לי אתר להסתתר ממך, כי בכל מקום אתה מוצא אותי, אלא מה – לבחי' כלל ישראל שעדיין לא

זכו לגמר התיקון והם זקוקים לאתערותא דלעילא ולגמר התיקון לשעתא, וזה שצריך היה רבי שמעון להכשיר השליח צבור ג' יומין קודם ר"ה, כדי להכשירו עכ"פ לעבודתו לבחי' גמר התיקון, השואת הצורה מבחי' חיליה של רבי שמעון.

בענין המוחין ד"עד דלא ידע"

תוכן

פורים תשי"ג

בענין "חייב אדם לבסומי בפוריא", על שאלתו של ... איך זה שייך אצל כל אדם פשוט מן ההמון, שעל ידי שתיה ושכרות יבוא לידי מוחין גדולים כאלה של "עד דלא ידע"? בשלמא אצל הצדיק ניחא, אבל בן אדם פשוט איך זה שייך לומר לבסומי, שענין לבסומי פירושו בסום הדינים והמתקה שלהם בכל הגובה?

ותירץ: כי כללות האומה נחשבת בפורים לאדם אחד, וכמו שבאדם נמצאים כל מיני איברים, ומה ששייך לומר כלפי הראש של האדם שתפקידו במוחין ומחשבה, כן הצדיק של הדור נחשב בענין כללות כלל ישראל כמו הראש של כלל ישראל. וכן ענין הבסום נוגע רק אליו, ולא כלל לכל אדם מההמון, שהם רק בכלל איברים של האדם, והם באמת אין להם שום אחיזה במוחין האלה הגדולים של "עד דלא ידע", רק כולם שייכים לצדיק הדור שהוא כאוצר הרגשות כולם. ואצלו שנבחן כעין "ראש" של כל ישראל, אצלו יתכן "הבסום" של כל הדינים בבחי' עד דלא ידע, או ע"י שינה, או ע"י שתייה מרובה בפורים. אבל ההמון עם, אין להם באמת שום ענין באלו המוחין, והבסום עושה הצדיק הראש אל הדור, שאצלו מתכנשין המוחין של "עד דלא ידע" בבחי' דעת.

והוסיף: שאפשר להמשיך המוחין ד"עד דלא ידע" דוקא ע"י שתייה מרובה ולא ע"י שינה, כי שינה פירושה הסתלקות המוחין, ושתייה באמת מביאה לחריגה מן התלם של כל השנה, ומביאה לידי אי בירור לרגע, בין ארור המן לברוך מרדכי. היוצא מדברנו: שהראש, רק לו התפקיד להמשכת מוחין, וכל האברים עובדים בשביל הראש, וכן אנשי ההמון בשביל הצדיק הדור שהוא הראש שלהם, והם ההמון האיברים ביחס לצדיק, הראש. ויפה אמרו: "חייב אדם לבסומי בפוריא", חיוב, וכן האברים, ומכיון שהראש מסוגל לכך האיברים חייבים לעבוד עבורו.

בענין חנוכה ופורים

תוכן

מתוך שיעור זהר תזריע סעיף תשי"ב

חנוכה הוא בחי' נצח, והוד בחי' פורים, ומפני שהם לבר מגופא כמו נ"ה אינם בתורה. ובחנוכה שהוא בנצח, שהוא רק הארה מלמטה למעלה נוהג בחנוכה רק הלל והודאה, כלומר לא בגוף, אבל בפורים שהוא בהוד שהארתו הוא מלמעלה למטה, שמשמע לגוף, יש בו אכילה ושתיה. והנס של חנוכה שמצאו רק פך אחד של שמן שהספיק רק ליום אחד, הוא הוא הבינה ספירה אחת, כי הבינה נדלקת בספירה אחת, והמשכתו אותה למטה בז"ת, והיה הנס לשמונה ימים, והם הם שמונת ימי חנוכה. והיונים שטימאו את השמנים הם בחי' הנחשים והשרפים. ואמר: שחג"ת הם ג' רגלים ונזכרו בתורה, אבל חנוכה ופורים הם נו"ה ולפיכך לא נזכרו בתורה, היינו שהם לבר מגופא, ולא נזכרו בתורה, לאפוקי חג"ת שכן נזכרו.

"להנקם מאויביהם"

תוכן

פורים תשי"א בליל פורים אחרי המגילה

אמר לי: "פתשגן הכתב להנתן דת בכל מדינה ומדינה", דת זו תורה, בזמן שהתורה תתפשט בכל מדינה ומדינה, אז יהיה "גלוי לכל העמים" שהיהודים "עתידים ביום הזה להנקם מאויביהם". ומהי הנקמה? שהם הגוים רואים בגלוי שכל מעשיהם נגד היהודים היו רק לטובת היהודים, וזוהי הנקמה הכי גדולה שיוכל מישהו לתאר לעצמו – "להנקם מאויביהם", ואין נקמה יותר חריפה וגדולה מזו. כי ביום ההוא יודע לגוים – "יהיה גלוי לעמים", כי כל התורה היא רק בשביל היהודים, ובזמן שהתורה תתפשט בכל מדינה ומדינה (ועתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות), אין צורך בתיקון צמצום ב', אז יהיה "גלוי לכל העמים", כי אז יהיה "בלע המות לנצח", ואין [חשש] לאחיזה, אז תוכל התורה להגיע בכל קומת המלכות מבלי להזדקק לתיקונים, אלא תאיר באורה עצמה, אור השחור יאיר כמו אור הבינה בלי המפתחא, ואז יהיה "גלוי לכל העמים" כי בפתשגן הכתב הראשון, המכוון הוא "להיות עתידים" חסר המלה "יהודים", והקו שלהם הוא הנכון, וע"י מה זכו לזה? דוקא ב"להנקם מאויביהם", "מאויביהם" – ע"י אויביהם, שגורמים להם כל הטוב, שהמשיכו האור והיו להם למשמשים, שזה נקרא נקמה הכי גדולה, "ונהפוך הוא" ממחשבתם.

עוצם רשעותו של המן

תוכן

ובעת סעודת פורים המשיך להסביר- כי המן עוד גרוע מעשו לפי גודל רשעתו, לפיכך היה הרשע הזה הכי גדול מכל הזמנים, ורצה להשמיד להרוג ולאבד כל היהודים שבכל קכ"ז מדינות מלכות אחשורוש. וזהו ענין אמרם: המן מן התורה- "המן העץ", כי המן הוא הקו שמאל העיקרי- "עץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו", שבו המיתה וכל הרעות מזמן בריאת העולם. והנה לפי זה אפשר לדון עוצם רשעתו של המן, כי הוא שם נרדף לעץ הדעת, ששם המיתה. ולפי הלעומת אפשר כבר לדון גדלות מרדכי הצדיק, שהוא כל הטוב הגנוז לצדיקים בבחי' גמר התיקון, ולפיכך הוא "בן יאיר בן שמעי בן קיש איש ימיני". ואמרו: מרדכי מן התורה מנין? מרי דכיא, קו ימין שהוא כולו להשפיע, כי "זה לעומת זה עשה אלקים".

והנה הפורים מרמזים על גמר התיקון שיגלה במהרה בימינו. ובזה שהמשיך מרדכי הוא נצחי, והארת מרדכי עומדת ומצפה להגלות כמו שהיתה גלויה בזמנו, והיה כבר נשאר כן לעולמי עד, אם היו היהודים שבאותו דור שולחים ידם בבזה. ולפיכך חייב אדם לבסומי בפוריא עד דלא ידע, כי האור של פורים נוקב עד הסוף, וכיון שנוקב עד הסוף אין הבדל בין ברוך לארור, והוא מבחי' "יהי אור"- לעולם הזה, שהם כלים חיצונים, שאז גם החיצוניות כבר ראויה לאור שבקדושה, ונעשה התיקון בכחו עצמו, ואין צורך בהקפה והשאלה מבינה. לאפוקי מיום הכפורים שהוא פנימיות, ועדיין זקוק להשאלה והמתקה מבינה, מאימא. אבל פורים הוא אור מלכות בעצמותה, ולפיכך החיוב לבסומי בפוריא, שכן כל הדינים שבשיתא אלפי שני הובסמו, שכן ביסומי פירושו ביסום כל הדינים, עד דלא ידע בין ברוך לארור, היינו עד למקום סיום ענין הלעומת מטוב ורע, והכול טוב.

וענין זה אפשר להמשיך אותו בכל שנה ושנה, מפני שהאור של פורים הוא נצחי וקיים ועומד, ומה שנצחי וקיים אפשר להמשיך אותו ביומו המיועד לו ע"י צדיק הדור. ולאו דוקא ביומו המיועד, אלא אפילו תמיד, אלא שביומו המיועד מסוגל יותר להמשיך ע"י הצדיק. ומה שאמר: "חייב אדם", שמשמע כל היהודים!? הענין הוא – שמבחינת כללות הענינים והדברים, כל היהודים נבחנים לאדם אחד, לחטיבה אחת, עם צדיק הדור, שהוא ראש של הגוף, והם שאר היהודים הם כמו איברים גרידא. וכמו שבגוף הכל נעשה במחשבה תחלה בראש, כן גם בענין פורים כל האיברים שמחים ועוסקים בענין, אבל הדבר נעשה בראש ששם המחשבה והמוחין, כי צדיק הדור הוא הממשיך האור הזה ומקיים ה"עד דלא ידע" בשתייה דוקא.

וזה ענין "פתשגן הכתב להנתן דת בכל מדינה ומדינה גלוי לכל העמים", כי במתן תורה לישראל היה הענין החשוב הזה בסתר, ואפילו בני ישראל לא קבלו התורה אלא מיראה, ועל אחת כמה וכמה כל העמים שבשבילם זה היה בסתר מוחלט עד גמר התיקון, שאז יהיה "גלוי לכל העמים". ובפורים כידוע מאיר האור של גמר התיקון, היינו האור של זמן הארת גמר התיקון, בבחי' "יהי אור"- לעולם הזה, "ויהי אור"- לעולם הבא, מלמד שגנזו לצדיקים לע"ל. ועיקר המגילה הוא "פתשגן הכתב- גלוי לכל העמים להיותם עתידים ליום הזה", כי אז בגמר התיקון יהיה ברור לכל המכוון-ב"להיות גלוי לכל העמים להיות עתידים ליום הזה", כי לפני כן, לפני גמר התיקון, אם היה ברור מצב זה של התורה, מי טפש ומי פתי בכל העמים שלא ירצה בתורה ובטוב הנצחי שהיא נותנת והצפון בה? ומתוך שבחר הקב"ה בישראל ויאהבהו, סתם את הענין הזה, ופתשגן הכתב שזוהי האיגרת הראשונה העיקרית כתוב סתם- "להיות עתידים ליום הזה", ושם לא מפורש במי מן העמים המדובר, כי שם אינו מזכיר לא העמים ולא היהודים. ובא המן,

הרשע הכי גדול שבכל הדורות, ונתן פירוש משלו לכתוב בפתשגן הכתב "להיות עתידים" לפי מחשבתו הארורה והטמאה, ואמר כי המכוון "בעתידים" הוא אל כל העמים נגד ישראל, אע"פ ששם בפתשגן הכתב לא נזכר לא עמים ולא יהודים רק סתם "עתידים", והרשע הזה היה כל כך בטוח בקו שלו עד שפירש לו הענין "עתידים", מכוון "לעמים"- לעצמו, לקו שלו. ולפיכך אמר: "אם על המלך טוב יכתב לאבדם" וגו'.

ענין רבוי שמחה - משנכנס אדר מרבין בשמחה

תוכן

שיחה תשי"ד

אמר: כי עיקר הוא אהבה, גדול מיראה, כי מעלתם של ישראל בזמן מתן תורה היתה כל כך גדולה עד שפסקה זוהמתן, והיתה בהם חרות ממלאך המות, ובכל זאת השמחה לא היתה שלמה כמו באדר, שאז: מרבין בשמחה. והטעם – מפני שאז בזמן מתן תורה היתה תשובה מיראה, "כפה עליהם הר כגיגית", אבל כאן אצל מרדכי והמן היתה מאהבה, הדר קבלו וקיימו "באהבה" מה שקבלו קודם מיראה, הדר קבלו וקיימו באהבה שנית עכשיו, ולפיכך הריבוי שמחה, כי "באהבה" הרבוי רצוי, ואין מפריע כמו מיראה, ולפיכך באדר "מרבין" בשמחה, משנכנס אדר – אדרת – מרבין בשמחה, ע"י שהיה הענין והתיקון של "אדר" שפירושו "אדרת", היינו כניסת היוד לאור ונעשה אויר – דינים דמעוט דקטנות דימין, ששם יוצאים שערות שנקרא אדר – אדרת שער (לנקד צירה קמץ), שהודות לו יש ג' קוין גם בז"ת, וקו אמצעי גם בנהי"ם.

וענין דרבוי שמחה הוא בגלל זה, בגלל האדרת, כי עד שהיה ענין האדרת- היה הלעומת שוה בסכויו להקדושה, כי "זה לעומת זה עשה אלקים", ולפיכך המן (שהיה מכשף גדול) וחשב ומצא כי דוקא באדר יש לו סיכויים לנצח את ישראל, ולפיכך בחר בחודש אדר. וזה שאמרו: למה בני ישראל נתחייבו בזמן מרדכי כליה? וענו ואמרו: מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע, והמן פתה אותם שיהנו מסעודה זו, והוא חשב שהיהודים שבאותו דור יטעו מטעם דלא ידעו, ויהנו כמחשבתו הרעה ויתחייבו ח"ו כלייה, ולפיכך בחר בחודש אדר שהוא החודש שנים עשר, כיון שבמקום הזה תלוי כל הבירור, אם לקדושה אם לס"א, זאת אומרת: אם מקבלים השערות רק כאמצעי להגדלת הימין ולא לתועלתו הפרטית – מנצחת הקדושה. ואם ח"ו כמטרה, אזי הס"א. וזהו הפיל פור, אם משמשים השערות רק כאמצעי ומתווך לבירור ולהעדפת הימין על השמאל - מנצחת הקדושה, היינו שנאחזים בדינים באהבה כדי על ידי כך לזה(כ)ות לאמצעי ולדבקות מפאת דחיית השמאל, ומכיון שאין עצה אחרת נאחזים בדינים, בשערות, השערות האלו רצויים, וזוהי כל מטרת הבריאה. וזה ג"כ מה שאמרה רבקה אמנו: "אם כן למה זה אנוכי", אצל "ויתרוצצו הבנים בקרבה", כיון שראתה ששתי הרצונות ניתנים מלמעלה, אם כן למה אנכי-הקדושה-זה המיעוט רק בו"ק, "ותלך לדרוש את ה'. שני גוים בבטנך ורב יעבוד צעיר", מאן דרב איהו זעיר, ומאן דזעיר איהו רב, כי היא חשבה כי האמצעי יסבול, לא השיגה מדרגתו של יצחק.

מדוע הזמינה אסתר את המן למשתה היין פעמיים?

תוכן

בסעודת פורים תשי"א

למה הזמינה אסתר למשתה היין את המן פעמיים, ולמה לא הביעה אסתר את מבוקשה במשתה הראשון ונזדקקה למשתה השני? והענין הוא – כי המן הרשע המשיך הג"ר דג"ר, וידוע כי ענין להפרע מן הרשעים ולתת שכר טוב לצדיקים באים כאחד, ולא אפשרי זה בלי זה. ובכן כדי שיהיה "שכר טוב לצדיקים" מוכרח להיות "להיפרע מהרשעים", שהוא המשכת הג"ר דג"ר בקו שמאל. ופירש: "והמלך קם בחמתו ממשתה היין", היינו הג"ר דג"ר מהמשכת המן, שהם הדינים של המנעולא שמשחיתים הכל. "לגינת הביתן", היינו לימין, המשכת אסתר – המלכות, שהוא ע"י מסך וקדושה. והמן בהרגישו טעם ותוצאת המלך קם בחמתו, שהוא זיז מכלה הכל (שהוא רק לצד המן), התחיל לבקש עצה להנצל, על ידי שחשב להטפל לקו אסתר, היינו לימין, בדלית ברירה, כי ראה כי כלתה אליו הרעה של הג"ר דג"ר שהמשיך, היינו מקימת המלך ע"י המשכתו, וחשב שיהיה לו פליטה והתמלטות ע"י "והמן נופל על המטה אשר אסתר עליה". ובזה רק הכניס הדין קשה שלו גם על קו אסתר, היינו [שנתכללו] הדינים, והיה יכול ח"ו לקלקל המסך שלה, ולהכניס אותה ג"כ אל מעגל הדין החזק שלו, שגם היא תושבת ותושמד כמוהו. וזהו "ויאמר המלך: הגם לכבוש את המלכה עמי בבית".

"הדבר יצא מפי המלך ופני המן חפו", מלשון כסוי, כי אלו שנידונים למות ולהורג מדין המלך, היו מכסים פניהם כמנהג ידוע במזרח הקדום.

והיתה צריכה לעשות שני משתאות מתוך כורח גמור. יין זה חכמה, ובפעם הראשונה של המשתה הראשון, היא המשיכה על המסך תשובה מיראה ע"י מסך דחיריק, שאז נוהג ענין "עד חצי המלכות וינתן לך", תשובה מיראה, שזה היה במשתה הראשון.

ואח"כ אע"פ שכבר היה ידוע "פתשגן הכתב להנתן דת בכל מדינה ומדינה", שכבר לא היה הכרח במסך דחיריק ובצמצום ב', ובכל זאת אסתר מרצונה הטוב מרצונה עצמה – תשובה מאהבה, כיון שראתה שדעת המלך נוחה מזה קיימה את המסך הזה אפילו בגמר התיקון, לא מתוך הכרח וכפייה, אלא מתוך אהבה וגרימת נחת רוח למלך. וזהו ענין משתה השני שעשתה אסתר, ואז אמרה בקשתה והוכיחה שהיא רוצה גם עתה היינו בגמר התיקון – שאין כבר צורך במסך דחיריק ובצמצום ב', ואפשר כבר להשתמש בצמצום א' – אולם מתוך אהבה גם עכשיו משתמשת במסך דצמצום ב', מתוך אהבה ורצון ולא מתוך כורח, והוא חכמה בחסדים, מפני שדעת המלך נוחה מכך. וזה ענין "קם בחמתו ממשתה היין אל גינת הביתן". "והמלך שב מגנת הביתן אל משתה היין", היינו הנצחת הקו של היהודים – חכמה בחסדים וחסדים בחכמה. וזהו ענין פתשגן הכתב השני שכתב בו מלה נוספת "היהודים", היינו בגמר התיקון וזווג הגדול מכוון רק ליהודים, שהוא ענין "להנתן דת בכל מדינה ומדינה, ולהיות עתידים ליום הזה" נוספה המלה "היהודים". וזה אפשרי רק ב"להנקם מאויביהם", כי שני הדברים האלה כאחד הם באים, היינו השכר הטוב לצדיקים, והלהפרע מרשעים, ולא יתכן האחד בלי השני. וזהו ענין שאמרה אסתר בזמן משתה השני: "כי נמכרנו אני ועמי להשמיד להרוג ולאבד, ואילו לעבדים ולשפחות נמכרנו החרשתי", אמרה זה דוקא במשתה השני, בזמן שכבר היה ידוע וגלוי לכל העמים שהזווג הגדול של עתיק הוא רק בקו היהודים ולא בקו המן, והשכר הטוב לצדיקים הוא מוכרח להיות רק יחד עם הלהפרע מהרשעים, ובכן "להשמיד ולהרוג ולאבד" הוא צריך ומוכרח להיות באומות ולא

ביהודים. "ואילו לעבדים ושפחות נמכרנו החרשתי", לרצון המלך, אולם המציאות היא – הלוא כי דעת המלך ורצונו נוחה דוקא מקו שלי, ובכן צדקה שאלתה של אסתר: "כי אין הצר שווה בנזק המלך", והסכים המלך לדעתה.

והאמת היא – כי בזמן אסתר ומרדכי צריך היה כבר להיות גמר התיקון, ואלמלא טעמו ונהנו היהודים מסעודתו של אותו רשע, כמ"ש: שנהנו מסעודתו של אחשורוש והשתחוו לצלם שעשה נבוכדנצר, ומשום כך עוד נמשך התיקון. אבל נרמז כבר במגילה סודו של גמר התיקון, ובשני הפסוקים: "פתשגן הכתב לינתן דת בכל מדינה ומדינה", שדת פירושה תורה. ובפסוק השני כבר אמר בפירוש: "להיות היהודים עתידים ליום הזה", היינו קו אסתר. וזהו ענין ב' המשתאות שעשתה אסתר, שבמשתה הראשון אמרה: "אשר עשיתי לו", בלשון עבר – מסך דחיריק תשובה מיראה מתוך אונס. ואח"כ אמרה בלשון עתיד: "אשר אעשה" – תשובה מאהבה, שפירושו: אליבא דאמת אין צורך כבר במסך הזה מפני שכבר נגמר התיקון, ואפשר לקבל מלמעלה למטה, ואין מפריע, ובכל זאת כיון שאני רואה ומרגישה שדעת המלך נוחה מהקו שלי הקודם, קו אמצעי ומסך דחיריק, אני עושה אותו המסך מאהבה ולא מאונס, שזה נקרא תשובה מאהבה. ולפיכך אמרה במשתה השני: "אשר אעשה" – מרצוני מאהבה, כי מיראה אין שייך לומר אעשה. ולפיכך אחרי המשתאות, אחרי המשתה השני, לא הזכיר "עד חצי המלכות", אלא "ומה בקשתך עוד ותעש", היינו שמצדה אין כבר חסרון בחצי. ולפיכך כתיב פעמיים: "וקבל, וקבלו". שבפעם הראשונה היתה תשובה מיראה – מסך דצמצום ב', מסך דחיריק, שהוא כל התיקון, שכן בלעדו אין אפשרות לחזור בתשובה. וזהו ענין: בשעת מתן תורה כפה עליהם הר כגיגית, עם צמצום ב', שזה נתן להם דרך לתשובה מאהבה. אחר כך שכבר לא יהיה צורך במסך דחיריק והם ימשיכו [להשתמש] במסך דחיריק מתוך אהבה. ואם לא היו מקבלים זה מקודם מתוך יראה, מתוך אונס, איך היו אח"כ חוזרים בתשובה מאהבה? ולפיכך כתוב שתי פעמים: קיימו וקבלו, אחד מאהבה מה שקודם היה מיראה, והנציחו הקו הזה לנצחיות מאהבה.

בענין עשרת אלפים כיכר כסף

תוכן

בענין עשרת אלפים כיכר כסף שאמר המן לשקול ע"י עושי המלאכה אל גנזי המלך, שאלתי: למה דוקא כסף? ועוד: מנין להמן כסף, והלא המן הרשע צריך היה לומר זהב, כבחינתו. ואמר לי, כי באמת אמר המן שקר מוחלט, כי לא היה לו כסף כלל, כי אין לו להמן שום שייכות לעשרת אלפים כיכר כסף. אלא מן השמים, כדי להגביר הקטרוג שלו על יהודי אותו הדור, לפיכך אמר המלך "הכסף נתון לך", בידעו כי שקר הוא, שכן אין לו שום כסף, והראיה – שלא נתן כלום, כי לא היה לו מה לתת. וכל הענין הזה עם הכסף לא בא אלא להגביר הרהורי תשובה אצל יהודי אותו הדור והחמרת הקטרוג נגדם, כדי שיחזרו בתשובה מאהבה. וידוע הוא שבכל מקום שנזכר המלך סתם הוא הקב"ה – ת"ת, וכל מקום שנזכר המלך אחשורוש הוא אח ושורש. וענין מדינה מלשון בית דין. ו"עשרת אלפים כיכר כסף אשקול ע"י עושי המלאכה להביא אל גנזי המלך", היינו "את דתי המלך הלוא אינם עושים", ובכן "למלך אין שוה להניחם", ובחינתם שהם הכסף הוא יביא אל גנזי המלך, כי עשרת אלפים כיכר כסף הוא בחי' היהודים – קו ימין, שעליו לא היה צמצום כלל, שהם עשרת אלפים. ונתרברב הרשע הזה ששמו המן מלשון להמם, והפיל פור הוא הגורל להומם ולאבדם, כי כל הגותו של אותו רשע לא היה אלא להמם, וחשב כי כשר הזמן לאבדם.

אבל הם היהודים עשו תשובה מאהבה ויזכו בכל הטוב שיכין אותו רשע, מבחי' "ונהפוך הוא", לפיכך אם היו היהודים שבאותו דור מקיימים דברי מרדכי כראוי, היינו "ושללם לבוז", כבר היה אז גמר התיקון. אלא שלא הבינו כראוי דברי מרדכי – "ובבזה לא שלחו את ידם", ומן הראוי היה שכן ישלחו את ידם, שכן היה אז שעת כושר ורחמים. וענין בטחון הרשע הזה בקו שלו נראה ברור לעין מחשבתו – "למי יחפוץ המלך לעשות יקר יותר ממני"? וגודל כח הקבלה שלו עד שבקש כתר מלכות בראשו, והכול ניתן למרדכי היהודי, בסוד "יכין רשע וצדיק ילבש". וענין זה של מרדכי והמן, הוא כמו יעקב ועשו, שכן גם עשו חשב שהקו שלו מנצח.

הרב משה יאיר ויינשטוק זצ"ל

אור הסולם
מרכז מורשת בעל הסולם | הרב יהודה ליב אשלג זצ"ל

ענייני "אדר"

תוכן

ב"ה ו' אדר תש"ב מפי מורי מוהרי"ל שליט"א

"משנכנס אדר מרבין בשמחה". עיקר הנס של פורים היה קיימו מה שקיבלו. כמה פעמים קבלנו עלינו עומ"ש, והעיקר הוא מעתה ומעכשיו הוא להיות גם קיימו.

והיה אז "ונהפוך הוא". כי אגרות הראשונות היו לאבד את כל היהודים ביום י"ג לחודש אדר, והאגרות השניות היו - שבאותו היום ובאותו החודש ובאותה העיר שיעמדו היהודים על נפשם ולאבד את שונאיהם. וזהו עיקר הכח של הצדיקים – שמהפכים את כח הרע להיות לטוב. ודרך הצדיקים הוא להתנהג בדרך הימין ובדרך השמאל - בדרך הימין שהיא ההשגחה הפרטית - שהכל הוא בכח ה', והכל תלוי בו. ודרך השמאל היא ענין של שכר ועונש - שהכל תלוי ביד האדם, והם נוהגים בזה ובזה, ולא יעקלון אורחותם.

וזה מאה"כ (זכריה י"ג ד') "ולא ילבשו עוד אדרת שער למען כחש". שער הוא ענייני העולם שהם כסער, אשר כל העולם הם מרחיקים מה', והם רואים בהעולם איך שהכל הם מניעות המונעים את האדם מלהתקרב אל ה'. ואולם הוא כאדרת, כי איהו אדיר ואיהי אדרת, וזוהי השכינה הקדושה האדירה בהעולם, ולכן זהו לבוש יקר. כי באם הוא מרגיש איך שהעולם הוא מונע ממנו מלהתקרב לה', והוא מתחזק, ובא עי"ז לידי דביקות בה', ואז הוא להיפך - נעשה מזה לבוש יקר - אדרת שער, אבל כל זה אמור אם הוא בבחינת "וסביביו נשערה מאד", שמרגיש כל רגע ורגע איך שאינו עושה בזה עבודה לה', אבל אם אינו מרגיש ככה הרי זה "אדרת שער למען כחש".

כי לא איברי עלמא אלא או לצדיקי גמירי או לרשיעי גמירי. וזאת על כל אדם לדעת. כי מקודם שבאים לידי דביקות בה' אז הוי העולם כאילו הוא לרשיעי גמירי, וכשבא לדביקות אז הוא רואה אך את הטוב בעולם, ואז הוא לצדיקי גמירי. אבל אם אינו משים לב לכל זה, הרי כאילו העולם הוא דבר בטל, וכאילו אינו בעולם כלל.

וזאת העבודה הכבירה של הצדיקים למצוא את צד השמאל, כי האדם הוא כבר מקורב לה', אבל צריך לחפש אחרי דרך השמאל כדי להיות בזה הליכה, שעיקר ההליכה תלויה בזה. וזשה"כ: "יחופש עון ירושלים", צריכים לחפש אחריהם, וזאת היא הקופה של שרצים התלויה להם מאחריהם. ולזכור תמיד בזה, כי רק בזה תלוי סוד ההליכה בעבודת השי"ת.

ואמרו ז"ל: לא כעולם הזה הוא העולם הבא, בעולם הזה על בשורות טובות אומר הטוב והמטיב, ועל בשורות רעות אומר ברוך דיין האמת, אבל בעולם הבא הוא רק הטוב והמטיב. והענין הוא - כי אמרו ז"ל הטוב והמטיב - הטוב לדידיה והמטיב לאחרינא, והכוונה בזה - כי אי אפשר להתקרב להשי"ת רק ע"י הכוונה הנכונה לעשות רק נחת רוח לפניו ית"ש, ולא לכוון לעצמו כלל. ונמצא שצריך האדם לעקור ממנו כל הנטיות המטעות אותו לכוון לעצמו, ואז כשעוקר ממנו כל הנטיות הללו של הקבלה לעצמו, אז הולך הוא ומתקרב לפניו ית"ש.

אבל לא כל ניצוצות הקבלה יוכל האדם לעקור ממנו, אבל נשארים בהאדם ניצוצים טמירים שאין האדם מרגישם כלל, אבל להשי"ת ידועים המה, כי אמנם ישנם בו הניצוצים הללו. ולכן כשהאדם מתקרב לה', ובאים אליו האורות העליונים שבאו אך ורק מפני שכל עוז רצונו הוא דוקא להשפיע נחת רוח לפניו ית"ש ולא לקבל לעצמו כלל, אבל יחד עם זה הרי הניצוצות של הקבלה הטמירים בקרבו גם הם מתעוררים בכדי לקבל, ולכן אז היא העבודה הנכונה, והיא לקבל ע"מ להשפיע נח"ר לפניו ית"ש, שזאת היתה עיקר כוונת הבריאה להנות לבריותיו.

והנה הדביקות הגמורה בו ית"ש היא - שאין האדם נמצא במציאות לגמרי, כי זאת ההשואה הגמורה, והרי זה כדמיון האדם עם ידיו, שהמחשבה שבראש היא מתפשטת גם ביד, שזוהי האחדות הגמורה, וזהו הטוב לדידיה. אבל יחד עם זה הוא גם – ומטיב לאחריני, והיינו לאותם ניצוצי הקבלה הטמירים בקרבו. וזה מאה"כ: "כי כוס ביד ה', ויין חמר מלא מסך, ויגר מזה, אך שמריה ימצו ישתו כל רשעי ארץ". כי כוס היא בחי' כלי לקבל אור ה', וכלי זה בא רק ע"י צחצוח הכלי שלא לקבל לעצמו, ולכן נמסך היין בהכלי. אבל "ויגר מזה" - כי ניתזין ממנו ניצוצין גם להניצוצין האחרים. ובאמת "אך שמריה ימצו ישתו כל רשעי ארץ", כי "וסער מתחולל על ראש רשעים יחול", והאדם יהיה ניצל מזה ע"י שתהיה כוונתו לקבל ע"מ להשפיע.

וזהו הלשון שמאל. בשין ימנית הוא שם אל, וזאת היא דרך הצדיקים, שע"י דרך השמאל הם מכניסים שיהיה שם אל, אבל יש גם בשין שמאלית, שהוא השם של המקטרג והרע – ס"ם.

"בקישוטין אזלא", כי עבודת הצדיקים, הלא היא בדביקות הגמורה בהשי"ת, ונמצא שבעצם אין בהם רע, אבל הם מחפשים אחרי ניצוצות הרע שבקרבם בכדי לקרבם לה'. ובכן נעשה מהרע, רק בחינת קישוטין דמלכא, אבל לא עצם הבנין. אבל גבי הבוי"ת השמאל הוא עצם בנין המלכות, ולכן מתקנאים הצדיקים במעשה הבוי"ת, שהם בונים בעצם את השכינה הקדושה.

והרי זה כדמיון הים הגדול, שאי אפשר לדלות את כל הים, אלא כפי הכלי שיש להם בזה הם דולים וממלאים את הכלי מים, אבל שוב לא יוכלו עוד לדלות מים, כי על כן הכלי הוא מלא על כל גדותיו, אבל אם הוא שופך את המים שבהכלי, יוכל שוב פעם לדלות מים ע"י אותו הכלי. וזאת היא בחי' השמאל, כי בצד הימין לחוד נעשה לעומד, כי הכלי הוא מלא על כל גדותיו, וכשהוא מרגיש את שמאל ושובר את ליבו, אז הוא שופך הכלי וחוזר למלאותו.

כשזוכים למחילת עוונות, וזדונות נעשו כזכויות, אין ח"ו לאהוב את הרע, כי תמיד צריך שתשאר השנאה הגמורה להרע, ולמאוס ברע.

אור הסולם
מרכז מורשת בעל הסולם | הרב יהודה ליב אשלג זצ"ל

כפורים פורים שבת

תוכן

הנה ארז"ל (עירובין י"ג): "נמנו וגמרו: טוב לו שלא נברא, ועכשיו שנברא יפשפש במעשיו, ואמרי לה: ימשמש במעשיו". ואיזה שייכות יש זה לזה, כי קודם מיירי במציאות, וזה בענין מוסר!? וגם מהו ההבדל בין פשפוש למשמוש?

והענין - כי האדם אף שהוא מטהר ומזכך עצמו עד מאוד, בכל זאת אותה הנשמה היתה יותר טהורה ויותר מזוקקה קודם שירדה לעולם, מכפי שהיא אחר ירידתה לעולם, ולכן על זה אמרו: "טוב לו לאדם שלא נברא משנברא", ועכשיו שנברא מה יעשה.? לכן אמרו: "יפשפש במעשיו", היינו לעשות תשובה על חטאיו ועונותיו, וממילא יהיו נעשין מהזדונות זכויות, ואז יהיה רווח ממה שנברא יותר משלא נברא.

אבל כל זה הוא בבחינת בי"ע שיש רע וטוב, ובחינת בירורים. ובאים אחרי זה ואומרים - כי צריך למשמש במעשיו, והיינו לבוא להאור שהוא קודם הבריאה, שזה הוא התיקון השלם, שלא שייך כלל לבירורים.

והוא מה שאומרים יום כפורים - כמו פורים, שהוא בלתי מובן: איך אפשר שיום הכיפורים שהוא שבת שבתון יהיה נתלה בפורים שהוא יום חול, ויום שמותר בעשיית המלאכה? אלא שזהו כדברינו - כי יום הכיפורים הוא בחינת בינה כידוע, ופורים הוא בחי' חכמה שהיא יותר גדולה מבינה. ומה שמותר בעשיית מלאכה, הוא – כי הוא האור הגדול שאין בו בירורים, שאפילו החול הוא קודש.

ומה שבשבת הוא אסור בעשיית מלאכה הוא - שבשבת הוא עליית העולמות, ופורים הוא האור בעצמו, וגם החול הוא קודש.

כי ישנם אורות מקיפים ואורות פנימיים, ואורות המקיפים גם הם באים לכלל קבלה ונעשים פנימיים, אבל אין העדר נוהג ברוחניות, ונמצא שיש בו גם פנימיים וגם מקיפים.

ועליית שבת היא רק שהפנימיות היא עולה ולא החיצוניות. שהחיצוניות היא רק בתיקון השלם. ולכן נאמר שבת וינפש, כמו"ש בב"ק ובשבת עומד לפוש.

וז"ש: "זרענו וכספנו ירבה כחול, חטאתנו הוא ימחול". זרענו כספנו הם הכסופים שלו. ולמה אמר כחול ולא כקודש? אלא שהחול בעצמו יהיה קודש. ואיך נבוא לזה? ע"י שחטאתנו הוא ימחול, ונזכה לתשובה מאהבה שהזדונות נעשים כזכויות. כי קדושה כמו"ש היא לא כל כך רבה, אבל מתוך ניצוצי החול, הרי יש הרבה קבלות טובה. וכמו הנ"ל לגבי המן, כי למרדכי בשום אופן לא עלה על הדעת לדרוש כל כך טובה עד כתר מלכות, אבל המן הרשע, הוא כן היתה לו תאווה כל כך גדולה להטובה, ואותה הטובה נתהפכה אל הצדיק, ולכן דווקא ירבה כחול. וכן הוא וככוכבים בלילה.

ובקדושת האצילות הכל הוא קודש, ולכן אין חילוק בין איגרות הראשונות לאיגרות השניות, אף שהאגרות הראשונות להרוג ולאבד את כל היהודים, ובשניות היה לאבד את חיל הגוים, בכל זאת הם אחד. ובזה תבין כי מה הרווחנו באותו הנס – כי מקודם האגרות הראשונות גם אז היו חיים ישראל, ומה הרוויחו באגרות השניות - כי נשארו בחיים חיותם? אלא שאז היתה התשובה מאהבה ונעשה מהזדונות זכויות, ובא להם הרווח מהזדונות, ולכן פורים הוא בחי' חכמה כידוע מהכוונות (ענין יסוד דאבא).

שבת היא תכלית שמים וארץ, ותכלית היא כמו תחילת – סוף מעשה במחשבה תחילה, והסתכל הקב"ה במעשיהם של צדיקים וברא את העולם, וזה הוא בחי' משמוש - הסתכלות בהאור של קודם הבריאה, ואז "לא יגורך רע".

וזה "כי כגבה שמים על הארץ, גבר חסדו על יראיו". כי השמים מרמז על הרוחניות והארץ על הגשמיות, ונמצא מזה ח"ו - כל מה שיותר יושפל האדם, וכל מה שיורד יותר לשאול, הרי מתעלה יותר ויותר השמים, וזה "כגבה שמים על הארץ". אבל אם זדונות נעשים כזכויות וזוכה למחילת עוונות, אז "גבר חסדו על יראיו". וזה מאה"כ ולא ישוב לכסלה עוד.

וזה "המבדיל בין קודש לחול, חטאתנו הוא ימחול", כי ע"י הדעת יודעים עד כמה גדול כח הקודש, ועד כמה ירוד ושפל הרע והגשמיות, ואז ע"י הדעת עושה האדם ההבדלה, כי "אם אין דעת הבדלה מנין". ואם לאו, עושה הקב"ה ההבדלה – "וירא אלקים את האור כי טוב" - זה מעשיהם של צדיקים.

"ושללם לבוז"

תוכן

ב"ה פורים תש"ב מפי מורי מוהרי"ל שליט"א בבוקר

הטעם למה קורין העוגות המן טאשען יש בזה סוד מופלא. כי צריך להבין אחרי שאז קיימו וקיבלו הכל מאהבה, למה לא היתה אז הגאולה השלימה? אלא שהיה אז איזה קלקול, כי בדבר המלך אחשורוש היה לאבד את חיל הגויים ושללם לבוז, והם לא קיימו ביזת שללם, והיה חסר בזה מהתיקון, ולכן נוהגים לעשות עוגות עם מילואים, ואוכלים המילוי לזכר לקבץ את הביזה.

ובזה מובן מ"ש ז"ל: "חייב אדם לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי", כי באם היה התיקון השלם אז היה הכל שב לאצילות, והכל הוא שמותיו של הקב"ה, וכך היה מגיע האור עד לבחי' "ועמדו רגליו על הר הזיתים", וממילא אין אז ידיעה בין ארור המן לברוך מרדכי.

ובערב בעת הסעודה נתבאר עניין זה יותר, והוא - כי המן הפיל פור, הוא הגורל, על כל הי"ב חודש. כי רצון הקליפה הוא לרדוף את האדם עד להדרגא היותר עליונה. והנה יש י"ב פרצופי אצילות, ודוכרא דעתיק יומין הוא המדרגה העליונה והוא נגד אדר. ולכן נאבד אז המן, כי אי אפשר לגעת בזה, כי זה בחי' אור אין סוף המאיר בנשמת ישראל.

ואמר המן - כי ישקול עשרת אלפים שקל כסף, וכמבואר במדרש ובגמרא, כי רצה לקלקל את השקלים שנתנו ישראל על המשכן. והוא רצה להשיב שוב למעלה את השקלים. אבל גמירי – "דמשמיא מיהב יהבי ומשקל לא שקלי", והוטמנו שוב השקלים ולכן נקראים גנזי המלך. ובאים היו ישראל לוקחים אז גם את הביזה היו מקבלים את אור השקלים. והם לא כן עשו.

ובזה אנו רואים מאמרם ז"ל: "כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו", כי בזמן שאול שאז היה אסור לקחת הביזה – אז לקחו, ובזמן זה שהיה הציווי לקחת הביזה – נתחסדו ולא לקחו הביזה, ובזה היה קלקול וצריכים לתקן זאת בזמן הגלות.

ולכן בסוף המגילה נאמר: "דברי שלום ואמת", ובסוף הפסוק נאמר רק "דובר שלום", והיה חסר "אמת", וזאת היא הבחינה הזאת שנחסרה.

ובסיבת הפור רצה המן להוציא את כל הטעם מהתורה והמצוות, ולכן אחר הנס אמרו: "וליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר" - אורה זו תורה, ושמחה זו תפילין. ומה חידשו בזה? אלא שהוחזר להם טעם התורה והמצוות.

"והשתיה כדת אין אונס". כי יש מים והם רק להחזיק הקיים, ויש יין שהוא בחי' מוחין, כמבואר בענין "אכלו רעים שתו ושכרו דודים". אבל המוחין אי אפשר לקבל רק דוקא דאין לו נטיה מצד עצמו אל המוחין. וזה שאמר: "והשתיה אין אונס", רצ"ל: שלא היה לו רצון להנות, כי באם יש לו רצון להנות תיכף נופל לקליפות.

ואמרו: "לעשות כרצון איש ואיש" - המן ומרדכי. כי קליפת המן היתה בחי' עץ הדעת, וכמ"ש: המן מן התורה מנין? המן העץ. והוא להכניס האמונה בתוך הדעת. וזהו עמלק - ע' מלק, בעין - בזה מולק וחותך את הראש. ומרדכי הי' מרי דכי – בחי' ריח שהנשמה נהנית ממנו.

"רב ביתו" - שרק רב ביתו הוא יכול לעשות כרצון איש ואיש, שאפילו מבחי' העץ גם זה נופל. כי למעלה בעולם האצילות כולו קודש, ואפילו שבע הסריסים המשרתים את פני המלך.

וזו היתה תקיפות אסתר - כי לא בקשה דבר כי אם את אשר יאמר הגי, ובאופן כזה אפשר לקבל המוחין.

אור הסולם
מרכז מורשת בעל הסולם | הרב יהודה ליב אשלג זצ"ל

המגילה

תוכן

ב"ה י' אדר תש"ב מפי מורי מוהרי"ל שליט"א

מן המגילה אפשר לדעת עד כמה נצרכים הם הרשעים. כי אמרו ז"ל: "לא איברי עלמא אלא לצדיקי גמורי או לרשעי גמורי". מילא כי לא איברי עלמא אלא לצדיקי, את זה אנו מבינים, אבל איך אפשר להעלות על הדעת כי העולם נברא לרשיעי גמורי?

והענין הוא - כי עקריות העבודה היא להיות אך להשפיע נח"ר לפניו ית"ש, ולא לכוון לעצמו כלל. ואולם יש בהאדם ניצוצין כאלו שאי אפשר לו בשום אופן לעוקרם ממנו. וכיון שאין בידו לעוקרם, ממילא אין לו עונש עבורם.

דהנה כל כוונת הצדיק היא להשפיע נח"ר לפניו ית"ש, אבל הלא גם רצון ה' הוא להטיב לנבראיו, ואיך יתפרנסו שני הדברים ביחד? והרי זה כדמיון ששני אוהבים מיסבים על שולחן אחד, וזה מזיז את הקערה לחברו למען יאכלהו הוא, והשני עושה להיפך. ואולם באנושיות אין זה יכול להכריע ולהכריח לזה, אבל לגבי ה' ית"ש הדבר מובן, שהוא המכריח. ותמצא מזה, כי רצונו ית"ש להנות לנבראיו הוא הגובר.

דהנה הצדיק הוא בעניוות ובשפלות, ואינו רוצה ואין לו אפילו ההבנה לבקש לעצמו איזה יקר וגדולה, אבל אותן הניצוצין הרשעיים שהם נמצאים בחובו, ואשר מקודם לא ידעם, הרי הם מתעוררים ומבקשים תפקידם. ובאופן כזה יהיה כמו"ש "רשע יכין וצדיק ילבש", ויוכל הצדיק לקבל טובת השי"ת.

וזה היה בזמן מרדכי ואסתר. כי כשהמלך שאל – "מה לעשות באיש אשר המלך חפץ ביקרו"? אם היתה שאלה כזו נשאלת למרדכי, בודאי לא נפל בדעתו כי המלך דורש טובתו הוא, ולא עלתה על דעתו כלל, לסדר קבלת תענוג וכבוד ויקר, כמו שהציע המן הרשע: "יביאו לבוש מלכות, וסוס, ואשר ניתן כתר מלכות" וכו'. אבל המן הבין תיכף – "למי יחפוץ המלך לעשות יקר, יותר ממני"? והיתה תאוותו לתענוג וכבוד עד תכלית המדרגה, וכאשר הוא הבין הדבר, מיד אמר המלך: "מהר קח את הלבוש ואת הסוס כאשר דברת, ועשה כן למרדכי". והרי אנו רואים עד כמה נצרכים הם הרשעים, בכדי שהטובות הגדולות יוכלו הצדיקים לקבלם.

וזאת לדעת כי כל המגילה היא קודש. והמלך הוא מלך מ"ה הקב"ה. והמן הרשע הוא רע רק בבי"ע, ששם "זה לעומת זה עשה האלקים". אבל באצילות אשר שם "לא יגורך רע", הרי שם גם המן הוא קודש וקדושה.

והוא - כי אם אמנם לפי דברינו הרי הרשעים הם מביאים טובה להצדיק, כי מבלעדיהם לא היתה לו שום השגה לקבל הטובה, אבל סוכ"ס הם רשעים, והם כדמיון הזבל. כי אף שאין אפשר להיות שום גידול וצמיחה מבלעדי הזבל, אבל הזבל נשאר זבל המסריח. וכל זה אמור בבי"ע כשיש רע וטוב, אבל באצילות הכל הוא טוב, וזבל הוא עפה"כ "יזבלני אישי" שהוא דביקות, ונמצא כי כל התורה היא שמותיו של הקב"ה. ומ"ש המלך סתם הוא קודש, והמלך אחשורוש חול הוא בבי"ע, אבל באצילות אז אפילו המלך אחשורוש ג"כ קודש. ולכן לא נאמר שום שם במגילה, כי כל המגילה היא ביאור השם.

הרב משה ברוך למברגר זצ"ל

רבה שחט את רבי זירא בפורים, והחיהו

תוכן

פורים ת"ש

באמצע הסעודה פירש את הגמרא: "רבה שחטיה לר' זירא בפורים, ובעי רחמי ואחיה", (מגילה ז' ע"ב). ואמר שאגדה אין לו פשט כפשוטיה, והפשט אינו אמת. ופירש על ב' אופנים: או באדם אחד, היינו שרבה שהוא בחי' מוחין דגדלות, שחטיה לר' זירא שהוא בחי' מוחין דקטנות, היינו שבפורים שאז הוא בחי' מוחין דגדלות, שחטיה לר' זירא, היינו שנתבטלה כל הקטנות ממילא. והנה אח"כ כשרצה להמשיך בעבודה לא היה לו כח, כי ע"י הגדלות שהיא בחי' השגחה פרטית, שרואים שהכל הם טובות, ורואים תמיד את המשלח, ואז רואים שהכל היה טובות, ונתבטל עי"ז הכח לעבודה. ובעי רחמי' ואחיה, היינו כמו שאיתא בכתבי האר"י ז"ל שם בכוונות פורים, שנהירו דקיק יש בקליפות, היינו שהרע והקטנות לא נעשו שלא לבטל אותם, רק שהם הגורמים להמשיך את הגדלות או את הטובות, אבל לא להמתיק את הרע לגמרי. "ובעי רחמי ואחיה", שע"י רחמים מרובים, אחיה, לעורר את הקטנות כדי להמשיך בעבודה. לשנה הבאה רצה ג"כ לשחטיה לר' זירא, ולא רצה ר' זירא, היינו שראה שכ"כ קשה היה לו, וע"י רחמים מרובים עורר את הקטנות, לכן היה ירא לבטל את הקטנות.

ופירש גם על ב' אנשים, היינו שרבה היה בחי' נשמה דגדלות, ור' זירא היה בחי' נשמה דקטנות, וע"י שבאים שניהם ביחד, הנה הצדיק שמבחי' נשמה דגדלות ממתיק את הצדיק בחי' נשמה דקטנות.

המן בן המדתא – בן דת התורה

תוכן

באשמורת י"ד אדר שנת אש"ת אמר שכל התורה שבכתב ותורה שבע"פ וכל הנביאים וכתובים, הכל נוהג באיש פרטי אחד בדרך סיבה ומסובב. גם פירש: המן בן המדתא היינו בדַת, גם עשרת בניו ג"כ, פרשנדתא היינו פרשן דת התורה, אבל הכל היה מבחי' הקליפות, וכן המשך כל עשרת בניו.

מלכות ללא דת ודין

תוכן

בפורים באמצע הסעודה פירש: ויאמר המן: "יצא דבר המלכות מלפניו", שהמן הוא מלשון מהומם. "יצא דבר מלכות מלפניו", שלא תהיה שליטה רק לבחי' מלכות בלי דת ודין, דהנה הקליפות הם בלי דעת, וכתוב: "גם בלא דעת נפש לא טוב".

מרדכי נשאר יושב בשער המלך ולא יצא לחוץ

תוכן

...יוצאים מהיכל המלך אשר הוא... אצל מרדכי, "והוא יושב בשער המלך". שער הוא בחי' אחורים דוגמת פחי.. ולשון ..עבות וסערה שהוא היה גזירת המן בחי' אחורים, אבל היה נשאר יושב בשער המלך, היינו שלא יצא לחוץ. ופירוש שער החיצון, היינו המקבל במוחא וליבא ה...שמרי הקליפות אשר עדיין לא נכנס בו...לעומת זה, אשר זה לעומת זה... מעשיה ולמעלה אשר אז מתחיל הקליפות כנגד עשיה נק' רוח סערה, וכנגד יצירה נקרא ענן גדול, וכנגד בריאה נקרא אש המתלקחת. וכנגד האצילות נקרא קליפת נוגה, ...הוא קליפה אינו מבוררת. וכן יש חשמל שמתחלקת לשנים, אשר מחזה...טוב, ונק' עץ הדעת טוב, שהוא מצד...וגם החילוק בין עץ החיים לעץ הדעת הוא בחי' ג"ר דבינה היינו בחי'... דא"א, שאז מאיר אור...

אור הסולם
מרכז מורשת בעל הסולם | הרב יהודה ליב אשלג זצ"ל

מגילת אסתר – מדוע צריך איגרות שניות?

תוכן

ביום פורים באתי כמעט האחרון, ואמר שאם אינם מהראשונים מוכרחים להיות האחרון. פירוש: למה היו צריכים לכתוב אגרות שניות, כמ"ש שאמר לה המלך: "ואתם כתבו על היהודים כטוב בעיניכם", הלא אסתר לא בקשה רק להשיב מחשבתו מחשבת המן?

רק הנה ידוע ששם מלך סתם הוא מלכו של עולם, וגם ידוע שאין העדר ברוחני, והנה באגרות הראשונות כתוב: "ויאמר המלך להמן: הכסף נתון לך, והעם לעשות בו כטוב בעיניך", כידוע אשר זה לעומת זה, ולכן כשרוצים להעביר את הרע – אי אפשר, לפי שהכל הוא משורש אחד ואין העדר ברוחני, רק מוכרחים להרבות כ"כ טוב שיכריע. כמ"ש: "עשה מצוה אחת, הכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות", אבל לבטל את הרע אי אפשר. לכן אמר לה: "ואתם כתבו על היהודים כטוב בעיניכם בשם המלך וכו', כי כתב אשר נכתב בשם המלך אין להשיב" – היינו שאין העדר ברוחני. אשר זה פירוש ג"כ בראתי יצה"ר בראתי תורה תבלין, וכשזוכין יותר שכל התורה שמותיו של הקב"ה, אז הוה אורייתא וישראל וקוב"ה חד (זה אמר בזמן אחר). לכן היו צריכין אגרות שניות.

"אור סובב" פי' שמסובב בע"כ שיבא לכלל קבלה. גם אחר ככלות הכל נשאר או"פ ואו"מ, או"פ פי' אור שמאיר בהוה, ואו"מ פי' שעתיד לבוא בעתיד.

מתחילה באונס וכעת ברצון

תוכן

והנה נראה לי לפרש, "קימו וקבלו" (אסתר ט' כ"ז), "את אשר החלו לעשות" (אסתר ט' כ"ג), שדרשו חז"ל: "קימו מה שקבלו כבר" (שבת פ"ח ע"א), שמתחילה באונס ועכשיו ברצון. שאז נכנסו לשער הנון, שהוא העץ שהמן נתלה עליו, ונעשה חירות ממה"מ (שמות רבה ל"ב א'). שמתחלה אמרו: נעשה ונשמע בבחי' "צדיק מט לפני רשע" (משלי כ"ה כ"ו), שחשבו שמעתה יבואו לבחי' שמיעה מצד עצמם, עד..... הבינו "את אשר החלו לעשות"... עצמו נעשה ברצון... וגאלם בכבודו ובעצמו, היינו אני הוי"ה, אני הוא ולא אחר. ואז עשיה בעצמה נעשית ברצון, "וזה אשר החלו לעשות", שאשר אותיות ראש שהוא כתר. שאף התחלה היתה ע"י הכתר, ונשחט המה"מ, וזה שהמן נתלה בפסח, שהוא זמן יציאת מצרים, וזהו "אני הויה לא שניתי".

"ומרדכי יצא בלבוש מלכות" - מורה על עליית חג"ת לחב"ד

תוכן

גם הלימוד היה בסוף חלק ט"ו בתע"ס, בענין המן ואחשורוש ואסתר. שהארת מרדכי רק לשעתו להאיר את אחורים, אבל פנים, הנה אז הארת מרדכי דפנים ואינו..., וזה שאמר הכתוב והנה "ומרדכי יצא", שהוא יסוד דאבא, "בלבוש מלכות ועטרת זהב גדולה" (אסתר ח' ט"ו), היינו חג"ת נעשה חב"ד, שחסד נעשה לחכמה ועטרת זהב, שזהב הוא בחי' בינה השבה להיות חכמה, שהוא בחי' גדלות. אבל זה היה רק לשעתו לאלה שני ימים לצורך הנס, ולכן כתוב "ורצוי לרוב אחיו" (אסתר י' ג'), אבל לא לכל אחיו, כי רוב אחיו הוא בחי' מה שאמר עשיו "יש לי רב" (בראשית ל"ג ט') היינו בחי' הגדלות, אבל יעקב אמר "יש לי כל" (בראשית ל"ג י"א) וד"ל. גם אמר שאם לא אחשורוש הורג את המן, מוכרח הוא בעצמו להרג.

הרב יוסף ויינשטוק זצ"ל

אות קסב

תוכן

הטעם שאופים עוגות לפורים ממולאות בצורה משולשת וקוראים אותם בשם "המן טאשין", נ"ל עפ"י מה ששמעתי ממורי הקדוש נ"ע זצ"ל - כי מרדכי הצדיק קיבל את האורות הגדולים של פורים בכליו של המן, יען כי מרדכי הצדיק היה מזוכך כ"כ שלא היתה לו תביעה, לפיכך היה מוכרח לקבלם בכליו של המן. ולזה קורין להעוגות בשם "המן טאשין" - והדברים עמוקים. והעוגה היא משולשת ממולאת, יען כי הצדיק אינו מקבל רק בדרך תיקון של ג' קוים.

www.orhasulam.org

03-6525565

אור הסולם

מרכז מורשת בעל הסולם

www.orhasulam.org